

Provinciale Staten

Notulen van 5 juni 2015

(vastgesteld tijdens de vergadering van Provinciale Staten van Zeeland op
3 juli 2015)

1. Opening en berichten van verhindering	1
2. Mededelingen	1
3. Vaststellen agenda	1
4. Ingekomen stukken	1
5. Ingekomen stukken GS en cvdK.....	1
6. Hamerstukken	1
7. Statenvoorstel 5e begrotingswijziging 2015 provincie Zeeland (SERV-201)	2
8. Statenvoorstel Jaarrekening 2014 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen (SERV-202)	2
9. Voorstellen	2
10. Statenvoorstel Jaarstukken 2014 provincie Zeeland (SERV-203)	2
11. Statenvoorstel instelling tijdelijke onderzoekscommissie vooronderzoek Sloeweg (SGR-9)	24
12. Statenvoorstel Tour de France (ONTW-208)	24
13. Vragensessie	41
14. Vragen van het lid Veraart over het op 4 juni 2015 afsluiten van de Westerscheldetunnel na een ongeluk	41
15. Moties niet behorend bij een agendapunt	41
16. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd	41
17. Sluiting.....	41

Vierde vergadering van de Provinciale Staten van Zeeland

(zittingsperiode 2015-2019)

Vrijdag 5 juni 2015

Voorzitter: de heer drs. J.M.M. Polman,
commissaris van de Koning in Zeeland.

Aanwezig zijn de leden F. Babijn, C.L.M. van den Berge, C. van Beveren, C.W. Bierens, J. Boerjan, ing. J.J. van Burg MSc, P. van Dijk, A.I.G. Dorst, mr. A. Evertz, drs. M.J. Faasse, mr. H.J. van Geesbergen, A.J. Geluk, dr. T. van Gent, drs. ing. R.M. Haaze, J.A.M. van Hertum MA, J.L. Kool-Blokland, C.V.A. Kooman, A.J. van der Maas, P.C.A. de Milliano-van den Hemel, M.A. Otte BSc, J.R. Oudeman, A. Pijpelink, drs. B.J. de Reu, G.D. Roeland, drs. R. Ruissen, mr. ing. R.A.J. Schonis, C.M.M. Schönknecht-Vermeulen, G.W.A. Temmink, R. van Tilborg, ir. S.H.J. Tuinder, G. van Unen, P.L.E. van Veen-de Rechter, drs. J. van de Velde, A.G.M. Veraart MA, J.H. Verburg, R.A. Viergever, M.A. van 't Westeinde, W. Willemse en R.L.J.M. de Wit, te zamen 39 leden, alsmede de heer drs. P. Joosse, griffier der Staten.

Verder zijn aanwezig mevrouw C.M.M. Schönknecht-Vermeulen en de heren C. van Beveren, G.R.J. van Heukelom en drs. B.J. de Reu, leden van Gedeputeerde Staten.

1. Opening en berichten van verhindering

Opening: 09.30 uur.

De **voorzitter**. Leden van Provinciale en Gedeputeerde Staten, medewerkers van de griffie en van de ambtelijke organisatie, belangstellenden op de publieke tribune, vertegenwoordigers van de media en degenen die ons thuis via internet volgen, hartelijk welkom bij deze vergadering van Provinciale Staten.

De leden Van Dijk en Faasse zullen later ter vergadering verschijnen.

2. Mededelingen

De **voorzitter**. Vandaag spreken wij over de jaarstukken van de provincie, het instellen van een tijdelijke onderzoekscommissie in verband met het project Sloeweg en een voorstel betreffende de Tour de France. Bovendien is een vraag aangekondigd over het afsluiten van de Westerscheldetunnel op 4 juni, wegens een ongeval.

De partijen die in verband met het nieuw te vormen coalitie onderhandelen, hebben gemeld dat ze dit proces daarheen willen leiden dat ze op vrijdag 3 juli het coalitie-akkoord bekend kunnen maken. Het voornemen is voorts om dit akkoord op vrijdag 10 juli in deze zaal te bespreken. Voorts zullen in die vergadering de te benoemen gedeputeerden worden voorgedragen. Er is dus op 10 juli, 's ochtends, een extra statenvergadering.

3. Vaststellen agenda

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Mijn fractie heeft in verband met de geagendeerde jaarstukken vragen gesteld en die zijn ook beantwoord, maar dat is persoonlijk, aan mij gebeurd, terwijl toegezegd was dat die antwoorden voor de Staten beschikbaar zouden komen. Wellicht is het mogelijk om die antwoorden alsnog aan de leden door te sturen.

De **voorzitter**. Ik denk dat dat goed is verstaan en dat daarvoor zal worden zorggedragen. Ik zie dat er wordt geknikt.

De agenda wordt vastgesteld.

4. Ingekomen stukken

5. Ingekomen stukken GS en cvdK

Er zijn geen ingekomen stukken.

6. Hamerstukken

7. **Statenvoorstel 5e begrotingswijziging 2015 provincie Zeeland (SERV-201)**

8. **Statenvoorstel Jaarrekening 2014 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen (SERV-202)**

Deze voorstellen worden zonder discussie en zonder stemming aangenomen.

9. **Voorstellen**

10. **Statenvoorstel Jaarstukken 2014 provincie Zeeland (SERV-203)**

De **voorzitter**. Met deze stukken legt het college verantwoording af over het in het jaar 2014 gevoerde beleid. Ik wijs erop dat er sprake is van een positief saldo. Na nieuwe ramingen wordt voorgesteld 1,45 miljoen toe te voegen aan de algemene reserve. De accountant heeft inmiddels een goedkeurende verklaring afgegeven voor getrouwheid en financiële rechtmatigheid. Het college heeft aangegeven, de aanbevelingen van de accountant over te nemen.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik heb een aantal collega's beloofd om het kort te houden en daar ga ik mijn uiterste best voor doen.

Het algemene beeld van de financiële situatie van onze provincie is bepaald belabberd. Niet alleen zijn wij arm geworden en zijn de reserves verbruikt, er is ook een andere zorg. Uit de bespreking in de commissie en uit de beantwoording van vragen door de accountant, komt het beeld naar voren dat wij onvoldoende of misschien wel gewoon niet "in control" zijn. Wij denken hierbij aan een falend ICT-project, aan abusievelijk, althans fout geraamde baten, aan datgene wat wij inmiddels weten over de Sloeweg enz. Dit alles levert het beeld op dat wij niet in control zijn.

Mijn fractie kent voorts zorgen over Thermphos en de commerciële risico's, verbonden aan de ontwikkeling van recreatief vastgoed, zoals dat in Perkpolder gebeurt. De toezegging van de gedeputeerde, gedaan in de commissie, willen wij dan ook graag herhaald en gespecificeerd zien. Ik doel op de nota over het vastgoed, die nog dit jaar zou verschijnen. Immers, wij moeten bovenop dergelijke risico's zitten. In elk geval onze fractie zal dit nauwlettend blijven volgen.

Dit is het algemene beeld, voorzitter, de grote lijn. Echter, soms worden ook bepaalde details --hoewel, 100.000 euro is geen kleinigheidje-- belangrijk. Ik doel hierbij aan het

toekennen van dat bedrag aan een museum in Aardenburg op een wijze waarvan wij vinden dat het zo niet had moeten en zo ook niet kan. Wij lezen in de jaarrekening dat er ergens sprake is van een niet- of een onderbesteding, die meteen wordt herbested. Wij denken dat de besluitvorming hierover anders had moeten. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij dit zelf ziet, en hoe hij daarmee in de toekomst, voor hem een eventuele toekomst, denkt om te gaan.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Vandaag spreken wij over de jaarrekening van de provincie Zeeland. Kijken wij alleen naar de cijfers, dan lijkt het allemaal nog wel mee te vallen. Immers, wij houden 12,7 miljoen over en daarvan is al 11,3 miljoen bestemd; 1,4 miljoen gaat naar de algemene reserve. Dat klinkt goed, toch?

Voorzitter. Zoem je op onderdelen in, dan wordt het een heel ander verhaal. Het jaar 2014 heeft 11 nieuwe zogenaamde risicokaarten opgeleverd, onderdelen waarvoor geld moet worden gereserveerd omdat de provincie daarmee risico's loopt. Daarbovenop hebben wij nog eens tegenvallers die nog niet in deze cijfers zijn verwerkt. En dit, voorzitter, terwijl je je ernstig kunt afvragen of die risico's niet al eerder bekend hadden moeten zijn.

Als voorbeeld noem ik Thermphos. De geschatte kosten van het opruimen van het terrein bedragen 35 miljoen, maar mijn fractie denkt dat het wel eens méér zou kunnen zijn. Wij hebben in dit verband 3 miljoen gereserveerd en stoppen nu nog wat extra in de pot. Echter, deze week zijn weer eens verrast --dat begint een gewoonte te worden-- doordat er asbest is gevonden. Uit de commentaren in de krant blijkt dat elke werknemer van Thermphos wist dat er asbest zat. Waarom wist de provincie dat dan niet? Had zij dit niet móeten weten? Hoelang gaat het stilleggen van de werkzaamheden nog duren en hoeveel kost dat? Wie gaat het verwijderen van het asbest betalen? Moet er, als gevolg hiervan, weer extra geld in de voorziening worden gestoken?

Ik geef een ander voorbeeld: de Tour de France. Daar ga ik nu niet uitvoerig op in omdat daarover straks nog veel zal worden gezegd. De enige vraag die ik hierover nu stel is: waarom heeft het college zich niet vooraf beter geïnformeerd?

Voorzitter. Vaak wordt geconstateerd dat, als zaken mislopen, er vantevoren is gewaarschuwd. Dat geldt voor Thermphos, de Tour, en ook voor het plan Perkpolder. Wij reserveren in dit verband nu 1,9 miljoen om de risico's af te dekken. Mijn fractie vindt dit écht te weinig. Ook de accountant maakt hierover opmerkingen: het college moet de risico's van de diverse scenario's gaan uitwerken. In zijn reactie stelt het college dat er rekening moet worden gehouden met een risico van 9 miljoen. Dat vindt zelfs de SP-fractie overdreven, maar dat

bedrag van 1,9 miljoen is echt te laag. Wij moeten eerst de hele schuld aflossen en dan kan achteraf worden nagegaan of een en ander op de gemeente Hulst kan worden verhaald. Welnu, ik geef de verzekering dat die gemeente de miljoenen ook niet meer voor het oprapen heeft. Wat gaat het college doen om de risico's die wij met dit plan lopen, realistischer in de reserves zichtbaar te maken?

Van de middelen die over zijn, wordt verreweg het grootste gedeelte, een kleine zes miljoen, voor Waterdunen bestemd. Voorzitter, kunnen wij ons dit wel veroorloven? Kunnen wij met betrekking tot dit dossier nog méér tegenvallers verwachten?

Ook met de concessie voor het openbaar vervoer (OV) lopen wij risico's. Mijn fractie denkt dat er structureel een paar miljoen bijmoet om in Zeeland het OV weer op een acceptabel niveau te krijgen, na de noodreparatie die al heeft plaatsgevonden. Is er al enig inzicht in hoeveel ons dát gaat kosten?

Daarnaast, voorzitter, is er de inkomstenkant. DELTA geeft aan dat het in de komende jaren geen of amper winst zal maken. Het is in die situatie ons inziens niet verantwoord om toch dividend te eisen. Is het college het op dit punt met ons eens?

En dan is er ook nog het project Sloeweg, dat nog niet bij de jaarstukken kon worden betrokken. De discussie tijdens de vorige statenvergadering ging over de vraag of het college een en ander wist in januari, in februari, in maart of in april 2015, en dus niet in december 2014, de einddatum voor de voorliggende jaarrekening. Daar gaat de SP-fractie op dit moment van uit.

Niettemin zitten wij hier maar mooi mee. De discussie over de vraag of er moet worden ingeleverd op veiligheid, of het moet gaan om een weg voor 10 of voor 30 jaar, gaan wij nog voeren. Ook bij de meest uitgekleden vorm gaat dit ons minimaal 19 miljoen kosten. Ik voeg hieraan toe dat wij al in een leensituatie verkeren omdat wij de Sluiskiltunnel hebben gefinancierd. In 2018 hebben wij nog maar een algemene reserve van 23 miljoen. Moeten wij daar die 19 tot 30 miljoen van gaan betalen?

Voorzitter. Gisteren hebben wij kunnen lezen dat de provincie hiervoor hulp heeft gezocht bij het desbetreffende ministerie. Dat brengt mij bij mijn laatste vragen. Hoeveel heeft het college in Den Haag gevraagd en hoe groot acht het de kans dat Zeeland dat geld inderdaad krijgt? Waar denkt het college de rest van het benodigde geld vandaan te halen?

Nogmaals, als je alleen naar de cijfers van deze jaarrekening kijkt, lijkt het allemaal wel mee te vallen, maar de SP-fractie maakt zich zeer ernstige zorgen over de financiële toestand van onze provincie.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Op blz. 58 gaat het over de uitvoering van de kaderrichtlijn-water. De doelstelling is: minder wateroverlast door extra berging. Dat is helder. Echter, op blz. 61 lees ik het een en ander over de optimalisatie-EHS (Ecologische Hoofdstructuur). In dat verband wordt gesproken over minder verdroging van natuurgebieden. Voorzitter, ik constateer hier een tegenstrijdigheid. Alles draait om de peilbesluiten. Voor de natuur worden die besluiten "hogere" gelegd, waarmee de doelstelling minder overlast door meer berging gedeeltelijk teniet wordt gedaan.

Op blz. 60 wordt gesteld dat "natuur" een van de kerntaken van de provincie is. Om de internationale natuurdoelen te halen, dient voor 2027 het Natuurnetwerk Zeeland, voorheen de EHS, te worden gerealiseerd. Voorzitter, hoe zit het met de evaluatie in 2016? Dient er niet eerst te worden geëvalueerd voordat er conclusies worden getrokken? Wellicht zou uit de evaluatie kunnen blijken dat wij ons geld zinvoller aan andere zaken kunnen besteden, hetgeen tevens minder risico's met zich zou kunnen brengen in verband met de PAS (Programmatistische aanpak stikstof).

Op blz. 103 komen de risico's aan de orde. Onder meer wordt in verband met de benodigde weerstandscapaciteit vermeld: "Uit tabel 2 volgt dat met 99% zekerheid kan worden gesteld dat alle risico's kunnen worden afgedekt met een bedrag van 12,6 miljoen.". Voorzitter, als wij de risico's op een rijtje zetten, komen wij tot de volgende conclusies.

Wat Perkpolder betreft zal ons inziens de reservering van 1,9 miljoen onvoldoende blijken te zijn. In verband met Waterdunen wordt gesproken over de vorming van een verliesvoorziening, terwijl al 2,9 miljoen is uitgegeven aan steenbestortingen. Voorzitter, Waterdunen zou ons geld opleveren; het project zou de gemeenschap geen geld kosten... Op blz. 53 wordt gesteld dat men met Waterdunen op schema zou liggen, maar dat klopt niet. Er is juist sprake van opgelopen vertraging. Daarnaast is er het risico van een hogere uitkering aan een grondeigenaar, zulks als gevolg van een uitspraak van de Raad van State. Voorzitter, als er één grondeigenaar meer krijgt, lopen wij het risico dat anderen ook meer gaan eisen en zullen krijgen.

Op blz. 103 wordt onder meer gesteld: "Van één significant risico zijn de risico's wél in beeld maar kunnen er, mede gelet op de recente ontwikkelingen, nog geen exacte berekeningen worden gemaakt.". Voorzitter, wat houdt dit in? Ik verneem het graag van het college. En dan nog een vraag terzijde. Indertijd hebben, helaas, de Staten besloten om over te gaan tot onteigening. Er was slechts 2,5 hectare verworven; het overgrote gedeelte moest nog. Nú bereikt ons het bericht dat één grondeigenaar met 4 hectare uiteindelijk weer niet zou worden onteigend. Voorzitter, als deze

vraag nu niet mondeling kan worden beantwoord, dan graag later schriftelijk.

Ook met betrekking tot Zeeland Seaports (ZSP) is er sprake van een enorme garantstelling, inclusief WarmCo, van 282,5 miljoen. Onder andere in relatie met Thermphos is dit een heel groot risico, dat als een zwaard van Damocles boven de provincie hangt. Immers, er is slechts een reservering van 2,5 miljoen. Er is een berekening waaruit naar voren komt dat het 35 miljoen zou kosten, maar het kan net zo gemakkelijk tegenvallen en 135 miljoen gaan kosten. Wij weten het gewoon niet, maar de eerste tegenvallers dienen zich reeds aan in de vorm van asbest.

In verband met de 57plus-regeling is er sprake van een boete van 16 miljoen. De provincie is weer in beroep gegaan, maar een en ander is al ingecalculeerd. Wat nu als de voormalige werknemers van 70 naar 90% gaan, omdat twee mensen méér zouden hebben gehad? In dat geval komt er wéér een enorm bedrag op ons af.

Met betrekking tot de Sloeweg is voor de versoberde variant het tekortbedrag van 19 miljoen ingeschat. Voorzitter, om te beginnen wil de PvZ geen versoberde variant. Wij willen een degelijke uitvoering die minimaal 20 jaar meekan, en geen 10 jaar. Wat die uitvoering gaat kosten... Wij weten het niet. Ook waar het om de Tractaatweg gaat, zal vertraging tot extra kosten leiden.

Wat DELTA betreft heeft onze fractie al eerder aangegeven dat er met betrekking tot het dividend niet te veel meer behoeft te worden verwacht. Toch is dit met het oog op de toekomst ingecalculeerd.

Onze eindconclusie is, voorzitter, dat wij niet "in control" zijn.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. De heer Babijn is wel érg somber op zo'n mooie, zonnige dag... Ziet hij nog wel perspectief en toekomst voor de provincie? Hij somt de risico's op en daar kan ik mij wel wat bij voorstellen, maar hij gaat daarbij wél van doemscenario's uit. Ik kan mij voorstellen dat hij zich te moedeloos voelt om hier nog vier jaar met enthousiasme zijn werk te kunnen doen...

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. De PvZ vindt het altijd verstandig om uit te gaan van het worst case-scenario, maar als wij straks een stevig bestuur in het zadel helpen en als wij samen vechten voor onze mooie provincie Zeeland, kunnen wij er vast wat beters van maken. Hoe dan ook, wij moeten ervoor zorgen dat wij in control komen.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Waarop baseert u uw uitspraak dat de provincie niet "in control" is? Ik lees in de jaarstukken dat op zich het provinciale huishoudboekje op orde is. Ik begrijp dat er risico's zijn en komen en dat daarvoor oplossingen moeten worden gezocht, maar waarom zou op dit moment

de provincie niet in control zijn? Ik wijs erop dat de accountant een goedkeurende verklaring afgeeft.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Papier is geduldig. Ik heb een aantal risico's genoemd en wijs erop dat ook bestemmingsreserves mooi mogen worden meegerekend voor het bepalen van het weerstandsvermogen. Dat is geld dat je nog niet kwijt bent maar in feite wel al hebt uitgegeven. Ons oordeel is dat wij op dit moment niet in control zijn en wij streven ernaar dat wij dat in de komende periode wél zullen zijn.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Dat is geen antwoord op mijn vraag. Op dit moment staat de algemene reserve op 46 miljoen en ik meen dat het huidige weerstandsvermogen op 13 of 14 miljoen staat. Ik zou zeggen dat op dit moment alles in control is. Terecht zegt u dat er voor het probleem van het project Sloeweg een oplossing moet worden gezocht, nog vóór 3 juli. Dat ben ik met u eens, maar er kómt een oplossing.

De heer **Babijn** (PvZ). Wellicht, voorzitter, is de PvZ wat negatief gestemd, maar wij gaan uit van een worst case-scenario. Op het probleem Thermphos kan écht geen bedrag worden geplakt. Die kwestie kan gigantisch tegenvallen. En dat is er dan maar één van de vele...

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Allereerst wil mijn fractie het college, het ambtelijk apparaat en de griffie bedanken voor de voorliggende jaarstukken, het vele werk dat daarvoor is verzet. Het is elk jaar een forse klus en ook nu zijn de stukken weer helder gepresenteerd. Eveneens danken wij het college voor de antwoorden op de vragen die wij hebben gesteld.

Al eerder is gezegd dat de cijfers kloppen -- dat is mooi-- en dat de accountant een goedkeurende verklaring heeft gegeven waar het gaat om rechtmatigheid en getrouwheid. Het sluit allemaal goed op elkaar aan. Echter, al in de commissie heeft mijn fractie aandacht gevraagd voor de risico's die op de provincie afkomen. Die behoeven inderdaad nog niet in de jaarrekening over 2014 te worden opgenomen, maar ook de accountant heeft hiervoor de aandacht gevraagd. Wij hebben begrepen dat, gelukkig, het college zijn aanbevelingen overneemt.

Voorzitter. Er moet beter worden aangestuurd met betrekking tot de grote projecten waarvoor de provincie verantwoordelijk is, en er moet sprake zijn van een betere controle. Wij hebben het hierbij over onder andere de risico's met betrekking tot het project Sloeweg. Blijft het wat dat betreft bij de genoemde 19 miljoen? Wij zijn zeer benieuwd naar de voorstellen die op 3 juli aan de orde komen, maar wij vrezen dat dit méér zal gaan kosten. De ervaring leert helaas dat

GroenLinks al eerder heeft gevreesd en dat dat terecht was.

Wat de Tractaatweg betreft valt tussen de regels door te concluderen dat het ook ten aanzien van dit project allerm minst zeker is dat men binnen het gestelde budget zal blijven. Gaat het dan wéér om miljoenen?

Straks komen wij nog te spreken over de Tour de France en ook dat is een zaak die meer gaat kosten. Ook noem ik de NAR-regeling. Op vragen van onze fractie hierover antwoordt het college dat dit in eerste instantie vooralsnog niet tot meerkosten lijkt te leiden. Mijn fractie wacht de uitspraak hierover af en zal dit dossier kritisch blijven volgen. Ook over Thermphos, Perkpolder en Waterdunen zouden wij opmerkingen kunnen maken maar dat is al gedaan door mij voorgaande sprekers. Echter, dat wij ook die zaken kritisch blijven volgen, moge duidelijk zijn.

Voorzitter. Wij hebben enkele vragen over het DELTA-dividend, één van de risico's die wij lopen. Gisteren is er een aandeelhoudersvergadering geweest. Kan de gedeputeerde aangeven of het daar is gelukt om toch voor een uitkering van 20 miljoen te gaan, waarvan 10 miljoen voor de provincie? Kan de gedeputeerde bevestigen dat de opbrengst van de verkoop van Indaver inderdaad volledig wordt benut voor het terugbrengen van de schuld?

Voorzitter, het zijn allemaal risico's die in 2015 en daarna op de provincie afkomen. Mede gelet op de gestaag afnemende reserve, houdt mijn fractie zorgen over de financiële huishouding van de provincie. Antwoorden, gegeven op vragen over die reserve en het verminderde weerstandsvermogen, bevestigen dat ook het college de ontwikkelingen scherp in de gaten wil houden. Mag mijn fractie ervan uitgaan dat het college in november een sluitende meerjarenbegroting zal presenteren?

Nogmaals, de cijfers kloppen en de verklaring van de accountant is helder. Met inachtneming van zijn aanbevelingen en de door ons naar voren gebrachte aandachtspunten, gaat mijn fractie akkoord met de gedane voorstellen. GroenLinks staat voor een financieel gedegen provincie. En, voorzitter, voordat de heer Bierens vraagt of GroenLinks ook nog positieve dingen ziet: jazeker, als dat nodig blijkt te zijn, zullen wij bij de begrotingsbehandeling met aanpassingsvoorstellen komen, maar GroenLinks ziet in elk geval voor en in Zeeland heel veel kansen.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Met belangstelling heeft mijn fractie kennisgenomen van de jaarstukken over 2014. Tijdens de laatste vergadering van de commissie-bestuur is een groot aantal vragen gesteld en zijn die vragen grotendeels beantwoord, waarvoor dank. Uit al die vragen kwamen vooral drie onderwerpen naar

voren, waarmee het ons inziens anders moet: het beleid met betrekking tot financiële en project-risico's, het economische beleid en de verkeersveiligheid.

Mijn fractie moet helaas haar oproep, gedaan tijdens de behandeling van de Voorjaarsnota-2014, herhalen. Ik doel op het voeren van een gedegen financieel beleid. De ratio met betrekking tot het weerstandsvermogen daalt naar 2,7 maar daarbij worden ons inziens risico's te rooskleurig ingeschat en posten deels PM weergegeven, hetgeen het beeld flatteert. In werkelijkheid komt de bodem van de provinciale schatkist in zicht. Een voorbeeld van onoverzichtelijk handelen vinden wij dat de koerswinst op aandelen, in relatie met het Fonds nazorg stortplaatsen, onmiddellijk wordt afgeroomd, in plaats van als herverdelingsreserve op de balans te zetten.

Voorzitter, eerder hebben wij vragen gesteld over de risico's in verband met Thermphos. Inmiddels zijn er alarmerende berichten geweest over het stopzetten van het ontmantelen van de fabriek. Valt op dit moment al een inschatting te geven wat betreft de extra tijd en de extra kosten die verbonden zijn aan deze nieuwe situatie?

Met alle incidenten rond budgetoverschrijdingen van de laatste tijd, staat voor ons als een paal boven water dat het risicomanagement bij grote projecten beter moet. Het aanstellen van een projectdirecteur kan een goede eerste stap zijn en hopelijk levert onze hoorzitting een aantal nuttige aanbevelingen op. Eén zou wel eens het hanteren van scenario's kunnen zijn.

Voorzitter. Met belangstelling hebben wij in de jaarstukken kennisgenomen van de versterkende activiteiten op het terrein van de grensoverschrijdende samenwerking. Wij hebben waardering voor de bestuurlijke samenwerking, het instellen van het grensinformatiepunt en de voorbereidingen voor de nieuwe Interreg 5-periode. Wij zien op een aantal gebieden positieve initiatieven ontstaan; ik noem gebiedsontwikkeling, diploma's en werkgelegenheid. Ik voeg hieraan toe dat het grensoverschrijdende werkgelegenheidsproject met betrekking tot knelpuntberoepen wel wat proactiever en ambitieuzer mag worden aangepakt. Het lijkt nu allemaal vooral iets dat naast onze reguliere activiteiten wordt georganiseerd in de periode dat er Interregsubsidies beschikbaar zijn.

Onze oproep is, voorzitter, om op alle terreinen waar dit voordeel biedt, de verbinding te zoeken met Vlaanderen: veiligheid, infrastructuur, cultuur en economie, en wel op reguliere basis, en met de stille overtuiging dat "minder grens" wederzijds voordeel oplevert in de vorm van een sterkere economie, meer veiligheid en betere leefbaarheid. Dit lukt alleen wanneer de netwerken van beide landen op meer continue basis goed zijn

verbonden en er op grond van de verschillende belangen wordt gewerkt aan verbeteringen. De nieuwe zeesluis is een mooi voorbeeld van hoe het kan. Als wij over en weer goed luisteren naar de wensen en behoeften is er vast nog veel méér mogelijk. Hoe staat de gedeputeerde tegenover deze visie? Is zij bereid om deze lijn te volgen en in te brengen in de Scheldemondraad?

Voorzitter. Vervolgens stellen wij de ontwikkeling van een nieuwe master bij het Roosevelt Studie Center en de UCR aan de orde. Deze nieuwe master maakt deel uit van het ambitieuze plan Campus Zeeland, door de Staten vastgesteld. In dit plan sluiten de thema's van onderwijs en bedrijfsleven nauw aan bij het Zeeuwse DNA, en dat maakt dit ons inziens kansrijk. Daarom staan wij volledig achter dit plan. Het bevreemdt ons dat de gedeputeerde tijdens de vorige commissievergadering aangaf, naar aanleiding van door ons gestelde vragen, dat het college niet van plan is om hierin financieel te investeren. Graag vernemen wij van het college of dit ook tegenover de partners duidelijk is gemaakt. Kan het college aangeven wat precies zijn inspanningen zijn op dit dossier? Om welke inzet gaat het, op welke termijn? Wij verwachten dat GS er, samen met andere partijen, voor zorgen dat op korte termijn in onze mooie provincie een tweede college wordt gerealiseerd.

Een actueel punt, voorzitter, is het mogelijke vertrek van het NIOZ. Dit baart ons zorgen omdat deze organisatie een belangrijke rol wordt toegedicht in verband met het plan Campus Zeeland. Hoe stelt de gedeputeerde zich hierin op? Welke stappen mogen in dit verband van het college worden verwacht?

Het onderwerp verkeersveiligheid gaat onze fractie zeer aan het hart. Het heeft de aandacht van het college maar intussen zien wij een toename van het aantal verkeersslachtoffers. In 2014 ging het om maar liefst 33. Wij vragen de gedeputeerde of de doelstelling wel goed aansluit bij de ambitie. In de jaarstukken lezen wij dat die doelstelling wordt gehaald. Hoe dan ook, wat ons betreft laten wij ons niet ontmoedigen en gaan wij onverminderd voort met acties. Het is goed om gebruik te maken van veiligheidssystematieken, maar van organisaties als de ANWB komen er ook soms zeer praktische voorstellen, verkeersmaatregelen met een overtuigend hoog maatschappelijk rendement. Als voorbeeld noem ik de "rammelstroken" langs buitenwegen. De geraamde maatschappelijke baten zijn zevenmaal hoger dan de kosten. Wat ons betreft wordt deze maatregel serieus overwogen, zodat bermongevallen worden voorkomen.

Daarnaast blijft het natuurlijk zaak om zo goed mogelijk te monitoren waar de slachtoffers vallen en wat daaraan te doen valt qua weginrichting en gedragsbeïnvloeding. Bij nieuwe

infrastructurele werken moet alert worden voorkomen dat de verkeersveiligheid de grote verliezer wordt van bezuinigingsoperaties. Ik heb gedeputeerde Van Heukelom al horen zeggen dat bij de aanloop naar de Sloeweg de veiligheid op nr. 1 stond, maar dat wij nu in andere tijden leven. Voorzitter, laten wij ertegen waken dat wij te veel doorslaan naar de andere kant. Veel veiligheidskosten kunnen met behulp van een goed ontwerp worden voorkomen. Ook met het optimaliseren van onderhoud en veiligheid en met adequaat risicomanagement --ten aanzien daarvan hebben wij nog een hele slag te maken-- kan een positieve bijdrage worden geleverd. Wil het college erop inzetten dat de ambities ten aanzien van de verkeersveiligheid voor de komende periode op het huidige niveau worden gehouden? Is het bereid om nog eens goed te kijken naar de afgeleide doelstellingen?

Voorzitter. Samenvattend kan ik zeggen dat mijn fractie vraagt om de introductie van professioneel project- en risicomanagement. In economische zin staan wij een structurele samenwerking met onze zuiderburen voor, naast een goed integraal beleid ten aanzien van onderwijs en bedrijfsleven. Bovendien bepleiten wij een onveranderd hoog ambitieniveau om de verkeersveiligheid te vergroten en het aantal verkeersslachtoffers terug te dringen.

Voorzitter. Wij verkeren in een lastige periode, met veel heikele dossiers. Het is in een dergelijke situatie niet eenvoudig om altijd constructief en respectvol met elkaar om te gaan, terwijl wij wél samen de opdracht hebben om te bouwen aan een goed en veilig Zeeland. Het vergt veel wijsheid om hierin een goede weg te vinden. Wij wensen daarbij het college, de ambtenaren en onze collega's Gods onmisbare zegen toe.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter, collega's. De voorliggende jaarrekening bevat de financiële verantwoording, terwijl in het jaarverslag het college tegenover de Staten verantwoording aflegt voor het gevoerde beleid. Ook dit jaar is er veel inzet gepleegd met betrekking tot de samenstelling van de jaarstukken en de te bieden informatie. Dank daarvoor, aan het adres van het college, de ambtelijke organisatie en de statengriffie.

De omslag van de jaarstukken laat een gestremde Zeelandbrug zien. Daar houdt de VVD-fractie niet van, voorzitter, en ook niet van andere stremmingen, zeker niet als ze lang duren, zoals gisteren in Zeeuws-Vlaanderen het geval was op de route naar de Westerscheldetunnel. Neen, de VVD is van de doorstroming. Wat precies de oorzaak is van die lege Zeelandbrug is niet geheel duidelijk. Het zou vanwege onderhoudswerkzaamheden kunnen zijn. Hoe het ook zij, er is daar werk aan de winkel, en die constatering vormt een brug naar mijn inbreng met

betrekking tot de jaarstukken, met name het accountantsverslag.

Voorzitter. Op de inhoud van dat verslag richt ik mij omdat daarin knelpunten en tekortkomingen worden vermeld die mijn fractie zorgen baren, en niet alleen vandaag. Dat was ook het vorige jaar al het geval, getuige mijn inbreng ten aanzien van de jaarstukken-2013, op 6 juni 2014. Toen werd door de gedeputeerde beterschap beloofd, maar helaas moet ik constateren dat het daarvan niet op alle fronten is gekomen. Daarmee is niet gezegd dat er geen verbeteringen zijn gerealiseerd, maar op een belangrijk onderdeel als de interne projectcontrole is dat niet het geval en juist met een aantal omvangrijke projecten is dat risicovol. Waartoe dit kan leiden, is ons recent duidelijk geworden. Risicomanagement en projectcontrole behoren op orde te zijn en als dat niet zo is, moeten ze voortvarend worden opgepakt.

De VVD-fractie heeft er kennis van genomen dat op korte termijn een directeur-grote projecten zal worden aangesteld. Op zich is dit een goede ontwikkeling, maar de vraag rijst wél waarom die er niet eerder was. Overigens, met zo'n luis in de pels is de interne controlefunctie, die méér omvat dan alleen de financiële aspecten, nog niet op orde. Dat vergt immers méér inzet.

In zijn reactie op het accountantsverslag geeft het college aan dat de nadere invulling en positionering van de controle op de grote projecten dit jaar zal worden geïmplementeerd. Voorzitter, wat heeft het college hierbij nu precies voor ogen? Behalve met betrekking tot de projectcontrole is er ook nog werk aan de winkel waar het gaat om het voorkomen van onjuiste primaire registraties, die vervolgens weer in grote hoeveelheden moeten worden gecorrigeerd.

Voorzitter. Het vorige jaar gaf ik al aan dat mijn fractie alle afdelingen binnen de provinciale organisatie belangrijk vindt, maar dat zij de afdeling financiën extra belangrijk vindt, zeker in een periode waarin de provincie de financiële eindjes aan elkaar moet knopen en er met grote projecten risico's worden gelopen. Deze afdeling lijkt echter nog niet op het gewenste niveau te zitten. Als deze veronderstelling juist is, rijst opnieuw de vraag: waarom niet? Wanneer denkt het college dat dit wél het geval zal zijn?

De heer **Faasse** (ZL). Bedoelt u met deze opmerkingen dat de provincie niet in control is?

De heer **Bierens** (VVD). Nee, dat denk ik niet, en ik ben daarin gesterkt door het antwoord op mijn vraag hierover aan de accountant, gesteld in de commissie. Hij gaf aan dat de provincie wel in control is maar dat er ten aanzien van belangrijke onderdelen nog verbeteringen nodig zijn.

De heer **Faasse** (ZL). Dat zou je ook zó kunnen interpreteren dat de provincie ten aanzien van een aantal onderdelen níet in control is.

De heer **Bierens** (VVD). Die conclusie trek ik niet, want anders had de accountant geen goedkeurende verklaring kunnen verstrekken.

Voorzitter. Ik vind het jammer niet positiever te kunnen zijn, maar dat is toch wat anders dan negatief zijn. Ik denk dat het college onze zorgen wel kan begrijpen. Hoe denkt men in de komende periode orde op zaken te stellen waar het gaat om de gesignaleerde knelpunten? Hopelijk kan ik het volgende jaar, bij de behandeling van de jaarstukken-2015, namens mijn fractie het college en de portefeuillehouder, wie dat dan ook mag zijn, een compliment geven voor de wijze waarop de goede voornemens, ook nu weer door het college verwoord in zijn reactie op het accountantsrapport, vorm hebben gekregen. Voor het zover is, zijn er voor het nieuwe college nog voldoende uitdagingen. Op voorhand wens ik de leden daarvan, namens de VVD-fractie, daarbij veel succes toe.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De financiële positie van de provincie is niet florissant. Dat komt niet doordat dit college een slecht financieel beleid heeft gevoerd. Neen, het college heeft de afgelopen vier jaar te maken gekregen met forse dalingen van de inkomsten. College en Staten hebben daar ons inziens op een bevredigende wijze op gereageerd.

Die niet zo florissante financiële positie van de provincie heeft tot gevolg dat het college en de Staten --beide hebben een eigen verantwoordelijkheid-- extra attent dienen te zijn in verband met het risicomanagement. In het verleden heeft de provincie geparticipeerd in een aantal projecten. Dat paste toen, gelet op het tijdsbeeld, bij onze rol. Mijn fractie denkt dat die rol nu een andere is: niet meer deelnemen in projecten maar stimuleren dat andere partijen zaken oppakken. Wij moeten uitkijken dat wij niet meer risico's aangaan dan wij al in het verleden hebben gedaan.

De accountant heeft in zijn verslag aandacht gevraagd voor een meer gestructureerde en eenduidige aanpak van de controle met betrekking tot grotere projecten. Het college heeft in reactie daarop terecht gesteld dat hieraan aandacht zal worden gegeven en dat een en ander zal worden geïmplementeerd. Hoe denkt het college dit te gaan doen, en met welke snelheid? Het gaat hier om een zeer belangrijk punt.

Voorzitter. Het vorige jaar hebben wij tijdens een bijeenkomst in de voorhal een uitleg gekregen van de stand van zaken met betrekking tot het risicomanagement. Kan het college ons duidelijk maken hoever men nu is gevorderd met het verhogen van de kwaliteit hiervan? Op dat moment

was er al een kwaliteitsslag gemaakt, maar duidelijk was dat men er nog niet was. Zijn wij er nu wél of heeft men nog wat tijd nodig? Als het laatste het geval is, kan dan op korte termijn een aanvaardbaar niveau worden bereikt?

Ten aanzien van het project Perkpolder heeft de accountant geadviseerd om diverse scenario's uit te werken, niet alleen een worst case-scenario, zoals de PvZ het graag ziet; die partij gaat altijd uit van dergelijke scenario's. Ons inziens moeten wij daar juist niet altijd van uitgaan. Zeker als ik kijk naar het college van GS dat nu wordt gevormd, heb ik er vertrouwen in en denk ik dat --als de vier partijen die nu bezig zijn met de collegevorming, een college hebben gevormd-- ook de heer Babijn zal kunnen zeggen dat er perspectief is, zulks ondanks de op dit moment niet zo florissante financiële positie van de provincie.

Het college heeft enigszins gematigd gereageerd op de suggestie inzake de diverse scenario's voor Perkpolder. Graag verneem ik of het college de meer nadrukkelijke toezegging kan doen dat het de aanbeveling van de accountant op dit punt inderdaad ter harte neemt.

Voorzitter. Wat Thermphos betreft zijn ook wij verontrust door de recente mededelingen in de pers. In februari was er ruim 3 miljoen uitgegeven van het budget. Kan het college aangeven hoe het nu zit met de uitgaven en met de voortgang van dit project? Verlopen de activiteiten, gericht op het veiligstellen van het terrein, nog steeds volgens de planning? Die veiligstelling is een provinciale taak. Het is een project van forse omvang. Heeft het college, op basis van de nu beschikbare gegevens, zicht op een einduitkomst in die zin dat de veiligstelling zal kunnen worden gerealiseerd binnen het budget van 35 miljoen?

Wij danken het college en zijn medewerkers voor de producten die ons zijn aangeleverd en voor de kwaliteit daarvan.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Voor ons liggen de jaarstukken die altijd een belangrijk meetpunt opleveren. Is datgene gerealiseerd wat wij van plan waren? Is men binnen de budgetten gebleven? Is de risicobeheersing op orde? Zijn de bestedingen rechtmatig en juist geweest? Kunnen wij transparant en open het door de provincie verrichte werk, uitgevoerd met gemeenschapsgeld, verantwoorden?

Voorzitter, ons vallen enkele zaken op. Op zich is het een positief feit dat de jaarrekening met een positief saldo sluit. Daarvoor complimenten, en dat geldt ook voor de helderheid en de overzichtelijkheid van dit stuk. Echter, dat positieve saldo is nogal kunstmatig van aard. Een groot gedeelte wordt veroorzaakt doordat projecten zijn uitgesteld. Gelet op datgene wat men in het desbetreffende jaar had willen doen, is dat geen goede zaak. Een ander gedeelte heeft te maken

met eenmalige meevallers. Het is fijn dat die er zijn, maar ze kunnen geen structurele bijdrage leveren. Op langere termijn houden wij onze zorgen met betrekking tot de jaarrekening.

De rode draad die de CDA-fractie wil trekken door de jaarverantwoording, is die van de zorgen over de risicobeheersing. Het is al eerder gezegd, voorzitter: die zorgen betreffen onvoldoende gestructureerde projectcontrole, onvoldoende sturing, onvoldoende grip op de risicovolle projecten, onvoldoende aanmerken wat risicovolle projecten zijn en onvoldoende grip op correcte interne boekingen, dat wil zeggen: niet in één keer goed. Het laatste is een bekend principe in de zakelijke wereld. Ik zou zeggen: pak dit op, Gedeputeerde Staten. Wij vinden dit een belangrijk punt. Dit maakt dat controle en beheersing overzichtelijker en beter kunnen zijn.

Wij zullen het nu niet hebben over de Sloeweg. In de commissie hebben wij er al onze bevreemding over uitgesproken dat dit project niet als extra risicovol meer aandacht heeft gekregen. Ook dit lijkt een voorbeeld te zijn van een niet goed ontwikkelde risicocontrole en -beheersing. Een verbeteringslag met betrekking tot administratie, projectcontrole en risicobeheersing vergt dan ook de aandacht. Dit is al opgemerkt door het college en wij verwachten wat dit betreft een goede rapportage.

Voorzitter. Graag zou de CDA-fractie vernemen op grond van welke overwegingen aan Den Haag de extra bijdrage van 5 miljoen is gevraagd.

De richting die met betrekking tot de risicoprojecten wordt verkend, onderschrijven wij zeer. Ik doel nu op het scenariomodel. De wat als-methode kan helpen wanneer de omstandigheden veranderen, zeker wanneer het gaat om langdurige projecten. De maatregelen die erop zijn gericht om aan elk risicovol project een projectcontrole toe te voegen, beschouwen wij als een eerste stap op weg naar een goede risicocontrole. Ons inziens moet er een veel uitgebreider projectplan achterzitten en wij willen daarover graag geïnformeerd worden. Er zijn nog zoveel méér mogelijkheden. Wat te denken van het vier ogen-principe, van externe toetsing enz.? Wat moet er worden gedaan wanneer vooraf een project niet als risicovol is aangemerkt, terwijl later blijkt dat het dat wél is? Nogmaals, het toekennen van controle per project is nuttig, voorzitter, maar het is nog maar een eerste stap, op weg naar een goede beheersing.

Voorts vraagt mijn fractie aandacht voor het automatisme met betrekking tot de herbestemmingen. Zeker wanneer de algemene reserve afneemt en er een striktere weging moet komen van risicovolle projecten, willen wij dit automatisme ter discussie stellen.

Voorzitter. Onlangs zijn wij geïnformeerd over de kosten van de inhuur van externen. Dit bedrag acht mijn fractie zo hoog dat zij meent dat hier apart naar moet worden gekeken. De uitzendkrachten kosten 1,5 miljoen. Wij vragen ons af of dit te maken heeft met de reorganisatie, de uitstroom die is opgetreden. Het niveau van 9,3% van de loonsom mag dan nog wel binnen de algemene norm van 10% vallen, maar het is toch bijzonder hoog. Waar het gaat om sommige onderdelen hebben wij wel begrip voor de kosten van externe inhuur --het kan zijn dat dit voor juridische zaken onvermijdelijk is-- maar wij verkrijgen toch graag een nadere toelichting om duidelijk te krijgen waarom de provincie bijna op het maximaal toelaatbare niveau zit.

Mijn fractie verlangt een duidelijk verbeterplan voor de interne beheersing. Wij verlangen met betrekking tot reikwijdte, diepgang en werkwijze een verbeterslag. Daaraan zien wij graag een hoge urgentie toegekend.

De heer **Haaze** (PVV). Voorzitter. Mevrouw Kool vindt het niveau van 9,3% van de loonsom --dit komt neer op ongeveer 3 miljoen-- aan de hoge kant. Ik vraag mij af wat de CDA-fractie vindt van het totale bedrag voor de inhuur van externen. In dat verband praten wij over 17,4 miljoen. Wij vinden dat een schrikbarend hoog bedrag. Mevrouw Kool heeft het nu alleen maar over het stukje van de rijksnorm, en niet over het bedrag van 14,4 miljoen dat in verband met aanbestedingen, opdrachten enz. óók de deur uitgaat.

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Wij willen hier duidelijk een differentiatie. Als er sprake is van inhuur binnen het ambtelijke apparaat, voor lopende projecten, kan er sprake zijn van differentiatie. Inhuur voor juridisch advies kan logisch zijn. Gaat het om externe projecten, die ook extern zijn "gezet", dan kan het een andere afweging zijn. In het algemeen een oordeel hebben over de omvang van deze posten... Voorzitter, ik vind dat hier een differentiatie geldt en ik vraag het college om een toelichting zodat wij beter kunnen wegen wat noodzakelijk is en wat eigenlijk niet noodzakelijk zou zijn. Dit is ons inziens een punt waar nader naar gekeken moet worden. Op dit moment lijken de kosten van inhuur "overall" buitengewoon hoog te zijn.

Voorzitter. Vervolgens ga ik in op de algemene financiële positie op langere termijn. Een dalende algemene reserve behoeft op zich niet zorgwekkend te zijn wanneer dit is gerelateerd aan een bepaalde risico-ontwikkeling. Echter, juist op dit punt lijkt extra aandacht nodig te zijn. Een verdieping van de risico-analyse, door de gedeputeerde al in de commissie toegezegd, is voor mijn fractie dan ook van groot belang, evenals zijn toezegging dat de uitvoering van de

bevindingen van de accountant in Voor- en Najaarsnota expliciet en diepgaand met de Staten zal worden gedeeld. Wij verlangen dat het college de aanbevelingen van de accountant zeer intensief met ons deelt omdat wij menen dat er op dit moment veel extra aandacht nodig is voor de risicobeheersing.

Dat geldt ook voor het falend Zaaksysteem. De CDA-fractie heeft hierbij een fors "highbrow-moment" bij gehad. Waarom is het zó gebeurd? Dit project is niet als risicovol aangemerkt, maar blijkt dat wél te zijn.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter, aanwezigen, collega's. Het gaat vandaag over geld, veel geld. Echter, wat mij deze ochtend in de PZC opviel, was dat daarin bovenaan stond dat boerin Bettie van haar lief af is... Ook uit de bezetting van de publieke tribune blijkt dat er maar weinig belangstelling is voor financiële zaken, terwijl de financiën het toch mogelijk maken dat wij hier het een en ander doen.

Over de jaarstukken zou je kunnen zeggen: het ligt allemaal achter ons. Voorzitter, wij moeten leren van de geschiedenis en op grond van die lessen goed beleid voeren. Daar maak ik enkele opmerkingen over.

Bij het begin van een statenperiode is het goed om terug te kijken en na te gaan hoe het in de vorige periode is gegaan. Dat heb ik dan ook gedaan. Ik noem enkele cijfers die mijn fractie van belang acht. Vier jaar geleden, bij het aantreden van het toenmalige college, was er een algemene reserve van 88 miljoen. Het jaar daarvoor, in 2009, was er zelfs sprake van een niveau van 103 miljoen. Men heeft in de nu voorliggende stukken kunnen lezen dat de algemene reserve op dit moment, na vier jaar beleid, 46 miljoen is. Deze reserve is dus in vier jaar bijna gehalveerd. Dit college heeft buitengewoon slecht geboerd. Overigens, ik ben het eens met de heer Roeland die heeft gezegd dat dit niet allemaal het college en de Staten valt aan te merken. Ik denk dat hier -- zoals ook gisteren het geval was bij de Westerscheldetunnel-- de wet van Murphy van toepassing is geweest: alles wat verkeerd kan gaan, gaat ooit verkeerd, zo ongeveer op hetzelfde moment.

Voorzitter. Kijkend naar de exploitatiebegroting heb ik gezien dat die ongeveer gelijk is gebleven in de afgelopen vier jaar. Er is sprake van een verschil van 1,5%. Ik vind dit opvallend. Toen de NAR-regeling in het leven werd geroepen, dacht ik: zoiets heeft gevolgen voor de hele exploitatiebegroting. Welnu, niets is minder waar.

Het einde van de financiële problemen is nog niet in zicht. Ook ik noem de Thermphos-problematiek. Tijdens de behandeling in de commissie proefden wij wat dit betreft onzekerheid bij de gedeputeerde. Als het huidige budget wordt

overschreden, staat de provincie daarvoor aan de lat. Als al van tevoren bekend is wie er aan de lat staat en duidelijk is dat de nota's worden betaald, dan moet je oppassen. De praktijk is dan vaak dat die middelen ook daadwerkelijk aangesproken moeten worden.

In de commissie ben ik al ingegaan op de kwestie Perkpolder. Voorzitter, de businesscase voor dit project laat nu het cijfer 0 zien, geen verlies maar ook geen winst. Nou, op grond van ervaring weet ik dat, als je bij een vastgoedproject voordat je begint onderaan de streep een nul hebt, je uiteindelijk rode cijfers gaat schrijven. Het zou bijzonder zijn wanneer dit met betrekking tot Perkpolder niet het geval zou zijn. Vanochtend stond in de krant dat het in Zeeuws-Vlaanderen met de woningmarkt een stuk beter gaat, maar het gaat daar toch niet zo crescendo als in andere gedeelten van Zeeland. Hierbij speelt ook een rol dat er wordt gepreludeerd op de komst van zuiderburen. Een paar jaar lang hebben de Belgen enorme prijsstijgingen gezien, van meer dan 10% per jaar, maar dat is nu allemaal minder.

Voorzitter. Wat het economische terrein betreft kan worden geconstateerd dat er in het Zeeuwse een aantal bedrijven bij is gekomen. Daar zijn wij heel blij mee, maar wij moeten ook oog hebben voor de sluiting van bedrijven. Tegen die achtergrond noem ik het NIOZ in Yerseke, een instelling die op het punt staat om uit Zeeland te verdwijnen. Ik hoop van harte dat het college erin zal slagen om zijn steentje bij te dragen aan het behoud van deze mijns inziens voor Zeeland zeer belangrijke instelling. Zij houdt zich bezig met zaken die wij beogen --ik noem de zilte teelten-- en haar vertrek zou een harde klap zijn voor onze samenleving.

Nogmaals, wij hebben een jaarrekening om daarvan te leren, en één van de lessen is dat wij zuiniger aan moeten gaan doen. De meerkosten in verband met de Sloeweg leggen een zware hypotheek op toekomstige begrotingen. De begroting voor 2016 behandelen wij in november en ik denk niet dat wij eraan zullen ontkomen om te gaan bezuinigen. Bij wijze van schot voor de boeg constateer ik dat mobiliteit de grootste begrotingspost is, maar daar hebben wij het al moeilijk mee; daar willen we niet aankomen. Wij willen ook niet aan het budget voor de economie komen; dat zien wij als een investering. Ik denk dat de eerste begrotingspost die in het vizier komt voor toekomstige bezuinigingen, natuur en landschap is. Dat is best een omvangrijke post.

Wat ons betreft, voorzitter, wordt er een "zero tolerance-beleid" gevoerd ten aanzien van mogelijke lastenverzwaringen voor de burgers. Zo mogen de provinciale opcenten niet worden verhoogd, al zal het best een forse klus worden om tegen het einde van dit jaar een sluitende begroting op te stellen.

De **voorzitter**. Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

Mevrouw **Evertz** (PvdA). Voorzitter. Vandaag maken de Staten de balans op door middel van het beoordelen van de jaarstukken, de jaarrekening en het jaarverslag. Dat is een tamelijk technische exercitie. Met de heer Faasse constateer ik dat het kennelijk veel interessanter is om te praten over "Boer zoekt vrouw", maar het onderwerp financiën is niettemin zeer belangrijk.

Voorzitter. Het college stelt via een begrotingswijziging voor om 11,32 miljoen opnieuw te ramen in de begroting voor 2015. Hierdoor resteert een positief rekeningsaldo, na bestemming van 1,45 miljoen. Voorgesteld wordt om dit toe te voegen aan de algemene reserve. De PvdA-fractie kan met dit voorstel instemmen.

In het jaarverslag lezen wij dat er in 2014 heel wat beleid is gerealiseerd. Zo is er gestart met de uitvoering van de nota Nieuwe Wegen, die erop is gericht de leefbaarheid in Zeeland te bevorderen. Het jaar 2014 kende voorts mooie culturele festivals, zoals het Zeeland Nazomer Festival, Film by the Sea, het Festival van Zeeuws-Vlaanderen, Concert at Sea en het Bevrijdingsfestival. Veel Zeeuwen, waaronder mijn gezin, hebben bij het Zeeland Nazomer Festival op het Abdijplein, mogen swingen tijdens een zeer sfeervol concert van Blof. Ondanks alle sombere verhalen waarmee wij te maken hebben, mogen wij niet vergeten dat wij in Zeeland ook heel mooie dingen hebben gerealiseerd.

Voorzitter. Mijn fractie leest vervolgens in het jaarverslag dat het gemiddelde werkloosheidspercentage over drie kwartalen van 2014 5,4% is geweest in Zeeland, zulks in tegenstelling met het niveau van 8,5% voor geheel Nederland. Vergeleken met de andere provincies is de werkloosheid in Zeeland dus erg laag. Toch moet Zeeland oppassen waar het gaat om verlies van werkgelegenheid. Een aantal rijksdiensten heeft Zeeland al verlaten, en nu dreigt ook het NIOZ uit Yerseke weg te gaan, hetgeen gepaard gaat met verlies van hoogwaardige werkgelegenheid.

Wél moet worden gezegd dat, volgens het jaarverslag, in 2014 2542 bedrijven in Zeeland zijn gestart. Daarbij heeft Economische Impuls Zeeland 13 bedrijven begeleid bij hun vestiging, gepaard gaande met het aantal arbeidsplaatsen van ruim 400. Dit betreft nieuwe arbeidsplaatsen én het behoud van arbeidsplaatsen. Ondanks deze nieuwe werkgelegenheid vraagt mijn fractie het college om alert te zijn op het verdwijnen van kennisinstellingen uit Zeeland. Welke maatregelen treft het college om dit te voorkomen?

Voorzitter. Zeeland ligt gunstig ten opzichte van de havens van Rotterdam en Antwerpen. De PvdA-fractie hecht grote waarde aan florerende

Zeeuwse havens en de ontwikkeling van het Zeeuwse Deltagebied, met name in relatie met de werkgelegenheid. Belangrijk vinden wij dat de provincie in 2014 in de Kanaalzone fors heeft geïnvesteerd in het vestigingsklimaat. De bereikbaarheid voor het wegverkeer is daarbij sterk verbeterd door de realisatie van de Sluiskiltunnel. De voorbereiding van de verdubbeling van de Tractaatweg is in volle gang. Recent hebben wij het dossier-Sloeweg moeten behandelen. Voor beide dossiers geldt dat de financiële situatie precair is. Er zal een oplossing moeten worden gevonden voor het probleem van de budgetoverschrijding ten aanzien van de Sloeweg.

Voorzitter. Zeeland is een mooie provincie om op te groeien. Het grootste gedeelte van de kinderen in Zeeland groeit gelukkig en gezond op. Echter, een klein gedeelte heeft helaas niet het geluk om in een veilige omgeving te kunnen opgroeien. Deze kinderen moeten altijd worden beschermd. In 2015 is de jeugdzorg overgegaan naar de gemeenten; deze sector valt niet meer onder de verantwoordelijkheid van de provincie. Door de provincie Zeeland is in 2012 een transitie-manager aangesteld die, samen met de transitie-manager van de 13 gemeenten, ervoor heeft zorggedragen dat de provinciale jeugdzorg met ingang van 1 januari 2015 daadwerkelijk is afgerond. Mijn fractie gaat ervan uit dat deze overdracht aan de 13 gemeenten naar behoren is verlopen, maar zij wil toch graag een reactie van de gedeputeerde hierop.

Voorzitter. De accountant heeft een goedkeurende controleverklaring verstrekt met betrekking tot de jaarrekening-2014, wat getrouwheid en rechtmatigheid betreft. Daarmee is aangegeven dat het provinciale huishoudboekje in ieder geval op orde is. Op grond van de aanbevelingen van de accountant neemt het college zijn maatregelen. Zo heeft mijn fractie vernomen dat een directeur voor de grote projecten wordt benoemd. Al eerder is gesteld dat dit best eerder had gemogen. Wij kennen immers zorgen waar het gaat om de risico's die aan de grote projecten zijn verbonden.

Het verleden heb je, voorzitter, en de toekomst moet je maken.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. In de afgelopen collegeperiode lag het accent op economisch ontwikkeling, met extra nadruk op groei en innovatie. Om deze groei te kunnen realiseren, heeft het college het Zeeuwse bedrijfsleven de ruimte gegeven om te ondernemen. De provinciale rol is hierbij geweest: een stimulerende en stuwende kracht. Deze uitgangspunten, met als thema Land in Zee, geven richting aan de economische visie van de provincie. De strategische ligging van Zeeland in het Deltagebied, nabij de Randstad, nabij de Brabantse

stedenrij en nabij de Vlaamse Ruit, biedt kansen voor de toekomst.

Zeeland heeft van oudsher een aantal sterke sectoren, zoals havens, industrie, recreatie, landbouw en visserij. Dat men deze sectoren verder wil uitbouwen en versterken, is uitgebreid te lezen in de Economische Agenda 2013-2015.

Voorzitter. Mijn fractie vindt economische ontwikkeling, groei en innovatie zeer belangrijk voor Zeeland, hetgeen wij al eerder hebben betoogd. Wij hebben te maken met vergrijzing en met krimp van het aantal inwoners. Om dit tegen te gaan, moeten er meer arbeidsplaatsen worden gecreëerd. De PVV-fractie is het met het college eens dat Zeeland een provincie is, waar het goed wonen, leven en recreëren is, maar dan moet er wél werk zijn. Anders loopt Zeeland verder leeg.

Nogmaals, Zeeland heeft zeer goede speerpunten en de provincie zal tegen die achtergrond meer aan promotie moeten gaan doen bij bedrijven, met name buiten Zeeland, opdat men zich hier gaat vestigen. Mijn fractie is van mening dat dit wel wordt beoogd maar dat dit verder moet worden uitgebreid. Er moet ons inziens breder worden gepromoot op het toerisme en op Zeeland als vestigingsplaats. Als men een goed ondernemingsplan heeft, hebben wij de plek. Wij bieden alle ruimte voor pioniers. Het havengebied van Zeeland, met zijn strategische ligging, is zeer geschikt voor containerisatie. Op het terrein van landbouw en visserij kan de Stichting Foodport Zeeland verder worden uitgebreid.

Op blz. 65 van het jaarverslag wordt vermeld dat de Zeeuwse economie afhankelijk is van factoren die buiten de invloedssfeer van de provincie liggen en die van belang zijn voor de bereidheid van bedrijven om hier te investeren. Voorzitter. Economisch gezien is dit feitelijk juist, maar de ervaring --opgedaan in bijvoorbeeld de provincie Groningen, met haar leuze "Er gaat niets boven Groningen"-- leert ons dat de uitdrukking "etalen is verkopen" opgaat. Als de provincie Zeeland zichzelf de komende jaren niet groter en breder gaat presenteren, gaan wij de boot missen, om maar in de termen van Land in Zee te blijven.

De visie, verwoord in het jaarverslag, is een duidelijke en goede beschrijving van het jaar 2014, waarvoor alle lof van mijn fractie. Echter, voor de komende jaren zouden wij graag meer promotie en campagne willen zien. Naar onze mening zijn deze zaken nu veel te mager beschreven in het jaarverslag.

De jaarrekening en het jaarverslag hebben wij uiteraard met veel aandacht gelezen. Echter, mijn fractie is van oordeel dat de Staten voor het bestuderen van deze stukken te weinig tijd hebben gekregen. Graag verzoeken wij het college om hiervoor bij de presentatie van de jaarstukken over 2015 een paar weken méér te reserveren.

Voorzitter. Wij vinden het alarmerend te moeten constateren dat de currentratio jaar na jaar daalt. Waar deze ratio in 2010 0,99 was, is deze in 2014 gedaald tot 0,71. De reactie van de accountant is dat dit allemaal niets uitmaakt. Wij zouden immers toch alles kunnen lenen bij de BNG. Voorzitter, hoe kan het dat een overheidsaccountant aanzet om meer te gaan lenen, als het probleem juist is dat er al te veel is geleend, in verhouding tot de eigen middelen? De PVV-fractie ziet hierin een mogelijke boekhoudkundige truc: kort vreemd vermogen aflossen met lang vreemd vermogen, zodat het lijkt alsof de currentratio is verbeterd. Echter, voorzitter, dit is niet méér dan een truc. De financiële situatie verbetert er niet mee. Integendeel, slechts wordt de schijn opgehouden dat alles goed zit, terwijl de realiteit heel anders is, met alle risico's van dien. Wij vragen het college om dit verhaal nader toe te lichten.

Ook de algemene reserve is afgenomen. Mijn fractie vindt het een ernstige zaak dat sinds 2011 deze reserve met ongeveer 50% is verminderd. In de commissie heeft mijn fractie zich terecht bezorgd getoond over het verschil tussen 2013 en 2014. De daling is meer dan 4 miljoen, hetgeen de reeds lage algemene reserve ons inziens niet aankan. Bovendien blijkt uit de cijfers dat de algemene reserve ook op langere termijn zwaar wordt uitgeput. Voorzitter, dit baart ons grote zorgen. Wat is de reactie van het college hierop? Hoe denkt het dit probleem te gaan aanpakken?

Voorzitter. Wat het onderwijs betreft viel mijn fractie de doelstelling van het college op: "Het doel is kwalitatief goed en betaalbaar onderwijs. Het Zeeuwse onderwijsaanbod ondersteunt de groei van de Zeeuwse economische sectoren. Onderwijs is een voorwaarde voor een goed opgeleide beroepsbevolking en daarmee voor groei en innovatie.". Ik verwijs naar blz. 79. Voorzitter. Uit de jaarrekening komt naar voren dat de provincie een vrijwaringsovereenkomst is aangegaan met de Universiteit Utrecht voor de Roosevelt Academy (RA). Ik citeer wederom: "De provincie vrijwaart onder de in de overeenkomst van 20 december 2012 genoemde verplichtingen en voorwaarden, de Universiteit Utrecht voor de kosten die vanaf 1 januari 2018 mogelijk voortvloeien uit een eventueel besluit van de Universiteit Utrecht tot afbouw van het instituut Roosevelt Academy.". Klopt het dat de provincie bij de vrijwaringsovereenkomst een mogelijke versoering van de RA faciliteert? Mijn fractie is van mening dat een mogelijke afbouw van de RA door middel van de vrijwaringsovereenkomst niet getuigt van een visie die is gericht op kwalitatief goed onderwijs in Zeeland. Graag vernemen wij van het college waarom er niet is gehandeld naar de verwoorde doelstelling.

In de voorliggende stukken wordt vermeld dat de provincie in 2014 meer dan een half miljoen extra heeft ontvangen aan opcenten-motorrijtuigenbelasting (MRB). Het zou daarom, volgens mijn fractie, netjes zijn om de opcenten te verminderen en zo de burger wat belastinggeld terug te geven. Het is bekend dat de PVV-fractie lastenverlichting voor de burger wil. In tijden waarin mensen ook niet meer volledig op het OV kunnen rekenen, grijpt men steeds sneller naar de auto. In plaats van de burger wéér te straffen, kan de provincie eens iets extra's doen. Daarom verlangt mijn fractie dat de opcenten worden verminderd.

Voorzitter. In het jaarverslag wordt gesproken over een voor iedereen toegankelijk OV, met een 100%-dekkingsgraad. Mijn fractie betreurt het zeer dat inmiddels bekend is dat dit doel in 2015 niet zal worden gehaald. Niet alleen zijn er lijnen geschrapt --al dan niet vervangen door haltetaxi's op oproepbasis-- ook is de frequentie afgenomen, hetgeen heeft geleid tot achterblijvende aantallen passagiers wegens overvolle bussen, en scholieren die niet meer op tijd, in sommige gevallen überhaupt niet met het OV op school kunnen komen.

De **voorzitter**. Ik wijs u erop dat u inmiddels wat uw spreektijd betreft "in het rood" staat. Wij hebben eerder voor deze vergadering één dagdeel vastgesteld, toen wij nog niet wisten dat ook het voorstel inzake de Tour de France op de agenda zou komen. Daarom ga ik er soepel mee om, maar ik wil u nu toch vragen om kordaat met uw termijnen om te gaan, omdat wij anders ver in de tijd uitlopen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter, ik maak hier bezwaar tegen. Ik zeg niet dat wat mij betreft de vergadering langer mag duren, maar het onderwerp waarover wij straks gaan spreken, is ook heel belangrijk. Er zijn fracties die nu al geen spreektijd meer hebben of nog maar 30 seconden. Er moet niet langer worden gesproken dan strikt nodig, maar geeft u ons alstublieft wél de tijd die wij nodig hebben.

De **voorzitter**. U hoeft geen bezwaar te maken, want ik heb al gezegd dat wij, toen wij voor deze vergadering één dagdeel vaststelden, nog niet wisten dat ook de kwestie van de Tour de France zou worden besproken. U heeft dus een soepele voorzitter, die alleen vraagt om het kordaat te doen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Er bestaat sinds 2009 voor ministeries een norm voor het inhuren van extern personeel, namelijk niet meer dan 10% van de totale loonsom. De provincie heeft op basis van deze door het Rijk vastgestelde norm een definitie voor externe inhuur uitgewerkt.

Volgens deze definitie behoren hiertoe beleidsgevoelige en -ondersteunende externe inhuur, uitzendkrachten en inhuur op basis van capaciteit. De kosten van de externe inhuur in 2014 bedroegen 3 miljoen, maar daarnaast bedroegen de overige externe kosten 14,4 miljoen. Naast een aantal wettelijk verplichte uitgaven --zoals accountantskosten en gedwongen winkelneringen, zoals bij de Dienst Landelijk Gebied-- zitten er in die 14,4 miljoen uitbestedingen, opdrachten en beleidsonderzoeken. De totale kosten aan externe inhuur in 2014 bedroegen dus 17,4 miljoen, en dat is veel meer dan de helft van de totale loonsom van 32,3 miljoen.

Voorzitter. Mijn fractie vindt dat door het college het beeld wordt gecreëerd dat het allemaal nogal meevalt met de uitgaven aan externe inhuur, door vooral te belichten dat er binnen de rijksnorm van 10% wordt gebleven. Dat is feitelijk onwaar. Er wordt immers in totaal gewoon meer dan de helft van de loonsom aan externe inhuur uitgegeven. Graag horen wij van het college waaraan de stijging met ruim 4,5 miljoen, ten opzichte van 2013, te "danken" is. Mogelijk speelt hier de NAR-regeling een rol.

De PVV-fractie heeft tijdens de gezamenlijke commissievergadering gevraagd om een overzicht van de externe inhuur in 2014. Helaas hebben wij dat stuk niet ontvangen. Wij kregen slechts een overzicht van de posten tot het totaal van 3 miljoen, die onder de zogenoemde rijksnorm vallen. Wij willen ook een overzicht van de kosten tot het totaal van 14,4 miljoen. Immers, ook dat zijn kosten van externe inhuur.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik heb mijn collega's zien schrijven. Zij zullen dus ook een gedeelte van de beantwoording van de vragen voor hun rekening nemen.

Twee zaken zijn door vrijwel alle sprekers naar voren gebracht, namelijk het weerstandsvermogen en de zorgen over Perkpolder. Zo heeft de SP-fractie een vraag gesteld over de 1,9 miljoen in verband met risico's. Dat is niet voldoende, zo stelt die fractie. Voorzitter, ik tracht uit te leggen hoe dit precies zit. Wij hebben de gronden, en daar zit op dit moment 8 miljoen in. Die gronden heeft de provincie gekocht en ze hebben een woonbestemming. Ze zijn het vorige jaar getaxeerd en daarvoor geldt nog steeds ongeveer dat bedrag. Daar schuilt dus, in onze beleving, geen risico in. Het risico dat er wél is, betreft de kosten van de BV Perkpolder die worden gedekt met de opbrengsten van de verkoop van de gronden, als die te zijner tijd worden geleverd. Zou het wat dat betreft niet goed gaan en de stekker eruit zou worden getrokken, dan zijn er op dit moment voor 4,5 miljoen aan kosten gemaakt, waarvoor zowel de gemeente Hulst als de provincie voor 50% aan de lat staat. En

dáárop, voorzitter, is het bedrag van 1,9 miljoen gebaseerd.

Gevraagd is om met betrekking tot Perkpolder meer scenario's uit te werken. Voorzitter. Binnenkort is er een aandeelhoudersvergadering en daarbij zullen wij dit zeker inbrengen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Als het misloopt, voorzitter, moeten wij het geleende geld in één keer terugbetalen en vervolgens nagaan of wij bij Hulst een en ander terug kunnen vorderen. Wij moeten er rekening mee houden dat dat niet snel zal kunnen gaan. Mijns inziens moet dat worden ingecalculiseerd.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). U wijst daarmee op een extra risico, maar ik denk dat wij dit, als overheden, op een goede manier kunnen regelen. De gemeente Hulst weet dit. Wij hebben de gronden en daar zou eventueel ook nog een mééropbrengst uit kunnen komen. Voor de accountant is dat voldoende geweest om te zeggen dat dat bedrag van 1,9 miljoen voldoende is om dit risico te dekken.

Voorzitter. Bij de berekening van het aan te houden weerstandsvermogen wordt er gekeken naar de reserves en de risico's, inclusief de financiële gevolgen daarvan. Ook wordt nagegaan of --wanneer de risico's daadwerkelijk tot gevolgen leiden-- dan het hele bedrag in het geding is dat in verband daarmee is genoemd. Daarbij wordt gebruikgemaakt van een model. Dat model leidt tot een bepaalde risicoberekening. Als daaraan behoefte bestaat, kan hierop nader worden ingegaan tijdens een Zicht op beleid-sessie, zodat wij kunnen laten zien wat er nu precies in dat model wordt gebracht, hoe er rekening mee wordt gehouden dat niet alle gevolgen zich tegelijkertijd voordoen enz. Het is op deze manier dat ook de kwestie-Perkpolder is gewogen in de vorm van de risico-analyse.

De fractie van D66 gebruikt de term "niet in control". Voorzitter, dat wil ik ontkennen. Ik ga niet zeggen dat de provincie er rooskleurig voorstaat, maar dat wij wel degelijk in control zijn, heeft de accountant bevestigd. Een goedkeurende accountantsverklaring krijg je niet zomaar. Er wordt in dat verband heel veel werk verricht. Nogmaals, wij zijn wel degelijk in control, maar verbeteringen zijn altijd mogelijk. In reactie op de opmerkingen die de accountant daarover heeft gemaakt, hebben wij gezegd dat wij daarop in de Voorjaars- en de Najaarsnota terugkomen. Binnen GS zullen wij de aanbevelingen van de accountant strak volgen.

Verlangd wordt dat de Vastgoednota nog dit jaar beschikbaar komt. Dat geldt ook voor mij, voorzitter. Graag zeg ik toe dat die nota er tegen het einde van dit jaar is. Daarbij realiseer ik mij dat 31 december ook nog een dag is... Het wordt krap.

Ook hier hebben wij immers de beleidscyclus te volgen: startnotitie, kadernota en beleidsnota. Dat vergt zo z'n tijd.

Voorts is gevraagd naar de kwestie-Aardenburg. Ik weet niet of de heer De Reu daar nog op ingaat, maar die 100.000 euro hebben wij in de Najaarsnota aangekondigd. Er is nu sprake van een uitvloeisel daarvan.

De fractie van de SP heeft nog eens alle risico's opgesomd. Ja, voorzitter, dat is een heel rijtje; het zijn er veel. De risico's die eind december en begin dit jaar bekend waren, zijn betrokken bij de risico-analyse van de accountant, waarna wij een goedkeurende verklaring hebben gekregen. Ik herhaal dat de gronden onlangs allemaal zijn getaxeerd; daar zit geen risico in. Verder noem ik projecten als het OV, Waterdunen, de Sloeweg en de Tour de France. Over het laatste onderwerp komen wij zo te spreken. De kwestie Sloeweg laat ik aan collega Van Heukelom over, maar in elk geval hebben wij de afspraak dat het college op 3 juli aangeeft hoe dit wordt betaald, hoe die weg er gaat uitzien enz.

Wat het DELTA -dividend betreft is gisteren in de AvA besloten dat er nog 15 miljoen komt, waarvan 7,5 miljoen voor de provincie. Ik ga er, gelet op de waarschuwingen die wij van DELTA hebben gekregen, van uit dat voor 2016 een begroting moet worden gemaakt waarin geen rekening meer wordt gehouden met het DELTA -dividend. Dat is niet gemakkelijk, maar de aankondiging is gedaan en dus is het realistisch om er rekening mee te houden.

De fractie van de PvZ vraagt aandacht voor de evaluatie met betrekking tot de EHS en voor de kwestie van het peilbesluit. Voorzitter. De betekenis van deze combinatie zie ik niet helemaal. De EHS, het robuust natuurnetwerk, voorziet in een opgave die ertoe leidt dat wij voor 2028 nog zo'n 1000 hectare natuur moeten aanleggen. Ik wijs erop dat wij al 80% hebben gerealiseerd. Dat is fors. Bekijk je dit landelijk, dan blijkt dat Zeeland al een behoorlijke prestatie heeft geleverd. Wij doen dit op grond van onze eigen principes. De grondverwerving dient altijd vrijwillig plaats te vinden. Voor die laatste 20% hebben wij 12, 13 jaar. De evaluatie die in 2016 moet plaatsvinden, moet duidelijk maken hoe wij in 2027 de eindstreep kunnen halen. De heer Babijn vraagt zich af of de middelen hiervoor niet beter kunnen worden besteed. Dat zou kunnen, voorzitter, maar het gaat om geld dat wij van het Rijk krijgen om het natuurnetwerk te realiseren. Als je die opgave niet waarmaakt en het geld daar niet aan hebt uitgegeven, heb je wel wat uit te leggen.

Voorzitter. Wat Thermphos betreft heeft de accountant gezegd dat de 35 miljoen voor de eerste fase voldoende is. Dat heeft de accountant in financiële zin als voldoende beoordeeld. Zaken die er in 2015 bijkomen, moeten worden gezien.

Risico's die daaraan verbonden kunnen zijn, zijn nu niet bekend.

Vragen, gesteld over de 90-70-kwestie in verband met de 57plus-regeling, heb ik al eerder beantwoord. Naar aanleiding van eerdere rechtszaken is er in ons voordeel besloten. Wij zien dan ook met vertrouwen de uitkomst van de volgende zaak tegemoet. Wij wachten de uitspraak van de rechter af.

Ook de fractie van GroenLinks vraagt aandacht voor de risico's. Voorzitter, het college is zich daarvan zeer bewust. Alle sprekers vragen het college hoe het omgaat met de controle op projecten. Natuurlijk gaat het hierbij niet alleen om het aanstellen van een projectdirecteur. Er moet echt veel méér gebeuren. Ik denk dat bewustzijn bij de organisatie een belangrijke factor is. Wat doen wij met elkaar en hoe richten wij het zo goed mogelijk in? Het heeft ook te maken met het "vier ogen-principe", met ICT, met een projectplan "aan de voorkant" en het volgen van dat plan gedurende de hele periode. Enfin, voorzitter, ik denk dat er een heel grote slag kan worden gemaakt. Er wordt binnenkort voorzien in een nieuw hoofd-financiën; er worden sollicitatiegesprekken gevoerd. De directeur-grote projecten hopen wij binnenkort aan te stellen en ook wordt er naar de structuur van de afdeling financiën gekeken. Er worden dus maatregelen getroffen maar wij weten dat daarachter nog heel wat moet worden georganiseerd.

De heer Temmink vraagt in verband met DELTA hoe het zit met die 20 miljoen. Voorzitter. Ik meen dat wij gisteren een goede AvA hebben gehad. Daaraan gaat altijd een overleg met de andere aandeelhouders vooraf. Natuurlijk hebben wij daarbij het standpunt van de Staten naar voren gebracht: nagegaan zou moeten worden of er niet toch mogelijkheden zouden zijn om een hoger dividend uit te keren dan de genoemde 15 miljoen. Ik heb vervolgens van de voorzitter van de raad van commissarissen (RvC), de heer Maas, een uitvoerige uiteenzetting gekregen over de wijze waarop men is gekomen op het niveau van 15 miljoen. Men is graag bereid om deze onderbouwing ook nog eens aan de leden van de Staten voor te leggen. Gebleken is dat er veel aan vastzit. Het dividend is 3,8 miljoen en 11,2 miljoen is een interim-uitkering. Een dergelijke uitkering kan worden gedaan, maar mag niet tot gevolg hebben dat er sprake is van een downrating. Ik meen dat de heer Maas met een heel goede verklaring is gekomen. Dat het niet 17 of 13 miljoen had kunnen zijn... Voorzitter, dergelijke marges zitten er altijd wel in.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter, mag ik uit deze woorden afleiden dat de gedeputeerde helemaal niet rekent op een downrating als gevolg van het

feit dat er meer is uitgekeerd dan de winst op zichzelf rechtvaardigt?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). U bedoelt een downrating als gevolg van het uitkeren van de 15 miljoen?

De heer **Veraart** (D66). Een downrating onder andere als gevolg daarvan. Dit zal niet het enige aspect zijn dat hierbij wordt bekeken.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Er is het risico van de splitsing. De uitspraak daarover wordt mogelijk op 23 juni gedaan. De gevolgen hiervan moeten worden afgewacht. Dat is één van de redenen geweest waarom de voorzitter van de RvC stelde: dit is een bedrag dat wij aandurven; dit niveau kunnen wij voor onze verantwoording nemen. Vervolgens komt de kwestie van de splitsing aan de orde en hebben wij te maken met de verkoop van Indaver en Kreekrak. Dat moet allemaal worden verwerkt. De toezegging is gedaan dat de opbrengst van de Indaver-verkoop voor 100% wordt ingezet om tot schuldreductie te komen. DELTA hoopt hiermee de "triple D" te behouden. Niettemin: op dit moment weten wij het allemaal niet. Als ik het goed heb begrepen wordt een en ander pas eind september bij DELTA bekend. Hoe dan ook, de RvC van DELTA gaat ervan uit dat het verantwoord is om het bedrag van 15 miljoen uit te betalen.

Door de fractie van GroenLinks is gevraagd om een sluitende meerjarenbegroting. Voorzitter, wij kunnen niet anders; wij zijn daartoe verplicht. Wij zullen in de begroting voor 2016 bezuinigingen moeten inboeken en natuurlijk komen wij naar de Staten toe met een sluitende begroting. Als de heer Temmink mogelijkheden ziet om de begroting nog beter sluitend te maken of om er iets extra's uit te halen, horen wij het graag.

Door de heer Verburg is aandacht gevraagd voor de verkeersveiligheid. Voorzitter, ik neem aan dat collega's op dit onderwerp zullen ingaan. Hetzelfde geldt voor de onderwerpen Campus Zeeland en de economische relaties met Vlaanderen. Ik weet dat de heer De Reu daar heel veel over kan vertellen. Een vraag, door de fractie van de heer Verburg in de commissie gesteld over het Fonds Nazorg Stortplaatsen, heb ik bij die gelegenheid al beantwoord. Waarom is hier sprake van "afroming"? Op dit moment is het beleid dat het zo wordt gedaan, maar in het verleden is er wel sprake geweest van bijraming. Het is dus niet zo dat er iedere keer wordt "uitgenomen". Wij nemen kennis van de visie van de heer Verburg; zo kan het ook.

Ook de fractie van de VVD kent zorgen over risico's en controle. Waarom is er niet eerder een projectdirecteur benoemd? Voorzitter, er zijn uitdrukkingen die je daarop kunt loslaten, maar dat

zal ik niet doen... Wij hebben met z'n allen geconstateerd dat wij ten aanzien van de projectcontrole een probleem hebben. Dat moet beter en dat gaan wij organiseren. Wij gaan het heel adequaat aanpakken, en wel op heel korte termijn. Ik heb al gesproken over het nieuwe hoofd voor de afdeling financiën en over de gewijzigde structuur voor die afdeling. Wij streven naar een integrale aanpak van onze projecten die ook strakker moeten worden gevolgd. Nogmaals, de aanbevelingen van de accountant nemen wij zeer serieus en zullen wij heel strak volgen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik neem aan dat de maatregelen die de gedeputeerde nu noemt --zij heeft het over een adequate, voortvarende aanpak, inclusief de benoeming van functionarissen-- nog vóór het zomerreces aan de orde zijn.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Dat hopen wij wél. Wij zijn nu bezig met de sollicitatieprocedure voor een hoofd-financiën. Dat loopt en vervolgens heb je te maken met opzeggingstermijnen die voor mensen gelden. Het is mogelijk dat iemand pas op 1 september begint.

Ik meen, voorzitter, dat ik al op verschillende opmerkingen van de heer Roeland ben ingegaan. De 3 miljoen aan eigen middelen, extra voor de sanering van Thermphos, is in 2014 meegenomen. Op de vraag hoeveel hiervan is uitgegeven, zal ongetwijfeld collega De Reu ingaan.

Door de CDA-fractie is erop aangedrongen dat boekingen in één keer goed plaatsvinden. Daar ben ik het van harte mee eens, voorzitter. Inderdaad zijn er de afgelopen periode best wel wat correcties geweest. Echter, ik moet zeggen dat er ingewikkelde afrekeningen zijn geweest. Zo is de ILG een zeer langdurige kwestie geweest, met allerlei middelen die op verschillende manieren bij elkaar kwamen en voor diverse zaken konden worden ingezet. Ook daaruit zijn enkele correcties voortgekomen.

Voorzitter. Er is gesproken over automatisme bij herbestemmingen. Daarmee wordt, denk ik, bedoeld dat middelen die in 2014 niet zijn uitgegeven, worden overgeheveld naar 2015. Ik wijs erop dat er met betrekking tot deze middelen verplichtingen zijn aangegaan. Daarvoor zijn akkoorden gesloten en afspraken gemaakt. Dat zijn de middelen die wij apart overzetten. Daarnaast zitten er middelen in de zogenaamde "boeggolf", waarvoor nog niet direct beleid is bepaald. Het is al met al best een ingewikkeld construct waarmee wordt gewerkt. Zelf vind ik de transparantie niet zo groot; dit zou beter kunnen. Ik denk dat wij voor de toekomst moeten nagaan hoe dit doorzichtiger kan worden gemaakt. Wat is nu eigenlijk onze algemene reserve, wat is verplicht en wat is een beetje verplicht? Het is voor het college een opgave

om dit in de volgende jaarrekening duidelijker te maken.

Door de PVV-fractie en andere fracties zijn vragen gesteld over de uitzendkrachten. Gesteld is dat daar hoge bedragen naar toegegaan. Het percentage schurkt tegen het landelijke maximale niveau aan en in feite zit het nog anders in elkaar. Voorzitter, wellicht gaat de heer Van Heukelom hier iets van vinden. Dat denk ik wel; hij heeft personeelszaken in zijn portefeuille. Alles wat ik daarover zeg is te veel.

De algemene reserve is gehalveerd, zo stelt de heer Faasse. Voorzitter, ik meen dat ik met mijn beantwoording van vragen van mevrouw Kool al heb aangegeven dat wij het afgelopen jaar deze reserve op verschillende manieren hebben gebruikt. Als gevolg van de boeggolf hebben wij geen zuiver beeld van datgene wat nu precies die algemene reserve is. Als middelen worden overgeheveld maar er "op de top" wordt geteld, dan blijkt het niveau lager te zijn wanneer de overhevelingsbedragen eruit zijn gehaald. Nogmaals, deze reserve is gebruikt om tegenvallers op te vangen. Ik denk hierbij ook aan het DELTA-dividend dat de afgelopen periode werd verlaagd.

Voorts is gesproken over de relatie tussen de NAR-regeling en de personeelskosten. Voorzitter. Op blz. 6 treft men een staatje aan waaruit blijkt dat de personeelskosten van 40 miljoen naar 30 miljoen zijn gegaan. Deze daling is het directe gevolg van de 57plus-regeling.

Voorzitter. Wij moeten voor 2016 met een sluitende begroting komen en kunnen daarbij niet uitgaan van DELTA-dividend. Immers, de wat dit betreft door DELTA gegeven waarschuwing nemen wij serieus. Dit betekent dat wij alle zeilen bij zullen moeten zetten om de begroting sluitend te maken. Daarvoor hebben wij drie bronnen van inkomsten: het DELTA-dividend, de uitkering uit het Provinciefonds en de opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Wat het Provinciefonds betreft wordt thans bekeken of het voor Zeeland gunstiger kan uitpakken wanneer er herverdeling plaatsvindt, maar men moet niet denken dat dat allemaal direct gebeurt. Dit is pas voor de toekomst van belang. Met andere woorden: de opcenten zijn een belangrijke bron van inkomsten. Als bepleit wordt om het wat dat betreft "op nul" te houden, loopt men een beetje vooruit op maatregelen die wij moeten gaan treffen en waarmee wij in het kader van de begroting voor 2016 naar de Staten toe zullen komen.

Voorzitter. Ik was blij met de opsomming van mevrouw Evertz van zaken die allemaal wél zijn gerealiseerd. Bij de mineurstemming die toch een beetje heerst in verband met projecten en tegenvallers, denk ik dat het des te knapper is dat toch zoveel zaken wél tot stand zijn gekomen. Ik ben dankbaar voor dat positieve rijtje.

Ik ben het eens met de heer Van Dijk dat Zeeland veel beter en veel sterker moet worden gepromoot. Het is natuurlijk altijd een kwestie van middelen. Immers, promotie kost geld. Ik denk dat het goed is om dit samen met het bedrijfsleven te doen, en dat doen wij ook al. Elke extra investering van de provincie dient te leiden tot extra investeringen van het bedrijfsleven of uit andere fondsen. Daar moeten wij op inzetten, voorzitter, want alle mensen die hier zijn geweest en kennis hebben gemaakt met Zeeland, gaan anders terug uit Zeeland. Dat is algemeen bekend; daar is onderzoek naar gedaan. Als je via toeristische promotie mensen naar de provincie toe kunt krijgen die vervolgens zien hoe goed het in Zeeland is om er te wonen en te werken, doe je mijns inziens heel veel voor de economie van Zeeland. Wij hopen hiervoor in de begroting voor 2016 ruimte te kunnen maken. Ook is hier sprake van een relatie met het stimuleren van de werkgelegenheid. "Etaleren is verkopen", ja, het zou mijn idee kunnen zijn.

Gesteld is dat er te weinig tijd is geweest om de jaarstukken te bestuderen. Voorzitter. Er zijn inlooptijden geweest om een toelichting te geven, maar ik neem de hierover gemaakte opmerkingen mee. Als het mogelijk is om deze stukken eerder aan de Staten voor te leggen, zal dat gebeuren maar ik weet dat dergelijke stukken altijd onder zware tijdsdruk tot stand komen. Het is elke keer weer knokken tegen de tijd.

Op de kwestie van de currentratio is door de accountant gereageerd. Dit is een factor die bij de provincie heel erg fluctueert. Het niveau van 0,7% behoeft niet zorgwekkend te zijn. Door de accountant is toegelicht waarom dat zo is. Overheden kunnen op korte termijn over geld beschikken.

Door sommige sprekers is bepleit de opcenten-MRB te verminderen. Voorzitter, ik denk dat dat echt onmogelijk is, gelet op de huidige financiële situatie van de provincie.

Voorzitter. Dat met betrekking tot de inhuur van externen de Staten kennelijk alleen een overzicht is voorgelegd dat verband houdt met de 3 miljoen, en niet met de 14,4 miljoen, vind ik verbazingwekkend. Ik zeg toe dat ook dát overzicht er aankomt.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Ik constateer dat mevrouw Schönknecht al is ingegaan op de vraag van de SP-fractie over Waterdunen, de overheveling van de 6 miljoen.

Deze fractie stelt voorts dat de OV-concessie een paar miljoen extra gaat kosten. Voorzitter, dat ga ik die fractie niet nazeggen. Wij zijn thans bezig met een nieuwe dienstregeling. Eerst hebben wij de reparatie gehad; daarvoor hebben wij wat geld vrijgemaakt. Er zijn 12 knelpunten opgelost; er resteert er nog één. Zo langzamerhand komen de nieuwe bussen beschikbaar. Op 11 juli zullen ze er

allemaal zijn en zijn wij zeker van een zitplaats voor elke scholier. Wanneer al het materieel er is, kunnen wij verdergaan. Wat de kosten betreft zou ik het vreemd vinden wanneer wij er "enige miljoenen" bij zouden moeten leggen.

Voorzitter. Er zijn nogal wat vragen over de Tractaatweg en de Sloeweg gesteld. Het lijkt mij het beste om daarop op 3 juli in te gaan. Ik moet op dit moment nog veel doen, dag en nacht. Deze kwesties komen op 3 juli aan de orde. Elke opmerking die ik er nu over maak, is niet verstandig.

De fractie van de PvZ heeft het over het bedrag van 2,9 miljoen. Ik meen dat het daarbij gaat om extra bodembescherming voor het Killetje. Voorzitter. Daarvoor heb ik al in het kader van de "grex" (grondexploitatie) verantwoording afgelegd. Ook heb ik toen aangegeven hoe dit wordt betaald, namelijk met middelen van het hoogwaterbeschermingsplan, het waterschap en de provincie. Nogmaals, dit is in financiële zin opgenomen in de grex die de Staten al hebben behandeld.

Er zijn voorts vragen gesteld over zaken die onder de rechter zijn. Voorzitter, daarover kan ik niets zeggen. Ik doel nu op de genoemde grondeigenaar en op de NAR-regeling.

Ook de fractie van GroenLinks heeft het over de Sloeweg, in het bijzonder de meerkosten. Voorzitter. Wij zijn ermee bezig. Voor de gevraagde verschillende scenario's moeten berekeningen worden gemaakt, waarna er een goed overzicht ontstaat. Daarnaast moet dekking worden gezocht, in elk geval voor de tot nu toe bekende 19 miljoen.

In antwoord op vragen van de fractie van de CU over de Campus Zeeland en het RSC, kan ik zeggen dat de master-amerikanistiek door Utrecht wordt afgestoten. Die willen wij hiernaartoe halen, samen met Leiden. Wij zijn wat dat betreft al bezig met een businesscase en een onderwijscurriculum. Wat is daarvoor nodig, hoe zit het met de huisvesting, om welke aantallen gaat het? Wij zijn er intensief mee bezig. Als voorzitter van de desbetreffende stichting kan ik zeggen dat dit zeer snel zijn beslag zal krijgen, in de zin van: kunnen wij hiermee door en gaan wij hiermee door?

Overigens, het betreft hier een onderdeel van de Campus Zeeland. Dat is niet in deze zaal vastgesteld, maar wél ter kennisname meegedeeld. Tijdens de desbetreffende vergadering heb ik iets gezegd over de financiën. Als ik daarbij heb gezegd dat de provincie hier geen geld in stopt... Voorzitter, het zou een gigantische gemiste kans zijn, ook voor het nieuwe college, wanneer dat zou worden besloten. Zo heb ik het dan ook niet gezegd. In de stukken stond dat wij per jaar zouden worden aangeschreven voor 7 miljoen, en daarvan heb ik gezegd: dat lijkt mij nogal veel. Echter, ik ben ervan overtuigd dat hier bijzonder veel kansen liggen. Als het volgende college er géén geld bijlegt, gaat

Zeeland een bijzonder grote kans missen. Het is overigens heerlijk, voorzitter, om dit nu zo te kunnen zeggen...

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik vind dat de heer Van Heukelom over belangrijke risico's spreekt en ik denk dat wij hem moeten vragen om garant te staan voor de gevolgen van zijn uitspraken...

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter, ik vraag aandacht voor de mogelijkheden die hierbij aan de orde komen. Het bedrijfsleven, het onderwijs, de kennisinstituten en de overheden zijn gezamenlijk in een stuurgroep bezig met in het kader van de Campus Zeeland gesignaleerde problemen en mogelijkheden, waaronder de vraagarticulatie. Het gaat om de stuurgroep-WHOO, Wetenschappelijk Hoger Onderwijs en Onderzoek; ik ben er zelf de voorzitter van. De volgende week is er een vergadering waarin gesproken zal worden over die vraagarticulatie.

NIOZ en Imares zijn beide in financiële problemen geraakt. Eind vorig jaar hebben wij hierover gesproken, op mijn verzoek onder leiding van de commissaris van de Koning, om na te gaan hoe hiermee verder zou moeten worden gegaan. Dat vindt zijn weerslag in één van de aanbeveling van de Campus Zeeland. Overigens, het NIOZ valt onder het NWO en gisteren is door het NWO gesteld: wij wachten af.

Voorzitter. Al twee maanden lang zijn wij, samen met de Onderwijsautoriteit en een externe deskundige, bezig om de vraagarticulatie, toegepast en fundamenteel onderzoek, bij elkaar te brengen. Daardoor gaan Wageningen, verantwoordelijk voor Imares, en het NWO, verantwoordelijk voor het NIOZ, zien dat, als men hier weggaat, er gigantische kansen blijven liggen. Wij laten dit gewoon praktisch zien. Er is al een opdracht, met een budget van ongeveer 2 miljoen, voor een van beide instituten binnen, uit het Zeeuwse. Dáár zijn wij mee bezig; wij zitten er bovenop.

De heer **Verburg** (CU). Ik ben blij met deze woorden en ik vind het jammer dat deze lijn niet door u zal worden doorgetrokken, maar ik heb er alle vertrouwen in dat ook het nieuwe college dit op waarde zal weten te schatten.

De heer **Van Heukelom** (GS). Dat het jammer is dat ik niet doorga... Dat zal de komende jaren wel blijken... Hoe dan ook, hiervoor is aandacht en men is op een zeer serieuze wijze bezig met de juiste spelers, tot en met het ministerie. Deze kwestie zal van het volgende college een antwoord vragen. Ik voeg daaraan toe: met een ton doe je niks...

Voorzitter. Sprekend over de verkeersveiligheid moet ik zeggen dat ik het aantal

33 droevig vind. Echter, kijk je naar de trend die voor de langere termijn geldt, dan moet de conclusie zijn dat de doelstellingen kloppen. Ik weet dat ook de heer Van Beveren hiermee lang en intensief bezig is geweest, maar telkens weer is er zo'n incident... Het is gewoon verschrikkelijk, maar als je de lange termijn, de doelstellingen en de ongelukkentrend naast elkaar zet, kan de conclusie zijn dat dit nog handhaafbaar is. Voorstellen, gedaan om tot verbeteringen te komen, nemen wij mee maar wellicht is het beter om hierover nog eens in de commissie te spreken, bijvoorbeeld wanneer het nieuwe college met een nota over dit onderwerp komt. Veiligheid kan nooit de dupe worden van ontwikkelingen, ook niet waar het gaat om de Sloeweg of andere infrastructurele werken. Dat willen we absoluut niet.

De "voorkant" waarover door de fractie van de VVD is gesproken, is het onderhoud van de Basculebrug. Voorzitter, wij zijn zuinig op onze spullen, zéker als het gaat om wegen die naar Schouwen-Duiveland gaan. De heer Van Geesbergen zal dit beamen...

Door de CDA-fractie is gevraagd wat nu eigenlijk de achtergrond is van de in de krant genoemde 5 miljoen. Voorzitter. De heer Van Beveren is begonnen met de onderhandelingen hierover. Het betrof het overschot van de KKS. Daarvan heeft het Rijk een correctie afgetrokken in verband met de toegang tot de A58. Bovendien is er sprake van een tegenvaller met betrekking tot de bijdrage van Vlaanderen voor Sluiskil, waarmee rekening is gehouden. Als je dit allemaal optelt en aftrekt, en nagaat wat de reserve is, kom je ongeveer op die 5 miljoen uit.

Voorzitter. In antwoord op over de externe inhuur naar voren gebrachte vragen en opmerkingen, wijs ik erop dat onderscheid moet worden gemaakt tussen producten --daarbij gaat het om externe adviezen; die koop je-- en capaciteit, die wordt gehuurd. Bij de bespreking van dit onderwerp hoor je een kakofonie van geluiden. Ook over het bedrag van ruim 14 miljoen bestaat er onduidelijkheid. Ik stel voor dat hierover tijdens de eerstvolgende commissievergadering wordt gesproken aan de hand van een notitie, waarmee duidelijk wordt gemaakt wat in dit verband de juiste begrippen zijn, wat er nodig is, wat er wordt gekocht enz.

Ik herinner eraan dat ik met betrekking tot Thermphos gigantisch veel juridische deskundigheid heb moeten inkopen. Dat was niet normaal... Die mensen heb je gelukkig niet in dienst, want je hebt daarna niets voor ze te doen. De kosten lijken wel hoog, maar het is natuurlijk goedkoper om die deskundigheid tijdelijk in te kopen. Wij hebben een kleine organisatie --dat hebben wij zélf gewild-- maar wij hebben grote projecten waarvoor af en toe specifieke deskundigheid nodig is. Nog deze week had ik te

maken met een milieukwestie waarvoor ik iemand met een specifieke deskundigheid nodig had. Het ging wél over veel geld. Je hebt dan éven deskundigheid nodig om weer verder te kunnen gaan. Laten wij eens rustig bespreken hoe dit precies in elkaar zit --wat is het huren van capaciteit en wat is het kopen van producten?-- zodat iedereen een goed inzicht krijgt en iedereen met dezelfde terminologie spreekt.

De heer **Haaze** (PVV). Als ik het nu goed begrijp, voorzitter, is het zo dat de stijging ten opzichte van 2013, met 4,5 miljoen, te wijten is aan het feit dat de organisatie kleiner is geworden.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter, in onze kring noemen wij dit "inlegkunde". De heer Haaze haalt er één ding uit. Ik heb gezegd: wij hebben een kleine organisatie gewild, bewust, want wij hadden geen werk voor al die mensen. Dat werd toen door Calon gezegd. Wij hebben op die manier ingegrepen. Als je dan die kleinere organisatie hebt en te maken krijgt met een behoefte aan specifieke deskundigheid, dan weet je dat je die niet in de eigen organisatie hebt. Als de heer Haaze nu zegt dat dat de schuld is van de organisatie, draait hij de zaken om. Nogmaals, het is verstandiger om in verband met grote projecten tijdelijk deskundigheid in te huren. Dat is wel duur, maar je hebt die mensen niet voortdurend op de payroll staan. Dat is het verhaal.

De heer **Haaze** (PVV). Ook vóórdat die 160 medewerkers in 2011 gebruik maakten van de 57plus-regeling, was er al sprake van een behoorlijk bedrag, bovenop de rijksnorm van 10%. Voorzitter, als dit verhaal van de gedeputeerde volledig opgaat, zou je in de periode dat die 160 medewerkers er nog wél waren, veel lagere kosten gehad moeten hebben in verband met externe inhuur. Nogmaals, ook toen ging het om een gigantisch bedrag, ruim 14 miljoen.

De heer **Van Heukelom** (GS). U wilt naar een bepaald doel toe. U houdt een betoog in de richting van een bepaald doel, namelijk de NAR-regeling. Ik onderstreep dat wij toen mensen in dienst hadden die wij niet nodig hadden, waarvoor wij geen taken hadden. En ú weet ook niet vooraf welke problemen zich gaan voordoen. Zo hadden wij de kwestie Thermphos niet voorzien, en dat heeft in verband met de juridische aspecten heel veel geld gekost. Je kunt de gevolgen van grote projecten voor onze kleine organisatie nooit van tevoren inschatten. Nogmaals, nog deze week heb ik iemand moeten inschakelen in verband met een milieukwestie. Ook dat was een specifiek geval. Dat het te maken heeft met het feit dat mensen zijn weggegaan, geloof ik niet. Ik weet gewoon niet wat er het volgende jaar gaat gebeuren. Wél weet ik dat

ook in 2015 de externe inhuur in verband met de grote projecten behoorlijk groot is. Laten wij alleen maar even de Sloeweg nemen... Wij kunnen nog eens in de commissie over deze kwestie spreken, voorzitter, maar ik vind dat er nu veel te prematuur conclusies worden getrokken.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Is onze organisatie groot genoeg voor de grote projecten die wij hier hebben?

De heer **Van Heukelom** (GS). Absoluut niet. Dat moeten wij erkennen. Als voorbeeld noem ik de nieuwe sluis. Daarbij gaat het om meer dan een miljard en heel specifieke technische aspecten. Zo'n project heb je niet elk jaar en dus heb je die specifieke deskundigheid niet in huis. Dat geldt niet alleen voor ons. Er zijn zat overheidsorganisaties die externe deskundigheid nodig hebben. Dat zal zo blijven, ook al heb je 300 mensen méér in dienst.

Voorzitter. Wat de jeugdzorg betreft herinner ik eraan dat wij overleg hebben gevoerd met staatssecretaris Van Rijn. Wij hebben voor elkaar gekregen dat de reserves die de instellingen hadden, mochten worden ingezet voor de transitie. Bovendien mocht ik ook het overschot dat ik had, daarvoor inzetten. Ik heb de twee organisaties waarvoor wij verantwoordelijk waren, dus extra geld kunnen geven om de transitie zo goed mogelijk te laten landen. Er is om een zachte landing gevraagd en die is er gekomen, óók met betrekking tot het personeel.

De PVV-fractie heeft een vraag gesteld over de vrijwaringsovereenkomst met de Universiteit Utrecht. Voorzitter. Op een gegeven moment zit ik ergens en komt er iemand naar mij toe. Het is de bestuursvoorzitter van de Universiteit Utrecht en hij zegt mij: George, wij gaan de UCR sluiten. Dat heeft te maken met de bekostigingssystematiek die in het begin niet goed was en die pas veel later is omgezet in een structurele bijdrage. Ik heb vervolgens gedacht: ik ga een Endowment Fund vormen om dit faillissement tegen te gaan. Dat liep hoog op. De Universiteit Utrecht had zelf behoorlijk wat financiële problemen en stelde: jij kunt verder gaan met dat fonds, dan kan met de rente het gat worden gedicht; ik ga eruit maar ik geef je wél zes miljoen en dat bedrag is voldoende om de zaak af te bouwen. Daar mag niemand aankomen. Dat bedrag van zes miljoen staat vast voor de afbouw gedurende drie jaar, met mogelijk nog een jaar verlenging.

Dat is voldoende gebleken, voorzitter; het is doorgerekend. Dat bedrag staat er nog. Wij hebben toen gezegd: dan zullen wij garant staan, van 2016 tot 2018. Waarom? Omdat in 2016 de evaluatie van de UCR aan de orde komt. Daar is men nu mee bezig. Vervolgens krijgt iedereen inzicht in de situatie. Hoe staat men er in financiële zin voor?

Dat duurt dan tot 2018 en daarna zou aangezegd moeten worden dat ze zouden moeten stoppen. Dat bedrag van zes miljoen moet tegen die achtergrond worden gezien. Maar zo zal het nooit gebeuren. Er komt een tweede bij, toch? Dat kost wat, maar daar zijn wij het allemaal over eens.

Voorzitter. Wat het OV betreft zeg ik niet dat alle problemen zijn opgelost, maar ik krijg wel veel complimenten, bijvoorbeeld in verband met bepaalde haltes. Dat zeg ik maar even. Er zitten dus twee kanten aan. Ik ontken niet dat de nieuwe bussen er nog niet allemaal zijn. Er zijn dus nog wat problemen met de zitplaatsen, maar daar zijn wij mee bezig. Hetzelfde geldt voor de uitwerking van de nieuwe dienstregeling.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Door een aantal fracties zijn zorgen uitgesproken over de voortgang van het project veiligstelling Thermphos-terrein, met name ook in relatie met het bericht dat daar asbest is gevonden. Waarom wisten wij dit niet eerder?

Voorzitter, het is niet de provincie die dit terrein opruimt. Dat doet de BV Van Citters Beheer, onder aansturing van ZSP. Wij houden er toezicht op via de raad van commissarissen. Wij zijn niet verantwoordelijk voor de beantwoording van de vraag: er is asbest gevonden en wat nu, waar moet dat gemeld worden? Dat gebeurt bij de arbeidsinspectie. Ik zeg dit, voorzitter, om duidelijk te maken wat in dezen de context is: wat wordt van het provinciebestuur verwacht en waarvoor zijn andere partijen verantwoordelijk?

Wij kregen de vorige week van Van Citters Beheer het bericht over het asbest. Wij hebben gevraagd wat er precies aan de hand was. Het antwoord was: wij hebben de ruimte geïnspecteerd waarin wij een nieuw apparaat willen plaatsen om de leidingen van fosfor te ontdoen. Het betreft het voormalige ovenhuis. Bij die inspectie is witte asbest aangetroffen, niet in de lucht maar in de wanden enz. Onze volgende vraag was: wat gaat u doen? Het antwoord was: wij gaan eerst het personeel informeren; dat ligt voor de hand want die mensen werken daar. Men heeft op 27 mei in een bijeenkomst het personeel geïnformeerd.

Een andere vraag onzerzijds was: wij nemen aan dat u hiermee zo snel mogelijk naar buiten gaat. Dat werd ons toegezegd. In overleg met onder andere de raad van commissarissen --dat overleg vond op 29 mei plaats-- is gezien op welke wijze hierover door Van Citters Beheer zou worden gecommuniceerd. Dat is afgelopen maandag gebeurd. Hoewel het hier niet een verantwoordelijkheid van Van Citters Beheer betreft, hebben wij wel met hen afgesproken dat de Staten een uur eerder dan de media hierover zouden worden geïnformeerd, hetgeen via de griffie is gebeurd.

Waarom wisten wij het niet eerder? Voorzitter, het is al eerder door collega Van

Heukelom gezegd: je weet niet wat je niet weet. Op het moment dat deze informatie er kwam, ging het om de juiste volgorde. Wie zijn degenen die het eerst moeten worden geïnformeerd? Welnu, dat waren uiteraard de werknemers.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Dat is niet de essentie van de vraag die wij hierover hebben gesteld. Uit krantenartikelen blijkt dat iedereen die bij Thermphos heeft gewerkt, wist dat daar asbest zat. Waarom wist de provincie dat dan niet?

De heer **De Reu** (GS). Wij mij persoonlijk betreft: omdat ik niet bij Thermphos heb gewerkt. Dan weet je dat dus niet. Als de medewerkers nu zeggen dat zij dit al lang wisten... Een uitdaging voor Van Citters Beheer is dat blijkbaar de werkomstandigheden en de veiligheidscultuur bij Thermphos zodanig waren dat men zonder meer accepteerde dat er asbest in de wanden zat. Dat is bij inspectie van het ovenhuis naar voren gekomen. Vervolgens zeggen sommige, niet alle medewerkers: wij wisten het en wij hebben ons er niet druk om gemaakt. Echter, andere medewerkers vragen zich af: wat betekent dit voor mijn veiligheid? Dat, voorzitter, is het effect geweest van die inspectie. Het gebeurt vaker bij fabrieksgebouwen die tientallen jaren oud zijn, dat blijkt dat er asbest in is verwerkt. Blijkbaar was dit bekend bij medewerkers, en waarschijnlijk ook bij de directie, maar daar is verder nooit iets mee gedaan. Dat constateren wij nú.

Van Citters Beheer stelt nu: wij willen niet dat onder deze arbeidsomstandigheden dat nieuwe apparaat daar wordt geplaatst. Vervolgens rijst de vraag wat dit nu precies betekent voor de planning. Kan het werk binnen de geplande tijd, voorjaar 2016, en met het beschikbaar gestelde budget worden afgerond? Voorzitter. Afgelopen vrijdag hebben wij wat dat betreft tegenover de raad van commissarissen onze zorgen verwoord. Wij hebben geconstateerd dat er sprake is van een aantal pilots die op de een of andere manier nu opgeschakeld worden. Namens de raad van commissarissen is een brief verzonden aan Van Citters Beheer, waarin wordt gevraagd om een bijgestelde planning, zulks op basis van de fase die nu achter de rug is. De vraag kan worden gesteld wat er nu precies in de afgelopen maanden van de fosfor is opgeruimd, sinds men is begonnen. Dat is allemaal heel erg in een "pilotsfeer" gebeurd. Er wordt nu, op schrift, een bijgestelde planning verlangd. Van Citters Beheer zal dit met de aannemer moeten accorderen, terwijl een maandelijks rapportage wordt verlangd waaruit duidelijk blijkt hoe het met de planning staat, omdat er zorgen leven over de mogelijkheid om het veilig stellen van het terrein op tijd af te ronden. Met andere woorden, voorzitter: de zorgen die door verschillende fracties zijn verwoord, worden door het college gedeeld.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Men is in Nederland verplicht om, wanneer men het voornemen heeft om een gebouw van vóór 1993 te slopen, vooraf een asbestinventarisatie te doen. Dat moet gebeuren vóór er een sloopvergunning kan worden afgegeven. Het is gewoon de wet. Moet uit het feit dat dit nu pas naar voren komt, de conclusie worden getrokken dat er überhaupt nog nooit een inventarisatie heeft plaatsgevonden? Wellicht is dit van betekenis voor alle gebouwen van Thermphos, met uitzondering van recent gerealiseerde gebouwen.

De heer **De Reu** (GS). Dat weet ik niet, voorzitter. Ik zal deze vraag voorleggen aan Van Citters Beheer. Ik weet alleen wat ik nu heb gezegd: vanwege de in het ovenhuis te ontwikkelen activiteiten heeft daar een inspectie plaatsgevonden.

Voorzitter. Doordat wij er op de aangegeven wijzen bovenop zullen zitten, zullen wij niet alleen zelf regelmatig worden geïnformeerd, maar zullen wij ook in staat zijn om de Staten te informeren. Dat is onze verantwoordelijkheid en wij streven ernaar om dat te doen bij het eerstvolgende wat formele moment: de behandeling van de Zomernota.

Gevraagd is wat er voor het Thermphos-project inmiddels is uitgegeven. Voorzitter. Het is bekend dat wij een budget hebben van 35 miljoen voor de veiligstelling, naast een werkbudget van 3 miljoen voor de organisatie. Van die 35 miljoen is nu ruim 6,5 miljoen uitgegeven en van het werkbudget bijna 600.000 euro.

Voorzitter. Ik meen dat ik in de commissie al ben ingegaan op de kwestie van het museum in Aardenburg. Ik herinner aan de aankondiging in de Najaarsnota-2014. Wij waren voornemens hiervoor 100.000 euro te voteren omdat dit paste in ons beleid. Men begripte mij niet verkeerd --ik wil niet "jijbakken"-- maar in principe hadden de Staten op dát moment kunnen zeggen: hoezo en waarom; wij willen dit niet. Welnu, dat is niet gebeurd. Het valt binnen onze bevoegdheid ten aanzien van het cultuur- en museumbeleid om --als een en ander past bij dat beleid en er budget beschikbaar is-- dit te doen. Wij hebben gesteld: als de gemeente Sluis per 1 december met een sluitende begroting komt, wordt dat bedrag gevoteerd. Welnu, het is een week later geworden. Het zou wel bijzonder kniezerig zijn geweest als wij hadden gezegd: u bent te laat. Dat bedrag is daadwerkelijk gevoteerd.

Of dit nu betekent dat wij een dergelijke werkwijze in de toekomst altijd zullen volgen, voorzitter, dat zie ik als een meer principiële vraag. Wat is de bevoegdheid van het college om binnen bestaande budgetten en bestaand beleid dingen uit te voeren, en wat moet tussentijds aan de Staten worden voorgelegd? Voorzitter. Ik stel mij hier maar even wat voorzichtig op omdat het hier meer in het

algemeen gaat om de relatie tussen college en Staten.

Voorzitter. Sprekend over de grensoverschrijdende samenwerking stelt de fractie van de CU: je moet hier niet alleen aan de hand van projecten mee bezig zijn, maar in feite altijd. Dat klopt; dat is ook onze instelling en insteek. Niettemin is het goed dat er hier en daar platforms zijn, zoals de Scheldemondraad en het Interregcomité van toezicht, zodat er formele afspraken kunnen worden gemaakt. Zo zijn wij op dit moment doende met een eerste uitwerking in het kader van Interreg-5. Ik kan melden dat er heel veel belangstelling bestaat voor Interreg-projecten. Er zijn al meer dan honderd aanvragen binnengekomen. Er zijn er nog maar 21 toegekend, maar er volgt nog een ronde na de zomer. Acht projecten gaan naar Zeeland, waarvan er vier specifiek te maken hebben met grensoverschrijdende samenwerking. Het project Crossroads --het betreft innovatie binnen MKB en KMO-- is gehonoreerd. Hetzelfde geldt voor het project Link to Innovate. Ook wordt met deze middelen het project inzake grensinformatievoorziening gefinancierd: dienstverlening ten behoeve van werkgevers en werknemers. In de Scheldemondraad zullen projecten verder worden gedefinieerd maar die raad heeft nauwelijks eigen budget. De middelen komen beschikbaar in het kader van de Interregprojecten.

Daarmee, voorzitter, gaan wij overigens niet alle grensoverschrijdende problemen oplossen. Schepen Marc van Peel gaf gisteren in zijn Ravelijnlezing in Bergen op Zoom aan wat vaak in die grensoverschrijdende samenwerking de realiteit is. Ik herhaal één van zijn statements: als er een grote klant uit Azië komt die in een haven zijn containers wil lossen, wil je toch maar het liefst dat hij voor Antwerpen kiest. Voorzitter, ik kan mij voorstellen dat, als ZSP in zo'n situatie komt te verkeren, ze dezelfde redenering volgen. Dergelijke problemen los je niet met behulp van samenwerking op, maar je kunt wel in de sfeer van voorwaarden en omstandigheden dingen verbeteren. Daar zetten wij ons voor in.

Voorzitter. Door de heer Van Dijk zijn enkele opmerkingen gemaakt over de promotie. Daar kom ik straks, bij de behandeling van het voorstel inzake de Tour de France, op terug.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Ik erken het gegeven dat elke regio voor zichzelf opkomt. Wat ik heb bedoeld, is dat je bij elkaar aan tafel kunt gaan zitten om elkaars belangen af te wegen. Het is mogelijk om bewust afstand te doen van bepaalde belangen in een soort ruilsituatie. Ik heb het idee dat er op die manier nog wel wat winst te behalen valt. Je hoeft niet altijd alles naar jezelf toe te

halen. Het is ook mogelijk om als partners te opereren.

De heer **De Reu** (GS). Dat klopt, en je ziet ook dat het langzaam maar zeker verandert. Een goed voorbeeld daarvan is de intensieve samenwerking bij de promotie van het gehele Kanaalzone-gebied, tussen Gent en de havens van ZSP. Ik denk dat vier, vijf jaar geleden iets dergelijks ondenkbaar was. Die stappen worden nu wél gezet, maar het gaat langzaam.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. De meeste van onze vragen zijn beantwoord, terwijl er nogal wat onderwerpen zijn die wij vandaag niet voor het laatst bespreken. Ik kan het daarom kort houden.

Waar het gaat om de 100.000 euro voor het museum in Aardenburg, begrijp ik de beantwoording van de heer De Reu heel goed. Niettemin vind ik het belangrijk dat goed inzichtelijk blijft om welke afwegingen het gaat, ook in relatie met andere aanvragen. Door de nu gevolgde werkwijze raken wij toch een beetje het spoor bijster.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Van het geld dat wij overhouden, gaat er bijna zes miljoen naar Waterdunen. Kunnen wij ons op dit moment wel zo'n groot bedrag voor dit doel veroorloven?

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mevrouw Schönknecht ziet geen relatie tussen enerzijds de uitvoering van de Kaderrichtlijn-water, met als doelstelling minder wateroverlast door extra waterberging, en anderzijds optimalisatie van de EHS, gericht op minder verdroging van natuurgebieden. Nou, wij zien die relatie wél. Als je aan de ene kant extra waterberging wil realiseren en aan de andere kant het waterpeil verhoogt, gaat dat ons inziens ten koste van de waterbergingsmogelijkheden.

Gesteld is dat natuur een van de kerntaken van de provincie is en dat het de bedoeling is om de internationale natuurdoelen te halen rond 2027. De gedeputeerde geeft aan dat het doel van de beoogde evaluatie is om na te gaan hoe wij tegen deze achtergrond de eindstreep kunnen halen. Voorzitter, wij zien die evaluatie anders. Wij menen dat het geheel tegen het licht gehouden dient te worden. Wellicht komen wij dan tot de conclusie dat die EHS toch niet zo'n goed idee is en dat wij het gemeenschapsgeld wel beter kunnen benutten.

De gedeputeerde stelt voorts, sprekend over de promotie, dat wij onze provincie moeten etaleren; etaleren is verkopen. Dat brengt mij bij de vraag of er met betrekking tot de "bruine borden" een beleidswijziging aan zit te komen. Zullen in de toekomst langs provinciale wegen bruine borden worden toegestaan, zoals ook in Frankrijk het geval is? Daarmee wordt de toerist getriggerd om de

hoofdweg te verlaten en bezienswaardigheden op te zoeken. Wij constateren dat in Zeeland dergelijke borden nu bij de rand van de bebouwde kom staan, waardoor ze minder waardevol zijn.

Wat Waterdunen betreft heb ik gesteld dat één risico significant in beeld is, maar dat er, als gevolg van recente ontwikkelingen, geen exacte berekeningen kunnen worden gemaakt. Betreft het hier het risico van de grondeigenaren die eventueel méér zullen krijgen naar aanleiding van jurisprudentie? Ook waar het gaat om het weerstandsvermogen wordt gesteld dat er nog één significant risico niet bij de berekeningen is betrokken; de feitelijke weerstandsratio ligt dus lager. Voorzitter. Gaat het hier om hetzelfde risico of om een ander risico?

In het kader van Waterdunen is men overgegaan tot onteigening. Ons heeft het bericht bereikt dat één eigenaar, met vier hectare, uiteindelijk niet zal worden onteigend. Klopt dit bericht? Het antwoord op deze vraag kan ook schriftelijk worden gegeven.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerden voor de gegeven antwoorden die veel helderheid hebben geboden. Wij kijken uit naar de openbare vergadering van de aandeelhouders van DELTA. Immers, het punt van het publieke dividend heeft onze extra aandacht. Ik onderstreep dat het hierbij ook gaat om de wijze van begroten. Dit jaar hebben ze in één keer de 65 miljoen met betrekking tot Indaver verwerkt, maar dat had ook anders gekund. Maar goed, daarover willen wij nu niet nader discussiëren; wij wachten de resultaten van de AvA af.

De heer **Verburg** (CU). Voorzitter. Wat ons betreft zijn de gestelde vragen op voldoende wijze beantwoord, hetgeen verhelderend heeft gewerkt. De thema's waarvoor wij de aandacht hebben gevraagd --ik denk aan verkeersveiligheid, risicomanagement, Campus Zeeland enz.-- zullen wij in de komende periode in de verschillende gremia nauwgezet volgen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik ben gerustgesteld door de opmerking van gedeputeerde Van Heukelom dat de organisatie niet groot genoeg is voor de grote projecten. Ik voeg daar het woord "gelukkig" aan toe. Ik zou mij pas écht zorgen gaan maken wanneer de organisatie daarvoor wél groot genoeg zou zijn. Het lijkt mij verder een goede zaak om over de kosten van externe inhuur --het is een regelmatig terugkerende discussie-- nog eens afzonderlijk in de commissie te spreken. Op die manier kan voor iedereen inzichtelijk worden gemaakt waar wij het over hebben, en kunnen misverstanden worden weggenomen.

De heer **Dorst** (SGP). Voorzitter. De heer De Reu kan de door ons over de asbestinventarisatie gestelde vraag nu niet beantwoorden. Wij vragen hem om die vraag door middel van een brief te beantwoorden.

Ik constateer, voorzitter, dat er best wel uitgebreid wordt gesproken over de omvang van de provinciale organisatie. Tegen die achtergrond vragen wij ons af hoe het met het project Perkpolder gesteld is. Dat project schuift maar door in de tijd, maar het gaat nog steeds om dezelfde organisatie als die van het begin. Je zou je kunnen afvragen: als een project drie, vier jaar bijna stilligt, wat dóen dan al die mensen?

Mevrouw **Kool-Blokland** (CDA). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerden voor de gegeven antwoorden. Niettemin blijven wij zorgen houden waar het gaat om de uitwerking van de risicobeheersing. Wij willen hierover graag per periode geïnformeerd worden, inclusief diepergaande analyses en getroffen maatregelen. Ik denk hierbij niet alleen aan de grote projecten maar ook aan de algemene administratie.

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Ik vind dat de gedeputeerde mijn opmerkingen over de algemene reserve een beetje heeft afgedaan met opmerkingen als "het is een momentopname", zo in de zin van: maak je geen zorgen; het komt wel goed. Dat geloof ik niet, voorzitter. De opmerking die ik over de komende begroting heb gemaakt, is een schot voor de boeg. Ik denk dat het een lastige klus zal worden om een goede, sluitende begroting op te stellen.

De heer **Van Dijk** (PVV). Voorzitter. Wij hebben kennisgenomen van de door het college gegeven antwoorden, waarvoor onze dank. Uiteraard zijn wij niet met elk antwoord even blij, maar de beantwoording is voor dit moment voldoende. Voorzover nodig zullen wij op een aantal zaken in de commissies of op andere manieren terugkomen.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Het bedrag van 6 miljoen, door mevrouw Van Unen genoemd, is in 2014 meegenomen. Dat bedrag is dus verwerkt in de Jaarrekening-2014.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Van de 12 miljoen die wij overhebben, gaat 6 miljoenen naar Waterdunen...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ja, dat bedrag zit erin. Het is berekend in het kader van de middelen voor 2014, maar het geld moet worden overgezet naar 2015 om het te kunnen benutten. Deze middelen hebben geleid tot het resultaat over 2014 en ze leiden niet tot een ander resultaat over 2015, tenzij ze niet worden benut. In dat geval werken ze in positieve zin door.

De heer Babijn kan ik zeggen dat de afspraken die wij met het waterschap over het waterpeil hebben gemaakt, heel duidelijk zijn. Er moet rekening worden gehouden met alle functies die er in een gebied zijn. Doordat hiermee optimaal rekening wordt gehouden, is het mogelijk om in het ene gebied een wat lager, en in het andere gebied een wat hoger peil aan te houden, zodat onder meer de EHS-doelen worden bereikt.

De EHS-evaluatie wordt gedaan door het Planbureau voor de Leefbaarheid, dat in feite komt controleren of het geld dat hiervoor door het ministerie beschikbaar is gesteld, wel goed is uitgegeven. De insteek van deze controle is niet: zullen we eens wat anders gaan doen. Het gaat om de vraag of de provincies met dit geld voldoende hebben gedaan om hun verplichting na te komen om in 2027 de EHS te complementeren.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. In eerste termijn heeft de gedeputeerde aangegeven dat de EHS-doelen worden gehaald...

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Ja.

De heer **Babijn** (PvZ). ... maar ik ben benieuwd of ook de doelen op het terrein van de waterberging worden gehaald.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik heb gesteld dat met de afspraken met het waterschap --er wordt rekening gehouden met alle functies, het wisselend gebruik-- ook die doelen wel degelijk worden gehaald. Dat geldt ook voor de natte natuurgebieden.

Ik denk, voorzitter, dat er in verband met de bruine borden door het college eens gekeken kan worden naar de Landschapsverordening. In het kader van die verordening worden dergelijke borden al dan niet toegestaan. Ik denk dat hierop binnenkort kan worden teruggekomen.

De heer **Bierens** (VVD). Voorzitter. Ik ben een beetje verbaasd door de opmerkingen hierover van de heer Babijn. Misschien staan die borden niet in Zeeuws-Vlaanderen, maar als ik in Zuid-Beveland ben, zie ik borden staan waarmee gebieden worden aangegeven waaronder de Zak van Zuid-Beveland.

De heer **Babijn** (PvZ). Inderdaad, voor de grotere gebieden zijn die borden er, maar dat is niet het geval voor bezienswaardigheden, stadjes enz., zoals in Frankrijk. Dat is, volgens de provinciale verordening, niet toegestaan. Ik ben blij dat de gedeputeerde aangeeft dat het college hiernaar gaat kijken.

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik heb collega De Reu zien knikken in

verband met het verzoek van de SGP-fractie om haar vraag over de asbestinventarisatie schriftelijk te beantwoorden.

Wat doen al die mensen van het bureau Perkpolder, zo is gevraagd. Voorzitter, dat zijn er niet zoveel. Het zijn er nog net zoveel als toen wij hiermee begonnen. Ik weet niet exact of het contract met de directeur en de andere medewerkers nog precies hetzelfde aantal uren bevat. In elk geval is het niet juist om aan te nemen dat daar niets gebeurt. Het is niet zo dat daar geen werk wordt verzet. Rijkswaterstaat is daar volop met zijn werkzaamheden bezig en het is zaak om zorgvuldig na te gaan hoe wij daar de projecten en de verkoop kunnen gaan realiseren.

De heer **Van Burg** (SGP). Voorzitter. Door mijn fractie is niet gezegd dat men daar niks doet, maar er gebeurt op het gebied van de uitvoering gewoon minder. Wij worden regelmatig bijgepraat en daarbij blijkt dat de resultaten veel minder zijn dan aanvankelijk voor dit tijdstip werd verwacht. Ik mag hopen dat daar een heleboel andere dingen gebeuren, maar de resultaten zijn niet zoals wij hadden gehoopt. Er wordt gewacht... Ik weet niet wat ik hierover in het openbaar mag zeggen, maar er wordt op allerlei zaken gewacht, en dat is al lang het geval. Wachten is over het algemeen niet zo productief en daarvoor behoeft je ook niet 40 uur in de week betaald te worden. Wordt hier goed naar gekeken?

Mevrouw **Schönknecht-Vermeulen** (GS). Voorzitter. Ik deel de zorgen van de heer Van Burg en wij kijken hier wel degelijk naar, maar ik weet echt niet of men eerder méér uren had. Wat ik wél zeker weet, is dat de directeur niet voor 40 uur wordt betaald. Hoe het ooit was en wat er eventueel is veranderd, dat zou ik na moeten kijken.

De heer Faasse constateert dat ik hem heb voorgehouden dat het allemaal wel goed komt. Voorzitter, ik ben het met hem eens dat er nog heel wat moet gebeuren voordat het met de begroting voor 2016 "wel goed komt". Ik heb niet bedoeld te zeggen dat de algemene reserve weliswaar voortdurend afneemt, maar dat hij niettemin rustig kan gaan slapen omdat het wel goed komt. Hij zal zien dat er een sluitende begroting voor 2016 komt.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Wij zullen voor deze keer instemmen met de jaarstukken, maar dat doen wij wél met inachtneming van alle kanttekeningen die wij hebben geplaatst.

De **voorzitter**. Er zijn door verschillende fracties verschillende kanttekeningen geplaatst. Er zijn ook toezeggingen gedaan. Het is allemaal genoteerd.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Mijn fractie verlangt de aantekening dat zij geacht wenst te worden, tegen dit statenvoorstel te hebben gestemd.

Het statenvoorstel wordt zonder stemming aangenomen, met inachtneming van de door de fractie van de PvZ verlangde aantekening.

11. Statenvoorstel instelling tijdelijke onderzoekscommissie vooronderzoek Sloeweg (SGR-9)

Dit voorstel wordt zonder discussie met algemene stemmen aangenomen.

12. Statenvoorstel Tour de France (ONTW-208)

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. De CU-fractie is altijd kritisch geweest als het erom ging publieke middelen in te zetten voor grote sportevenementen in Zeeland. Ook in verband met de komst van de Tour de France hebben wij daarover opmerkingen gemaakt, maar de gedeputeerde verzekerde ons dat het slechts 70.000 euro zou gaan kosten en dat er meer potentiële sponsors waren dan er sponsorgeld benodigd was. Uiteindelijk stemden wij met het voorstel inzake de Tour de France in omdat gesteld werd dat met een kleine investering een grote economische spin-off voor Zeeuwse bedrijven zou kunnen worden gerealiseerd en beelden van Zeeland heel de wereld over zouden gaan.

Het college vraagt nu om een aanvullend budget van 250.000 euro. Er is dus sprake van een budgetoverschrijding met meer dan 300%. Als je dat bedrag ziet, voorzitter, denk je: dit kan toch niet waar zijn, zo'n grote overschrijding? In de commissie en in het voorliggende voorstel zijn de details toegelicht. Op grond daarvan rijst de vraag hoe het mogelijk is dat met name het aspect veiligheid zó is onderschat. De houding van de provincie getuigt hier ons inziens van een zekere naïviteit. Er had toch onderzoek gedaan kunnen worden, gelet op de kosten die bij vergelijkbare evenementen zijn opgetreden?

Veiligheidsvoorschriften bestaan al tamelijk lang op dit niveau. Waarom is er niet gekeken naar andere evenementen, eventueel in andere provincies?

Voorzitter. Wij hopen dat de provincie een gedeelte van deze kosten kan doorberekenen naar

partners en andere overheden. Het kan toch niet zo zijn dat de provincie Zeeland hiervoor als enige moet opdraaien? Zijn er wat dat betreft tussen het moment van de commissievergadering en vandaag al slagen gemaakt?

De gedeputeerde heeft aangegeven de effecten van de economische stimulans die de Tour de France met zich mee gaat brengen, te zullen meten. Voorzitter, hoe wil hij dit vorm gaan geven? Ons inziens zijn dergelijke berekeningen vrij lastig te maken.

De fractie van de CU zou liever zien dat de kosten ten laste zouden worden gebracht van het programma-toerisme en recreatie of het programma-cultuur, en dat er op deze programma's in de komende jaren zou worden bespaard. De druk op de algemene reserve is al zwaar genoeg, zoals zojuist is besproken bij de behandeling van de jaarstukken.

Voorzitter. Mijn fractie begrijpt dat de provincie nu moet voldoen aan de verplichtingen die zij is aangegaan. Een van die verplichtingen houdt in dat aan de eisen van de toerdirectie wordt voldaan, waarbij men onder meer te maken heeft met veiligheidsvoorschriften. Wij stemmen daarom in met het voorliggende voorstel maar laat helder zijn, voorzitter, dat wij dat niet van harte doen.

Voor nu geldt wat ons betreft vooral de uitdaging om zoveel mogelijk van de aankomst van de Tour de France te maken, opdat de economische spin-off wordt gemaximaliseerd en dit een feest voor heel Zeeland wordt. Wij vragen de gedeputeerde om zich hiervoor maximaal in te zetten.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Stemt de CU-fractie ermee in dat deze middelen toch uit de algemene reserve worden gehaald? Of komt zij met een amendement dat erop is gericht om het geld uit de cultuur- of de recreatiepot te halen?

De heer **Otte** (CU). Wij wachten nu eerst even de reactie van het college af. Wij zijn ervan overtuigd dat deze kosten nu genomen moeten worden. Als een meerderheid ervoor is om deze middelen uit de algemene reserve te halen, zullen wij daarmee instemmen. Mochten er méér sprekers zijn die een alternatieve dekking aangeven, dan zullen wij overwegen om in tweede termijn met een amendement te komen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). "Het gele feest in Zeeland", voorzitter, daar wil ik het nu graag over hebben. Dank u wel dat ik vandaag het woord mag voeren namens de fractie van de PvdA.

Al meer dan 100 jaar vindt in juli het grootste wielerevenement ter wereld plaats, de Tour de France. Mijn fractie beschouwt het als een eer dat de tweede etappe van deze jaargang van de Tour de France in Zeeland zal gaan eindigen. Wij zien in

deze aankomst kansen voor Zeeland, voor ondernemers, voor gemeenten, voor de provincie en, heel belangrijk, voor de inwoners van Zeeland.

Voorzitter. De PvdA-fractie bekijkt de touraankomst in drie fasen: alles wat vóór 5 juli moet gaan plaatsvinden, de dag zelf en datgene wat daarna komt, de "nalatenschap" van de Tour. Wat het eerste punt betreft, de voorbereiding, gaan wij terug naar het jaar 2010. De eerste fase is ons inziens ingezet met de komst van de Giro d'Italia, de Ronde van Italië, naar de Zeeuwse stad Middelburg. In die etappe werd het peloton in waaiers uiteengetrokken en kreeg het publiek een spannend schouwspel te zien op de mooie Zeeuwse wegen. Die rit kende als winnaar de Belgische wielrenner Wouter Weylandt, een renner die later, tijdens de daarop volgende Giro, zou omkomen. Mijn fractie is erover verheugd dat de Zeeuwen, door middel van het Giro-evenement, de wielwereld hebben kunnen laten zien dat Zeeland een groot wielerevenement kan organiseren.

Wij constateren met genoegen dat de provincie, samen met allerlei partners, een bedrag ter beschikking heeft kunnen stellen. De provincie maakte 70.000 euro extra vrij voor dit project. Echter, afgelopen mei bereikte ons uit het college van GS het nieuws dat de kosten voor de provincie met een kwart miljoen zouden toenemen.

Voorzitter. Waarom moeten deze extra kosten worden gemaakt? Belangrijker nog is de vraag: waren deze kosten te voorkomen geweest?

De PvdA-fractie zou het mooi vinden wanneer de route door Zeeland druk zou worden bezocht door toeschouwers van binnen en buiten de provincie. Wij hopen op een "geel wielerveest". In hoeverre zijn Zeeuwen, Nederlanders en buitenlandse toeristen ervan op de hoogte dat op 5 juli de Tour de France in Zeeland aankomt? Welke commerciële activiteiten zijn ondernomen om de bekendheid van deze aankomst te vergroten?

Voorzitter, wij zijn aangekomen bij de tweede fase, de dag zelf, 5 juli. 's Middags razen bijna 200 wielrenners van Utrecht naar Neeltje Jans. Wij verwachten dat veel inwoners van Zeeland langs de route staan of op televisie naar de etappe kijken. Verschillende media zijn al met positieve berichten gekomen. Zo meldt Omroep Zeeland dat het met betrekking tot de kaartverkoop voor de aankomst stormloopt.

De PvdA-fractie wil dat 5 juli 2015 de geschiedenisboeken zal ingaan als een groot Zeeuws volksfeest. De Tour de France is voor alle inwoners van Zeeland. Tegen die achtergrond stel ik enkele vragen. Wat verwacht de gedeputeerde van de dag van de aankomst van de Tour de France? Wat is zijn beleving? Hoe ziet hij die dag voor zich? Waarom kost een kaartje op de publieke tribune het hoge bedrag van 400 euro? De PvdA-fractie vindt het belangrijk dat het een volksfeest

wordt. Waarom vraagt de provincie dan een zo hoog bedrag voor een kaartje?

Vervolgens, voorzitter, de derde fase: wat gebeurt er na de aankomst van de Tour de France? Als de tour uit Zeeland is weggetrokken, zullen wij gaan nagenieten, gaan evalueren en herinneringen aan 5 juli koesteren. De PZC kopte onlangs dat Zeeland op korte termijn 3 miljoen extra kan binnenhalen. Als herinnering kunnen wij een fietsroute gaan uitzetten. Klopt --voorzover de gedeputeerde het kan beoordelen-- de verwachting van de PZC dat op korte termijn 3 miljoen kan worden binnengehaald? Het college gaat de economische en sociale impact van de Tour de France meten. Hoe wil het college dit doen en op welke termijn kunnen wij een rapport hierover of getrokken conclusies tegemoet zien? Hoe wil het college de herinnering aan deze touraankomst-2015 in ere houden?

Voorzitter. Samen met de fracties van het CDA, D66, GroenLinks, de PVV, de ChristenUnie, Zeeland Lokaal en 50+, dienen wij een motie in die erop is gericht om de herinnering aan de overleden giro-etappewinnaar Wouter Weylandt levend te houden door middel van een fietsroute. Deze route zou dan moeten gaan van de finish van de etappe van de Tour de France op Neeltje Jans (2015) naar de finish van de etappe van de Giro in Middelburg (2010), waar zich ook het herdenkingsteken voor Wouter Weylandt bevindt. Wat de dekking van de kosten hiervan betreft, kan ik zeggen dat wij dit willen betrekken bij de eerstvolgende bijwerking van het fietsknooppuntennetwerk. Wij beseffen dat dit enige tijd in beslag kan nemen, maar wij vinden dit het wachten waard.

De **voorzitter**. Door de leden Van Hertum, Oudeman, Van Veen-de Rechter, Temmink, De Wit, Verburg, Faasse en Willemse is de volgende motie ingediend:

Provinciale Staten van Zeeland, in vergadering bijeen op 5 juni 2015;

overwegende dat:

- de Giro d'Italia in 2010 in Zeeland is aangekomen;
- de Tour de France op 5 juli 2015 in Zeeland zal aankomen;
- een tastbare verbindende herinnering aan beide aankomsten welkom is;
- de overleden Giro-etappewinnaar Wouter Weylandt vijf jaar geleden in Middelburg de Giro-rit won;

van oordeel dat:

- een fietsroute, startend bij Neeltje Jans en eindigend in Middelburg, kan worden bewegwijzerd;
- de fietsroute loopt van Neeltje Jans over het Giro-parcours van 2010 naar Middelburg;

- de fietsroute wordt vernoemd naar de overleden Belgische wielrenner Wouter Weylandt;

spreken uit dat de provincie Zeeland een fietsroute gaat bewegwijzeren van de Tour-aankomst op Neeltje Jans, over de voormalige Giro-route naar de Giro-aankomst 2010 te Middelburg;

en gaan over tot orde van de dag.

Ik feliciteer u met uw maidenspeech.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. In mei werden de Staten opnieuw verrast door het optreden van extra kosten. Deze keer bleek het te gaan om de kosten, verbonden aan de aankomst van de Tour de France. Nu is bekend dat het gaat om een verhoging van het budget met 250.000 euro.

Ook de fractie van GroenLinks was opnieuw onaangenaam verrast, zeker ook omdat een gedeelte van haar aanhang er helemaal niet op zit te wachten om voor dit soort evenementen publiek geld in te zetten. Echter, hierover is eerder een besluit genomen en ook voor de fractie van GroenLinks staat veiligheid voorop.

De gedeputeerde heeft in de commissie aangegeven waarom een en ander duurder uitpakt, waarvoor dank. Nagegaan zou worden of er nog wat bijdragen konden komen van gemeenten en de provincie Zuid-Holland. Inmiddels is mijns inziens duidelijk geworden dat die bijdragen voornamelijk in natura zullen worden geleverd. Klopt dit?

Een volgende vraag is of, naar het oordeel van de gedeputeerde, het nu genoemde bedrag van 250.000 euro voldoende is om de complete bekostiging van de beoogde veilige tourfinish rond te krijgen. Zo nee, dan verkrijgen wij graag de toezegging dat voor eventuele meerkosten alsnog of opnieuw wordt aangeklopt bij gemeenten, de andere provincie en bedrijven. Voorkomen moet worden dat een en ander weer automatisch voor rekening van de provincie Zeeland komt. Kan de gedeputeerde dit toezeggen?

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Tijdens de vergadering van de commissie-economie van 18 mei is duidelijk geworden dat de finish van de tweede etappe van de Tour de France 250.000 euro duurder uitpakt dan eerder werd aangenomen. Wanneer wij dit naast het aanvankelijke budget van 70.000 euro leggen, betekent dit dat het meer dan drieënhalve keer zo duur wordt. Geheel terecht zei gedeputeerde De Reu: wij hebben volstrekt onderschat wat de kosten van een tourfinish zijn.

Uit de antwoorden van de gedeputeerde op schriftelijke vragen van mijn fractie blijkt dat eind februari het rapport van het Event Safety Institute (ESI) bij de provincie bekend was. Weliswaar moest het nog langs verschillende werkgroepen,

maar het verbaast mijn fractie dat uiteindelijk pas in mei de informatie naar de Staten ging en dat dit nu pas, een maand voor het evenement, door de Staten wordt behandeld. Was niet al uit de eerste analyse van het ESI op te maken dat zaken niet gingen zoals verwacht? Waarom is deze informatie niet eerder met de Staten gedeeld?

Verder vragen wij ons af, voorzitter, of een en ander niet beter in te schatten was geweest. De exacte finishlocatie was weliswaar pas in januari bekend, maar dat het op Neeltje Jans zou zijn, was geen verrassing, en dat daar niet eindeloos veel ruimte is, ook niet. Waarom is niet eerder een globale risico-analyse gemaakt of daar beter onderzoek naar gedaan? Dan was wellicht eerder duidelijk geweest dat er een tweede locatie moest komen, met alle kosten van dien.

Voorzitter. Ook de gehele gang van zaken rondom de bijdragen van doorkomstgemeenten verbaast de SP-fractie ten zeerste. De manier waarop dit samen met de gemeente Utrecht is aangepakt, is op z'n minst onhandig te noemen. Een wethouder uit de gemeente Krimpenerwaard verzuchtte al eens: "Wij doen er niet toe; het was meer zo van: zetten jullie de poorten maar open, de Tour moet erdoor; er is niet eens om toestemming gevraagd.". Uit Gouda en andere gemeenten horen wij dezelfde geluiden. Wanneer op deze manier met gemeenten wordt omgegaan, is het niet vreemd dat ze eenvoudigweg geen trek hebben om, naast de organisatiekosten, ook nog eens 15.000 euro bij te dragen, als ze dat geld al hebben.

De gemeente Utrecht is verantwoordelijk voor de communicatie in dezen, maar de post "bijdragen doorkomstgemeenten Zuid-Holland en provincie Zuid-Holland" geeft aan dat de provincie Zeeland de financiële consequenties in elk geval deels zal moeten dragen. Mijn fractie is benieuwd hoe de verdeling van de kosten die voortkomen uit het niet-bijdragen door doorkomstgemeenten, zal zijn. Worden die kosten fifty-fifty met de gemeente Utrecht gedragen?

Voorzitter. Wanneer wij kijken naar de bijdragen van de doorkomstgemeenten, zien wij dat binnen de extra gevraagde 250.000 euro al de niet-betaalde bijdragen van 15.000 euro per gemeente van de twee Zeeuwse gemeenten Veere en Schouwen-Duiveland zijn opgenomen. In Zuid-Holland gaat het echter om nog eens elf gemeenten. Daarbij komt dat eenzelfde bedrag aan de provincie Zuid-Holland is gevraagd. Bij elkaar gaat het om een bedrag van 14 maal 15.000 euro: 210.000 euro.

Er is geen enkele garantie, voorzitter, dat dit bedrag ook echt op tafel komt. De doorkomstgemeenten zijn slechts gevraagd om te betalen, met de nadruk op "gevraagd". Mijn fractie vraagt zich dan ook af hoe het kan dat de provincie met een vastgesteld budget van 70.000 euro het

risico wil lopen om, weliswaar samen met Utrecht, verantwoordelijk te zijn voor een ongedekt bedrag van 210.000 euro. De SP-fractie neemt aan dat voor dat geld een bestemming bestaat en dat het dus uiteindelijk, linksom of rechtsom, op tafel zal moeten komen.

In het verlengde hiervan vragen wij ons af waarom het lijstje met meerkosten bij de post "Bijdragen doorkomstgemeenten Zuid-Holland en provincie Zuid-Holland" slechts een "PM" staat. Nergens wordt melding gemaakt van het feit dat de gemeenten Gouda, Krimpenerwaard en Waddinxveen al hebben aangegeven niet te willen betalen. Ook is niets te vinden over de gemeente Zuidplas die heeft aangegeven slechts 5.000 euro te willen bijdragen. Wij weten daarmee dus al dat 55.000 euro niet zal loskomen. Deze bedragen komen bovenop de nu extra gevraagde 250.000 euro.

Een ander bedrag dat mogelijk nog bovenop het nu gevraagde budget komt, heeft te maken met de kosten die verbonden zijn aan de gebruiksovereenkomst, nodig om gebruik te kunnen maken van rijkseigendommen. Op vragen van de SP-fractie hierover geeft gedeputeerde De Reu aan dat een en ander zich nu toespitst op de vraag of het gebruik van het gebied commercieel van aard is of niet. De provincie is van mening dat dat niet het geval is, het Rijksvastgoed- en Ontwikkelingsbedrijf (RVOB) vindt van wél. In de ons doorgestuurde stukken wordt melding gemaakt van een gesprek hierover, gevoerd op 16 april. Echter, bij navraag bij het RVOB krijgen wij de informatie dat hierover al meer dan een jaar geleden contact is geweest. Mijn fractie vraagt zich dan ook af welke informatie de juiste is. Wij zijn van mening dat deze zaken allang duidelijk hadden moeten zijn. Dat er in de optiek van de provincie geen sprake is van commerciële activiteiten, is geen reden om dit niet te controleren alvorens verplichtingen aan te gaan. Daarnaast vragen wij ons af hoe de gedeputeerde de verkoop van VIP-kaarten voor de finishlocatie, 500 euro per stuk, kan rijmen met de opvatting dat de activiteiten niet commercieel van aard zijn.

Voorzitter. De SP-fractie is altijd duidelijk geweest over de organisatie van de tourfinish. Wij vinden het een mooi evenement, dragen sport een warm hart toe --wij hadden nota bene tot voor kort een eigen wielerploeg-- en snappen de meerwaarde die dit kan hebben voor de promotie van Zeeland. Ook ik, wielervriend, herinner mij de prachtige beelden van de tijdrit bij Le Mont Saint Michel, tijdens de Tour van 2011. Zeeland kan met zijn unieke landschap en indrukwekkende waterwerken óók op een dergelijke wijze in beeld komen, en dat is geweldig. Echter, het zou op basis van een keuze moeten gebeuren, een keuze om hiervoor minimaal 320.000 euro uit te geven. Welnu, die keuze heeft de SP-fractie niet gemaakt. Sterker nog, de gedeputeerde is uitdrukkelijk te

kennen gegeven dat hiervoor bovenop de aanvankelijke 70.000 euro geen extra gemeenschapsgeld gebruikt zou mogen worden.

De ronkende teksten in de aangeleverde stukken --waaronder de stelling dat elke geïnvesteerde euro wel drie euro oplevert, en de uitspraak dat er sprake is van een geweldig marketingmiddel ten behoeve van regio- en citypromotie, inclusief alle duizelingwekkende getallen-- zijn ons inziens niet meer of minder dan zand in de ogen van deze Staten. Het is een manier om de Staten af te leiden van datgene waar het in feite om gaat, en de Staten alsnog te verleiden om het geld ter beschikking te stellen.

Voorzitter, wij hebben er al "nee" tegen gezegd, niet omdat wij dit niet mooi of leuk vinden, maar eenvoudigweg omdat wij het ons niet kunnen en niet willen veroorloven. Waar wij het hier over hebben, is dat de gedeputeerde zich niet aan de afspraak heeft gehouden en dat het project onzorgvuldig, niet adequaat is aangestuurd, zodat deze overschrijding heeft kunnen plaatsvinden. De wens om een evenement als dit te organiseren, was zó groot dat aan een groot aantal risico's voorbij is gegaan. Een overschrijding van meer dan 350%, met een zeer grote kans dat het nog flink hoger uitpakt, is wat ons betreft onacceptabel.

Ten slotte ga ik in op de uitnodiging die wij gisteren kregen in verband met de VIP-kaarten. Volgens de PvdA-fractie "loopt het storm", zo heb ik gehoord. Welnu, dan lijkt het mij wijs om die kaarten te verkopen zodat het tekort minder hoog uitvalt. De SP-fractie zal daar in elk geval niet aanwezig zijn.

De heer **Van Hertum** (PvdA). De PvdA-fractie is niet de bron van die opmerking. Wij hebben dit vernomen van Omroep Zeeland en de PZC.

De heer **Van den Berge** (SGP). Voorzitter. Een jaar geleden kwam het college met het voorstel om voor dit evenement 70.000 euro beschikbaar te stellen. Dat moest voldoende zijn, zo verzekerde de gedeputeerde de Staten nadrukkelijk. Het geld kwam uit reguliere sport- en promotiebudgetten en men zou binnen de door de Staten gestelde kaders blijven. Er zou verder niets bijkomen. Ik citeer nu de notulen van de vergadering van 4 juli 2014. Voorzitter. De SGP-fractie wil graag weten wat de gedeputeerde zélf vindt van zijn expliciete toezeggingen, ongeveer een jaar geleden gedaan. Vindt hij die geloofwaardig? Wat waren die toezeggingen en garanties, achteraf bezien, waard?

Nu blijkt dat er ineens 250.000 euro bijmoet. Het is een enorme overschrijding. Wat is er over het hoofd gezien? Het lijkt zo ongeveer wel álles te zijn, voorzitter. Heeft de gedeputeerde kennisgenomen, zo vraagt mijn fractie zich af, van de reacties van vele mensen uit de Zeeuwse

bevolking? Wij begrijpen die negatieve reacties wel en stellen enkele vragen. Zitten er in die 250.000 euro posten voor promotie-activiteiten? Hoeveel is er inmiddels besteed van de 70.000 euro die het vorige jaar werd gevoteerd uit het provinciale budget voor topsportevenementen? Hoeveel is er uitgegeven van de 100.000 euro uit de post marketing en promotie?

In de commissie-economie deelde de gedeputeerde mee dat de extra kosten onder andere voor de veiligheid van het publiek worden gemaakt. Kan hij nog eens aangeven wat de bedragen hiervoor waren in de eerste begroting van 70.000 euro? Waarop waren die bedragen gebaseerd? Een belangrijke vraag is ook hoe het staat met de doelstelling: creëren van co-ownership bij betrokken overheden en andere organisaties tegenover de gezamenlijke verantwoordelijkheid voor de extra kosten. Is deze doelstelling volgens de gedeputeerde gehaald, of niet?

Voorzitter. Ik stel nog enkele andere vragen. Wanneer is het contract met de Amaury Sport Organisation (ASO) afgesloten? Hoeveel is inmiddels besteed van de subsidie van het ministerie van VWS? Welke gesprekken zijn er geweest met andere partijen om de extra kosten op te vangen? Is er al duidelijkheid over de bijdragen van gemeenten in Zuid-Holland, de provincie Zuid-Holland en het RVOB? Zo neen, waarom ligt er dan nu al een voorstel voor de volledige 250.000 euro?

Voorzitter. De fractie van de SGP is benieuwd naar de antwoorden op de vragen van de CU-fractie. Ik zal die vragen nu niet herhalen.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Met grote verbazing heeft mijn fractie dit statenvoorstel gelezen. De finish van de tweede etappe van de Tour de France, in Zeeland, valt 250.000 euro duurder uit. Ofwel een kwart miljoen... Je zou toch mogen aannemen dat het college nu een keer écht gaat nadenken over de noodzaak om voorzichtig om te gaan met het geld van de Zeeuwse belastingbetaler, maar helaas, de euro's vliegen de provinciale schatkist uit.

De duidelijk afgesproken bijdragen van Zeeland ten behoeve van de aankomst van de tweede etappe van de Tour de France op de Oosterscheldekering, zouden zijn: 500.000 euro door het bedrijfsleven, 250.000 euro van het ministerie van VWS en 70.000 euro van de provincie. Daar was goed over nagedacht en deze bijdragen zouden toereikend zijn. Nu blijkt zomaar ineens de provinciale bijdrage niet toereikend te zijn. Op 11 mei werden de Staten ervan op de hoogte gebracht dat bepaalde zaken niet in de primaire begroting waren opgenomen en dat er dus sprake was van een tekort. Om welk bedrag het ging, liet het college nog even in het midden; het was ergens tussen de 50.000 en de 200.000 euro.

Nét een week voor de statenvergadering van vandaag valt de vraag op de deurmat of wij een kwart miljoen extra willen bijdragen. Voorzitter. Er is sprake van een summier lijstje: bijdragen uitvoering veiligheidsplan: 82.000 euro; hygiëne: 15.000 euro enz. Er zijn geen specificaties. Waar gaat het allemaal over, zo luidt onze vraag. In dit statenvoorstel is ons opgevallen dat het financiële lijstje bijzonder summier is, terwijl het toch gaat om 250.000 euro. Niettemin zijn voor het verhaal eromheen vier volgeschreven kantjes nodig. Dan heb je volgens ons toch wat uit te leggen wat krom is. Anders heb je niet zoveel tekst nodig.

Voorzitter. Wij hebben het hier over de organisatie van een van de grootste sportevenementen. Je mag dan toch verwachten dat er vooraf een raming wordt gemaakt van de totale kosten. Dat er nadien nog verschillen optreden en dat er dan nog sprake is van een post onvoorzien, kunnen wij begrijpen. Echter, dat een en ander 350% duurder uitvalt, is niet te verkopen.

Als goedmaker wordt gesteld --dit moet ons overtuigen-- dat elke hierin gestopte euro ten minste drie euro opbrengt. Voorzitter, als wij goed naar de gedeputeerde luisteren, moeten wij hier direct al ons spaargeld in stoppen; dat levert dan immers veel op. We stoppen we er straks 320.000 euro in, en krijgen er een miljoen voor terug... Welnu, de PVV-fractie gelooft hier niets van.

Voorzitter. Mijn fractie heeft hier echt de buik van vol. Wij houden ons aan de eerder afgesproken 70.000 euro. Geen cent méér; afspraak is afspraak. Wij vinden dat de gedeputeerde in het vervolg eerst vooraf zijn huiswerk goed moet maken, zeker als het gaat om een groot evenement, zoals de Tour de France. Wij vinden dat het huiswerk slecht is gemaakt en dat men tracht om het nu mooi te verkopen. Wij zullen dit voorstel niet steunen.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Tijdens hun vergadering van 4 juli 2014 besloten de Staten om de ASO een garantstelling van maximaal vijf ton te verlenen om de finish van de tweede etappen van de Tour de France in de provincie te krijgen. Het bedrijfsleven heeft dit bedrag snel daarna bijeengebracht, zodat er feitelijk geen beroep op deze garantstelling behoeft te worden gedaan. Vooralsnog zouden er geen autonome middelen van de provincie nodig zijn, stelde het college het vorige jaar.

Voorzitter. In de vergadering van de commissie-economie van 18 mei zijn wij definitief uit deze droom gehaald. De Staten werden door de gedeputeerde mentaal voorbereid op een kredietaanvraag achteraf. Alleen het exacte bedrag ontbrak nog, mede omdat er nog overleg plaatsvond met gemeenten binnen en buiten Zeeland, en met de provincie Zuid-Holland. Ondanks het feit dat er nog steeds onzekerheden zijn, vraagt het college thans 250.000 euro bovenop

het bedrag van 70.000 euro dat al voor dit doel was gereserveerd. Bovendien zijn er nog PM-posten, die een plus kunnen opleveren --ik denk aan een bijdrage van Zuid-Holland-- of een min, in de vorm van een te betalen bijdrage aan het RVOB. Een prangende vraag onzerzijds is: zijn er nog tegenvallers te verwachten? Of is er nu zoveel zekerheid dat wij vandaag ook echt een finaal besluit kunnen nemen?

Voorzitter. De VVD-fractie is zeer kritisch over de procesvoering met betrekking tot dit project. Zij kan niet anders dan concluderen dat de provincie, door de garantstelling van het vorige jaar, eigenaar is geworden van een aantal problemen en knelpunten die kennelijk met Zeeuws geld moeten worden opgelost. Dat was het vorige jaar niet haar bedoeling toen de VVD-fractie instemde met de garantstelling. Het ware beter geweest wanneer het college zich vanaf het begin zou hebben verdiept in wat er allemaal bij komt kijken wanneer je een tourfinish naar de provincie haalt. Veiligheidsmaatregelen horen toch altijd bij grote evenementen waar veel publiek op afkomt? Waarom zou de provincie Zeeland moeten betalen voor veiligheidsmaatregelen in een andere provincie?

Het college put zich uit in het opsommen van een heleboel positieve effecten en revenuen die de tourfinish kan opleveren. Mijn fractie wil daar niets aan afdoen, voorzitter, maar zij vindt het onjuist wanneer dit wordt gebruikt om een foute gang van zaken in het proces goed te praten. Omdat wij het binnenhalen van deze etappe in de basis een goed initiatief vonden en nog steeds vinden, willen wij deze ongelukkige procesgang niet gebruiken om tegen dit voorstel te stemmen. Dit voorstel afwijzen, brengt de provincie in de problemen en schaadt het imago van de provincie. De gedeputeerde van zijn kant zal moeten beseffen dat hij een volgende keer zo niet met het budgetrecht van de Staten kan omgaan.

Voorzitter. Mijn fractie wil dit betoog positief afsluiten. Veel personen in onze provincie zijn actief betrokken bij de voorbereiding van dit voor Zeeland unieke evenement. Er is al veel werk verzet en er wacht nog veel werk, in de aanloop naar 5 juli. Wij wensen de mensen die hiermee bezig zijn, veel succes toe en gunnen hen van harte dat zij, met ons, na 5 juli kunnen terugkijken op een geslaagde finish van de Tour de France in Zeeland.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Precies één maand voor de finish van de tweede etappe van de Tour de France in Zeeland kijken wielerliefhebbers al reikhalzend uit naar een ronde, waarin voor het eerst de grote vier --ik heb het over Contador, Froome, Nibali en Quintana-- met elkaar de degens kruisen. Zullen zij op 5 juli in een prachtige waaieretappe de strijd met de Zeeuwse wind moeten aangaan? Of wordt 5 juli toch vooral de dag

van een koninklijke sprint op Neeltje Jans tussen Cavendish, Kittel, Kristoff en andere sprintkanonnen?

Je zou hopen, voorzitter, dat dit de belangrijkste vragen zouden zijn, zo vlak voordat de Tour de France daadwerkelijk onze provincie aandoet, maar vandaag ligt voor de Staten de vraag op tafel: gaan wij een aanvullend budget van 250.000 euro voor de touraankomst ter beschikking stellen?

Voorzitter. De CDA-fractie heeft er alle vertrouwen in dat alleen al de economische en promotionele waarden voor Zeeland dit soort uitgaven rechtvaardigen. De kengetallen met betrekking tot de Tour de France, zoals kort in het voorstel beschreven, spreken wat ons betreft boekdelen. Als we bedenken dat prachtige beelden van onze provincie --Omroep Zeeland heeft er vandaag al wat van laten zien-- in 190 landen voor honderden miljoenen TV-kijkers te zien zullen zijn, lijkt ons dat een prima investering. Daarom zijn wij ook altijd voorstander geweest van de komst van de Tour de France naar Zeeland. Bovendien vinden wij het goed en belangrijk dat de directe en indirecte impact hiervan wordt gemeten.

Maar, voorzitter, de beslissing om al dan niet in totaliteit een provinciale financiële bijdrage te leveren van 320.000 euro, hadden wij eigenlijk het vorige jaar, op 4 juli 2014, moeten kunnen nemen. Toen besloten wij over de komst van de Tour de France naar Zeeland. Op 5 juni 2015 lijkt de optie slechts te zijn: slikken of stikken. Niemand wil immers onveilige situaties voor renners en/of publiek. Kan de gedeputeerde aangeven wat er gebeurt als de Staten niet instemmen met dit extra budget? Gaan die onveilige situaties dan inderdaad ontstaan? Of mag er dan, in het zwartste scenario, geen publiek naar de Brouwersdam en/of Neeltje Jans komen?

Mijn fractie heeft voorts vragen over de projectbegroting en het ontstaan van het tekort van 250.000 euro. In zijn voorstel geeft het college een aantal plausibele verklaringen hiervoor. Niettemin rijst de vraag of de veiligheidsvoorschriften en de eisen van de ASO écht zo'n grote verrassing waren. Het is toch niet verwonderlijk dat zo'n bijzondere finishlocatie als Neeltje Jans hogere veiligheidskosten met zich meebrengt? Kan de gedeputeerde hier nog eens bij stilstaan? Hoe is dit bij de totstandkoming van het statenvoorstel van 5 juli 2014 in de begroting verwerkt? Kan hij daarbij ingaan op het feit dat in juli 2014 is gesteld dat een provinciale bijdrage van 70.000 euro voldoende zou moeten zijn?

Eén van de verklaringen voor de extra kosten is het feit dat de tourdirectie een finish in zee wil, omdat dit de mooiste TV-beelden zou moeten opleveren. Voorzitter. Dat laatste is natuurlijk ook in het voordeel van Zeeland, maar zijn de contracten met de ASO dan kennelijk zó, dat alle extra kosten

van een dergelijke beslissing voor rekening komen van in casu de provincie Zeeland, en de ASO zelf geen bijdrage levert of bijvoorbeeld een korting geeft op de verkrijgingsfee die aan de ASO moest worden betaald?

Voorzitter. Al in de commissie hebben wij aangegeven dat wij vinden dat ook andere partijen, waaronder mede-overheden, hier hun verantwoordelijkheid moeten nemen, ook in financiële zin. Waarom zou de provincie Zeeland allerlei kosten moeten dragen voor onder meer de doortocht door Zuid-Holland? Uit het voorstel blijkt dat er geen onrealistische bedragen worden gevraagd van andere overheden om mogelijk te maken dat het grootste jaarlijkse sportevenement door hun gemeente/provincie komt. Kan de gedeputeerde melden wat de laatste stand van zaken is? Zijn er al reacties ingekomen op gedane verzoeken?

In de ons nu voorgelegde begroting zien wij nog een aantal PM-posten staan. Betekent dit dat de provincie nog rekening moet houden met nieuwe financiële tegenvallers, wanneer andere overheden niet over de brug komen? Hoe staat het met de eventuele bijdrage die aan het RVOB zou moeten worden betaald?

Voorzitter. Mijn fractie gaat ervan uit dat de gedeputeerde er alles aan zal doen om de financiële kater voor de provincie zo klein mogelijk te houden. Zij hoopt dat er op 5 juli sprake zal zijn van een volksfeest voor vele Zeeuwen en toeristen. Wij wensen de Zeeuwse projectorganisatie veel succes toe bij de verdere organisatie van de touraankomst.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Een schitterend wielerevenement dat, helaas, wordt overschaduwed door financiële tekorten. Dat is jammer. De eerste vraag is: zal het bedrag van 250.000 euro dat nu wordt gevraagd, voldoende zijn? Hoe dan ook, wij kunnen niet meer terug. Er zijn verwachtingen gewekt en afspraken gemaakt. Wij zullen door deze zure appel heen moeten bijten. Men kan niet anders dan voor dit statenvoorstel stemmen. De opbrengsten hiervan zijn, zo constateren wij, moeilijk meetbaar. Ik zou zeggen: laten wij hierover positief denken en hopen dat het onze mooie provincie heel wat gaat opleveren.

Vervolgens heb ik een vraag over de elf "landmarks" die de provincie mocht opgeven. Voorzitter, aan welke criteria moeten deze landmarks voldoen? Moeten ze binnen een bepaalde afstand van het traject liggen? Had men eventueel ook landmarks elders kunnen kiezen, zoals de schitterende gemeenten Hulst en Sluis? Ik geef maar een paar suggesties mee...

Mevrouw **Van Unen** (SP). Misschien zou gekozen kunnen worden voor het project Waterdunen...

De heer **Babijn** (PvZ). Ik word een beetje doof, voorzitter; ik heb het niet goed verstaan...

Wat de garantstelling van het bedrijfsleven voor vijf ton betreft, rijst de vraag of dat bedrag inmiddels is gestort. Toen hierover in de commissie werd gesproken, was dat nog niet het geval. Eventueel zou ook vanuit die hoek nog een tegenvaller moeten worden gemeld.

Voorzitter. Ook ik heb van het college de uitnodiging ontvangen om plaats te nemen op de VIP-tribune. Nemen wij in ogenschouw dat wij nu een bittere pil in de richting van onze bevolking sturen --het gaat om een bijraming met een absurd hoog percentage-- dan zou ik mij de ogen uit het hoofd schamen wanneer ik op die tribune zou plaatsnemen. Ik kan het de inwoners van onze prachtige provincie niet uitleggen dat ik zou gaan genieten terwijl de bevolking hiervoor moet bloeden.

Voorts heb ik nog een min of meer technische vraag. Voorzitter, is het statenleden toegestaan op deze VIP-kaart te accepteren? Er zijn immers regels die onder meer bepalen dat alles boven het niveau van 50 euro niet is toegestaan.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Ik heb, anders dan anderen, nog veel spreektijd beschikbaar maar veel vragen die onze fractie had, zijn al gesteld. Bij tijdoverschrijding in een etappe worden renners uit de wedstrijd genomen, maar hier is dat niet zo. Wij hechten in de politiek --althans, dat hoop ik dan maar-- meer betekenis aan en reageren feller op budgetoverschrijding dan op tijdoverschrijding. In de wereld van de topsport gelden heel andere regels, en vaak ook géén regels. Daar wordt immers op onverantwoorde wijze met geld gesmeten. De voorbeelden zijn legio. Dat willen wij niet, voorzitter. Wij willen verantwoord financieel beheer.

Niettemin komen wij in het voorliggende voorstel weliswaar de sporen tegen van een zeer enthousiaste gedeputeerde, maar niet die van goed omgaan met belastinggeld. Eigenlijk komt uit dit verhaal naar voren: het kan niet op; elke euro die wij hier instoppen, komt er weer in veelvoud uit. Voorzitter. Als dit inderdaad zo'n "winstverdubbelaar" is --wellicht is dit een verdachte term-- waarom is het bedrijfsleven dan niet bereid om ook dit gat van 250.000 euro nog even dicht te "fietsen"?

Met nog vier weken te gaan, vraagt het college ons een extra krediet om de veiligheid te kunnen waarborgen. Voorzitter. Ik werk in een bedrijf waar elke bespreking wordt begonnen met het onderwerp veiligheid. Dat is een beetje symbolisch omdat wij van oordeel zijn dat veiligheid altijd en in alle opzichten, letterlijk voorop dient te staan. Vreemd genoeg is het het aspect veiligheid dat er nu toe leidt dat wij extra geld moeten voteren, terwijl je toch zou denken: daar wordt mee

begonnen. De regels op dit gebied zijn niet nieuw en dit element komt niet onverwacht aan de orde. Met andere woorden: hoe kan dit nu allemaal? Had dit niet al veel eerder in het plan van aanpak aan bod moeten komen? Maar goed, tandenknarsend nemen wij dan maar kennis van dit voorstel. Het is in de wielrennerij ook vaak een kwestie van doorbijten en volhouden.

Voorzitter, er is al eerder over kleuren gesproken en de gele trui is al aangehaald. Ik meen dat het de PvdA-fractie was die stelde dat zij droomde van een mooie "gele dag". Dat is dan weer eens wat anders dan rood staan... Hoe dan ook, als je zo diep rood staat, rijst de vraag of je je dit allemaal wel kunt veroorloven. Wat ons betreft wordt het voor de gedeputeerde eerder een gele kaart dan een gele trui.

Wij zijn zeer benieuwd of hij de garantie kan geven dat het mooi weer wordt. Dat is feitelijk, voorzitter, datgene waar het van afhangt. Wij stoppen veel geld in prachtige plaatjes van Zeeland, maar als het niet zulk mooi weer is, dreigt de zure constatering dat wij niet de mooie beelden hebben gekregen die wij in gedachten hadden.

Voorzitter, laten we maar afwachten of de heer De Reu de garantie wil geven dat het bij deze 250.000 euro extra blijft. Als hij ons mooi weer belooft, geloven wij hem zéker niet.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Er zijn veel vragen gesteld. Ik hoop dat men mij toestaat dat ik met een inleidende beschouwing tracht om op veel van die vragen antwoord te geven.

Allereerst kan ik zeggen dat hier niet een gedeputeerde van sport staat. Feitelijk is dat wel zo, maar dat geldt niet waar het gaat om de argumentatie. Veel eerder staat hier dan een inwoner van Zeeland. Ik heb hier voor mij enkele knipsels uit de PZC van gisteren, waarin wordt ingegaan op de vraag of de Zeeuwen trots zijn op Zeeland en of ze dat ook genoeg laten merken. Ik citeer het hoofdredactioneel commentaar: "Hoe dan ook, het zou mooi zijn als Zeeuwen er op hun eigen manier beter in slagen om hun sterke positieve gevoelens over te brengen op anderen. Binnen de provincie levert dat verbondenheid op, buiten de provincie is het een goede imagocampagne."

Welnu, dames en heren, hier voor u staat zo'n Zeeuw. Op grond van het feit dat ik trots ben op deze provincie, vind ik dat de hele wereld haar moet zien. En, voorzitter, wij hebben maar weinig mogelijkheden om Zeeland te laten zien. De Deltawerken, het Zeeuwse landschap, de historie, de identiteit van Zeeland in de steden, het is allemaal méér dan alleen het lokken van toeristen.

Een inwoner van Middelburg vertelde mij de vorige week dat haar zus op Corsica woont en dat Corsica deze zomer is volgeboekt. Waarom? Dat is het gevolg van drie dagen uitzending van de Tour de France, twee jaar geleden. Hetzelfde

schijnt te gebeuren in York. Welnu, ook Zeeland mag gezien worden. Dat zullen wij niet van de daken schreeuwen, maar dat laten wij zien met behulp van moderne media. Daarbij is het de bedoeling --zoals het ook blijkt uit de kengetallen die wij van de ASO hebben gekregen-- dat niet alleen toeristen worden aangetrokken, maar dat mensen ook terug willen komen. Waar wij in feite aan appelleren, voorzitter, is de behoefte aan nieuwe inwoners van Zeeland, de mogelijkheid dat men hier niet alleen vakantie komt vieren maar ook overweegt om hier een bedrijf te vestigen of hier te komen wonen.

Tegen die achtergrond ben ik wat verbaasd over de bijdrage van de heer De Wit, ook als ik die bijdrage leg naast het pleidooi van zijn fractievoorzitter, naar voren gebracht bij de behandeling van de jaarrekening. Dat pleidooi ging over de noodzaak van een goede promotie van Zeeland. Welnu, dit evenement biedt ons een uitgelezen kans en die mogelijkheid moeten wij benutten. Dat is waar ik, vooral als gedeputeerde van economie, enthousiast over word.

Tijdens een praatprogramma van Omroep Zeeland zei één van de journalisten: het is vreemd dat de gedeputeerde zijn eigen hobby uitoefent op kosten van de gemeenschap. En zo, voorzitter, hebben wij de afgelopen weken méér cynisme en scepsis gehoord en gezien. Het staat iedereen vrij om met dergelijke uitspraken en suggesties te komen, tekeningen te maken enz., maar het is mijn overtuiging dat dit goed is voor Zeeland. Ik zeg dit niet, mijnheer Viergever, om u "zand in de ogen te strooien". Als u dat zegt, vind ik dat u een wel héél lage dunk van uzelf hebt, als zou u door een stuk van het college zand in de ogen gestrooid kunnen worden. U weet wel beter. Dat kan nooit de bedoeling zijn.

Een ander aspect --het is een rode draad in dit dossier-- is het partnership met andere partijen, het bedrijfsleven en andere overheden. Voorzitter, in de commissie heb ik onderstreept dat wij dit nog nooit eerder hebben gedaan. Ja, wij hebben ervaring opgedaan met een doorkomst van de Tour de France, en met een finish van de Giro, maar dat was een aantal jaren geleden. Intussen hebben wij Haaksbergen meegemaakt en dancefestivals gehad in België en Nederland.

Voorzitter. Er is op het moment geen enkele burgemeester die bij het verlenen van vergunningen nog risico's durft te nemen met betrekking tot de veiligheid. Het zijn de professionals die in dergelijke situaties zeggen: dit is wat u moet doen en dat is wat u moet doen. Drie, vier keer heb ik tijdens het overleg in het bestuurdersteam in verband met de veiligheid verzucht: dit kan toch niet waar zijn... Zo is gesteld dat er op de Oosterscheldekering op één vierkante meter vier mensen mogen staan. Hierover zijn door de media en de ASO vragen gesteld, in de zin van:

wilt u dan het beeld hebben dat er geen publiek naar Zeeland komt? Neen, voorzitter, dat willen wij niet maar er is niemand die vervolgens gaat zeggen: er mogen wel vijf op een vierkante meter staan. Waarom? Als er iets gebeurt, weten we wat het gevolg is. Dan krijgt burgemeester Van der Zwaag of burgemeester Rabelink te horen: u kunt vertrekken. Ik begrijp dat men wat dit betreft geen risico's neemt.

De samenwerking met de andere overheden is een proces. Sinds januari is er overleg geweest met de ASO en een bureau dat adviezen geeft aan de overheden, de vergunningverleners. De gemeenten hebben gezegd: wij willen eind april, om en nabij 1 mei, een aanvraag voor een vergunning, zodat wij daarover op een goede manier een besluit kunnen nemen. Voorzitter, dat was de tijdspanne waarmee de overheden, de Veiligheidsregio enz., vertegenwoordigd in het bestuurdersteam, te maken hadden. Dat was de periode die beschikbaar was om op tijd een vergunning te kunnen indienen. De rapporten die er lagen, waren adviserend van aard. Het is aan de overheden om daarover beslissingen te nemen, te bepalen of zij daadwerkelijk een besluit willen nemen.

Voorzitter. Ik vertel een anekdote over een eis die twee weken geleden bekend werk. Als wij minder publiek toelaten op de stormvloedkering, moet er een alternatieve locatie komen om het publiek op te vangen, bij voorbeeld op de Brouwersdam. Vervolgens wordt door de Veiligheidsregio gesteld: dan willen wij daar nog een apart veiligheidsplan voor. Daarin staat dan dat er op de Brouwersdam heel veel toiletten moeten komen, uiteraard voor rekening van de provincie. De burgemeester zegt daarover: maar als er sprake is van topdrukke, met surfers, strandbezoekers enz., zodat er net zoveel mensen zijn, dan gaan wij toch óók geen toiletten neerzetten? Hiermee geef ik aan waarmee wij sinds januari worden geconfronteerd. Ik zeg niet dat het extreem is --ik laat een interpretatie met bepaalde bijvoeglijke naamwoorden maar voor anderen-- maar het waren en zijn in elk geval onverwachte maatregelen. Wanneer men met betrekking tot de veiligheid énië risico zou willen nemen, zouden niet wij daarop worden aangesproken, maar degenen die in dit verband bevoegd zijn, de burgemeesters van de desbetreffende gemeenten.

Door de fractie van D66 is gevraagd of de sponsors misschien hebben aangeboden om het gat van 250.000 euro te dichten. Voorzitter. Ik herinner mij nog goed dat de sponsors de volgende redenering hadden toen zij aangaven een forse bijdrage te willen leveren om het tourevenement mogelijk te maken. Hun centrale redenering was -- en dat mag men verwachten van mensen uit het bedrijfsleven-- dat dit wel het een en ander zou kosten maar dat het veel méér zou opleveren. De

kosten gaan voor de baat uit; het is een voor het bedrijfsleven typische redenering.

Voorzitter, die éne euro die drie euro oplevert, is niet een slogan of zo. In de stukken staat dat de conclusie van de gemeente Rotterdam is geweest toen daar sprake was van de Grand Départ. Men hoort mij niet zeggen dat elke in Zeeland hieraan uitgegeven euro drie euro zal opleveren, maar wij gaan dat wel uitzoeken, volgens een methode die algemeen aanvaard is voor het meten van economische spin-off van grote evenementen. Dit wordt uitgezocht door de Hogeschool Zeeland, het kenniscentrum dat zich met het toerisme bezighoudt. Natuurlijk zijn wij benieuwd naar de uitkomsten hiervan maar wij hebben wel degelijk, op basis van de kengetallen van de ASO over de afgelopen jaren, een bepaalde verwachting van de opbrengst. Alleen, die wordt niet gestort in de algemene reserve van de provincie. Het gaat erom dat hiermee werkgelegenheid wordt gecreëerd, naast inkomsten voor het MKB, met name de horeca. Men heeft recent berichten kunnen lezen over de grote vraag naar vakantiewoningen voor dat weekend.

Voorzitter. Verwijzend naar antwoorden die ik op schriftelijke vragen van de SP-fractie heb gegeven, wijs ik erop dat de sponsors hebben gezegd: wij gaan even stevig met elkaar praten zodat wij het "probleem van de bocht" oplossen. De offertes die wij in verband met die bocht hebben opgevraagd, gaven bedragen aan, variërend van 60.000 tot 100.000 euro. Ik heb de sponsors gevraagd: help, hoe kunnen wij dít nu weer oplossen? Het moet na afloop weer worden opgeruimd... De sponsors hebben vervolgens gezegd --ik denk ook aan bijdragen in natura, aan Rijkswaterstaat-- dat zij het probleem zouden oplossen, en dat hebben ze gedaan. Anders, voorzitter, had ik hier niet 250.000 maar 350.000 euro moeten vermelden in mijn voorstel.

Voorts is de vraag gesteld wat die ASO allemaal eist op het terrein van de veiligheid. Voorzitter. De ASO heeft met betrekking tot de veiligheid van de renners een aantal eisen gesteld. In januari heeft men de definitieve route bepaald. Als men mij als toekomstvoorspeller zou willen zien, zodat ik een en ander al in juni of oktober 2014 had geweten, is dat te veel gevraagd. Mensen van de ASO hebben gedurende twee dagen de route exact, per kruispunt, rotonde enz., gevolgd, van Utrecht naar Zeeland. Alles is in kaart gebracht en de conclusies waren: hier moet een rotonde weg, daar moeten "betonbroodjes" uit de weg worden gehaald, en die bocht bij Burgh-Haamstede is te gevaarlijk om, vlak voor de finale, te laten passeren door een peloton renners dat twee keer zo groot is als bij andere wielrenwedstrijden.

Toen ik de vorige week met de ASO-directie contact had over het feit dat ik vandaag hier zou staan, in alle bescheidenheid en met enige gene,

werd mij gevraagd: welk gedeelte van het extra te vragen bedrag heeft te maken met door ons gestelde eisen en welk gedeelte is te wijten aan "Nederland"? Ja, voorzitter, vooral Nederland. Al die veiligheidseisen die zijn gesteld, hebben te maken met allerlei rampen die plaats hebben gevonden bij grote evenementen, voor verantwoordelijkheid van Nederlandse overheden.

Voorzitter. Wij dachten dat wij alles hadden gehad, maar Rijkswaterstaat kwam, als eigenaar en beheerder van de stormvloedkering, nog met een eis in verband met het risico dat daar iemand over de railing zou springen of vallen. Dat is in de historie van de stormvloedkering nog nooit gebeurd, maar men wil wat dit betreft geen risico lopen en dus plaatst men een hek.

Hadden wij dit alles vooraf kunnen weten? Hadden wij niet dit en hadden wij niet dat? Voorzitter, wij hebben ons gebaseerd op de ervaringen die tot dan toe bekend waren, niet alleen hier maar ook elders opgedaan bij het organiseren van een dergelijk evenement. Echter, dat zijn ervaringen van vier, vijf, zes jaar geleden. Wij hebben de vorige week, tijdens de World Ports Classic, met het projectteam, voor het peloton uit, de route van Rotterdam naar Neeltje Jans gereden. Wij hebben al die plekken, rotondes enz. gezien zonder dat ze waren aangepast. Ook de bocht bij Burgh-Haamstede was niet aangepast voor de Word Ports Classic. Er zaten overal alleen maar gele bordjes op lantaarnpalen, met een zwarte pijl. Waarom, voorzitter? Dat is een heel andere koers. Dat geldt ook voor de Giro. Het zal het cultuurverschil tussen Frankrijk en Italië zijn, maar wat de Giro betreft is het allemaal een stuk gemakkelijker en coulanter. Die organisatie houdt veel minder rekening met de veiligheid van de renners.

Overigens wordt daarover door de renners geklaagd bij de directies van grote wielerevenementen. Velen zullen de vreselijke valpartij hebben gezien, veroorzaakt door iemand uit het publiek die met zijn camera en telelens over de railing hangt, waardoor een wielrenner daar met 70 kilometer per uur tegenaan knalt. Dergelijke zaken kunnen wij niet vermijden. Dat is het risico dat erbij hoort, maar het is wel heel triest. De renners klagen er terecht over. De ASO stelt dan ook dat hier rekening mee moet worden gehouden.

Is er sprake van economische winst? Jawel, voorzitter, en over de omvang daarvan zullen wij de Staten later rapporteren.

Voorzitter. Wat het promotieplan betreft hebben wij de volgende keuze gemaakt: wij gaan niet de "Tour de France in Zeeland" promoten. Immers, dat promoot zichzelf. Gevraagd is of de mensen eigenlijk wel weten dat de Tour de France naar Zeeland komt. Voorzitter. Op de dag dat wij bij Goes het eerste bord "Zeeland finisht anders" neerzetten, stond in de PZC een artikel met een

kop "Niemand weet dat de tour komt", bij wijze van spreken. Het kan dat iemand dat vindt, maar wij zetten die borden neer. Ze staan inmiddels ook bij Zierikzee zodat het in elk geval bij de toegangswegen naar Zeeland te zien is. Maak je daarmee nu bekend dat de Tour de France naar Zeeland komt? Voor een gedeelte is dat het geval, maar wij zien dat dat vooral via de social media gebeurt.

Nogmaals, wij gaan niet de Tour de France promoten, maar wij gaan Zeeland promoten. Daar is een concept voor gemaakt door een bureau dat daar verstand van heeft. Van Oosterhout heeft hierover gezegd: zorg ervoor dat je het stretcht en dat het ook na de tourfinish een promotieconcept is dat nog langer kan worden gebruikt. Tegen die achtergrond is het ook reëel dat het uit het budget van collega Schönknecht voor marketing en promotie komt.

"Zeeland Anders"; dat is het beeld dat wij gebruiken. Op verschillende manieren wordt dat beeld naar voren gebracht. Als minister Schultz hier op bezoek is, laat zij zich door twee Zeeuwse schone kussen, met daaronder de leus "Zeeland kust anders". De minister heeft dat op twitter gezet, en ze heeft zesduizend volgers. Enkele honderden volgers hebben dit geretweet. Dat, voorzitter, is de manier waarop wij tegenwoordig bekend maken dat hier iets gebeurt en te gebeuren staat. Ik heb meer van dergelijke reacties gezien, van kamerleden enz. enz.

"Zeeland Anders" is de slogan en die gaat over Zeeland, en niet over de Tour de France. Daarmee beogen wij een "Corsica-effect", geen Tour de France-effect, maar een "Zeeland Anders-effect". Die campagne wordt ook via onze eigen website en via de VVV enz. breed ingezet. Wij hebben in dit kader gezegd: laten wij ambassadeurs vragen om hieraan met dezelfde stijl en het zelfde concept mee te werken. En dat doen ze, voorzitter.

Waarom betalen wij mee aan Zuid-Holland? Voorzitter. Wij hebben met de ASO een contract gesloten --het is pas recent, in mei, definitief ondertekend-- dat verband houdt met mijn verzoek aan de Staten om met de garantie akkoord te gaan. In dat contract wordt aangegeven dat wij, gezamenlijk met Utrecht, verantwoordelijk zijn voor de veiligheid langs de route. Die route gaat voor het grootste gedeelte, gerekend in kilometers, door Zuid-Holland. In oktober werd de definitieve route bekend; in Parijs vond de bekendmaking plaats van de hele ronderoute, inclusief de etappe Utrecht-Zeeland. Direct daarna heb ik alle hierbij betrokken gemeentebesturen en ook de provincie Zuid-Holland uitgenodigd om ze hier, in de voorhal, formeel te informeren.

Ik heb op mij gestelde vragen geantwoord: u hoeft niet, zoals in het verleden het geval is geweest, een fee te betalen voor de doorkomst van

de Tour de France, maar komt u alstublieft niet met rekeningen omdat u ergens hekken heeft moeten neerzetten, betonbroodjes heeft moeten weghalen enz., omdat het dán wel heel erg ingewikkeld wordt. Daarop heeft men gezegd: daar willen wij serieus naar kijken. De provincie Zuid-Holland heeft direct gezegd: dat zullen wij niet doen.

Vervolgens zijn wij, op grond van alle gestelde eisen, in gesprek gegaan en daarbij hebben wij gezegd: maar u heeft hier toch ook voordeel van; ook u mag uw landmarks aan de Franse televisie meegeven. Dat is ook allemaal gebeurd. Welnu, eergisteren hebben wij van al die gemeenten, ook in Zuid-Holland, bericht gekregen dat dat probleem is opgelost: men zal bij ons geen rekeningen indienen. Er is weliswaar nog een probleem met Gouda, maar dat wordt opgelost door de stad Utrecht. Gelet op onze gezamenlijke verantwoordelijkheid hebben wij tegen Utrecht gezegd: regelen jullie het ten noorden en ten oosten van Rotterdam, dan doen wij het vanaf Rotterdam. Ook de gemeente Rotterdam heeft ons gezegd: u krijgt van ons geen rekening; wij doen alles zelf. Men heeft geregeld dat het peloton tweemaal door de binnenstad van Rotterdam rijdt. Ze maken er een groot feest van. Ze hebben aan de hand van de Grand Départ ervaren dat dit voor de stad voordelig is.

Over "feest" gesproken, voorzitter; de heer Van Hertum noemt het een "geel feest". Het zal hem niet verbazen dat wij --gelet op het promotieconcept waarvoor wij hebben gekozen-- zeggen dat het een blauw feest wordt: "Zeeland Anders" en "Land in Zee". Wij gaan Zeeland laten zien en dat doen wij niet alléén. Rijkswaterstaat zal --gelukkig betaalt men het zelf-- op het Topshuis en op de Brouwersdam de volgende tekst laten zien: "Bring in the Dutch". Zij laten wereldwijd zien dat hun waterbouwkundige experts in staat zijn om elders in de wereld waterproblemen op te lossen. Dat is hún promotie, en dat is prima; ook dat hoort bij Zeeland.

Nogmaals, het wordt een blauw feest. Echter, dat geldt niet voor iedereen want --en ik respecteer dat ten volle-- ik denk dat ook de afweging die het vorige jaar met name door de SGP is gemaakt, een belangrijk kenmerk is van de Zeeuwse identiteit. Een dergelijk sportfeest is --zeker als het plaatsvindt op de zondag-- niet aanvaardbaar voor een belangrijk gedeelte van de Zeeuwse bevolking. Dat weten wij; dat weet het college en wij respecteren dat. Daar wil ik geen punt of komma van afdoen, zeker niet wanneer hierbij het woord "feest" aan de orde komt. Echter, ik vraag de SGP-fractie --tegen de achtergrond van de samenwerking die ik de afgelopen jaren in verschillende constellaties heb ervaren-- om het aspect van de veiligheid los te zien van het sportevenement op de zondag. Het gaat om een uitvoeringsmaatregel die erop is gericht om voor

het publiek dat daar wél naar toegaat, een zo veilig mogelijke situatie te creëren. Met het voorliggende voorstel vraag ik de SGP-fractie niet om de Tour de France te ondersteunen, maar om de veiligheid van het publiek te optimaliseren.

Voorzitter. Dit is het podium waarop ik meer in het algemeen ben ingegaan op de bijdragen van de fracties. Vervolgens reageer ik op de meer specifieke vragen. Zo heeft de heer Otte aandacht gegeven aan de druk op de algemene reserve. Voorzitter. Uiteraard zullen de Staten op de verantwoording met betrekking tot de 250.000 euro kunnen ingaan bij de behandeling van de Zomernota. Inderdaad is er in deze zin sprake van een tegenvaller, maar natuurlijk hebben wij ook meevallers. Je zou bijna denken dat het zo bepaald is, maar het zal écht toeval zijn dat op de dag dat wij besloten om dit aan de Staten voor te leggen, de mededeling van ons eigen departement van visserij kwam dat de middelen die wij hadden gereserveerd voor het vistuig van de kreeftenvissers, niet meer nodig was omdat daarvan geen gebruik zal worden gemaakt. Ik vroeg vervolgens om hoeveel geld het ging en toen bleek het --men zal het niet geloven, maar de heer Van Geesbergen weet het-- 250.000 euro te zijn. Hoe het precies is gesteld met de druk op de algemene reserve, zal moeten blijken bij de behandeling van de Zomernota, maar wij denken dat dat beeld niet anders zal zijn dan in het algemeen het geval is.

Voorzitter. De fractie van de PvdA komt met een motie die mij wel sympathiek in de oren klinkt, maar waar ik niettemin enkele vragen bij heb. Ik herinner eraan dat wij onlangs, samen met de VVV, een aantal routes hebben bepaald die vernoemd zijn naar Zeeuwse profrenners. Wij hebben een Jan Raas-route, een Keetie van Oosten-Hage-route, een Jo de Roo-route en een Theo Middelkamp-route. Ik constateer dat dat heel erg lijkt op datgene wat in de motie wordt voorgesteld. Desalniettemin zou het, naar aanleiding van deze speciale situatie, zo wel kunnen maar wat de dekking betreft --er is een suggestie gedaan met betrekking tot het fietsknooppuntensysteem-- weten wij niet of dat lukt. Wij vinden op dit moment dat de aangegeven dekking niet vanzelfsprekend is. Ik raad de indieners van de motie dan ook aan om haar even aan te houden. Vervolgens kan worden nagegaan --dat willen wij wel doen-- of hiervoor op de een of andere manier dekking kan worden gevonden. Nogmaals, dit initiatief klinkt ons sympathiek in de oren.

De heer Temmink en anderen hebben gevraagd of het nu gevraagde bedrag genoeg is. Voorzitter. De PM-posten die in de begroting werden opgenomen, zijn niet langer "PM". Verder is al aangegeven dat wij de bijdragen van Veere en Schouwen-Duiveland voor onze rekening nemen. De reden daarvoor is dat de ambtelijke inzet van

beide gemeenten gigantisch is. Die valt nauwelijks in uren of geld uit te drukken. De burgemeesters hebben ons gevraagd: kom je daarnaast nog eens extra bij ons om een bijdrage? Voorzitter, daarmee is meer in het algemeen mijn zwakke positie aangegeven in die gesprekken en onderhandelingen. Ik kom met vragen als "wilt u misschien" of ik zeg "ik ga ervan uit dat u"... Hoe de toonzetting ook is, iedereen weet dat deze gedeputeerde met de rug tegen de muur staat, tenzij hij alsnog van de tourfinish afziet. Daarom is het voor gesprekspartners wel gemakkelijk om te zeggen: neen, dat gaan wij niet doen. Vervolgens kan ik niet zeggen "u zult wel moeten". Die bevoegdheid heb ik niet; ze gaan over hun eigen centen. In het geval van beide genoemde gemeenten hebben wij gemeend de van hen gevraagde bijdragen te moeten betrekken bij de totale aanvraag van 250.000 euro.

De heer **Temminck** (GL). Voorzitter. Stel nu eens dat de kosten tóch hoger blijken te zijn dan nu wordt aangenomen met de aanvraag van 250.000 euro, kunnen wij dan de toezegging krijgen dat het college eerst naar de andere overheden en andere partijen gaat, in plaats van direct te zeggen: dat betaalt de provincie Zeeland wel?

De heer **De Reu** (GS). Die toezegging wil ik wel doen. Het voordeel van het late tijdstip waarop wij met het voorliggende voorstel zijn gekomen, is dat wij nu wél in beeld hebben wat al die eisen en wensen inhouden en hoe daaraan tegemoet moet worden gekomen. Gelet op de toezeggingen van Zuid-Holland zijn wij van de genoemde PM-posten af. Wij moeten nog wel over het veiligheidsplan en de uitvoering daarvan op de Brouwersdam met Goedereede en Schouwen-Duiveland in discussie, maar mijn stelling is nu: komt u nu niet met nog meer eisen en wensen. Na vandaag kan ik met enig gewicht zeggen: ik ga niet meer terug naar de Staten om nog extra middelen te vragen. Het zou wel héél erg verbazingwekkend zijn wanneer ik nog bij de Staten terug zou komen. Dat ben ik niet van plan.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Geldt dat ook voor de bijdrage die het RVOB mogelijk vraagt?

De heer **De Reu** (GS). Dat is het laatste punt, voorzitter. Door de fractie van de SP is gesteld: het RVOB wist het al een jaar geleden. Welnu, wij wisten toen nog niet dat de Tour de France naar Zeeland zou komen. Zij hebben er tegenover ons niets over gezegd. Wij hebben sinds begin april een- en andermaal aan het RVOB gevraagd: vindt u dit niet een beetje té? Dat hebben wij ook andere overheden gevraagd. Moeten wij er in dit land niet mee ophouden dat de ene overheid de andere

overheid rekeningen stuurt terwijl er sprake is van een gemeenschappelijk belang? Welnu, voorzitter, wij hebben het niet voor elkaar gekregen, telefonisch noch per e-mail, dat wij een antwoord van het RVOB binnenkregen. Ik had het de Staten graag gemeld, maar er heerst stilte aan die kant. Wij zullen ons ervoor inzetten dat deze overheid, de rijksoverheid, ons geen rekening stuurt voor een evenement als dit, gebaseerd op parkeertarieven. Ook wat dat betreft heb ik wel verzucht: het is toch niet wáár... Nou, het is wél waar, maar ik ben niet van plan om, eventueel, hiervoor naar de Staten terug te komen. Misschien is het enigszins wishful thinking, maar wij denken dat de stilte aan die kant...

Verschillende fracties hebben gesproken over het feit dat de statenleden zijn uitgenodigd om plaats te nemen op de VIP-tribune. Voorzitter. In het algemeen geldt dat de sponsors, als gevolg van hun bijdragen, recht hebben op een aantal kaarten voor deze tribune. Ik heb het nu alleen over de VIP-tribune. Voor alle andere ruimten geldt dat men daar gratis mag verblijven. Wellicht is deze week het beeld ontstaan van een meneer die zegt: ik heb er nog honderd en ze kosten maar 400 euro. Voorzitter, dat heeft betrekking op bedrijven die gasten kunnen uitnodigen. Het publiek dat naar de finish wil komen, heeft daar plek, afhankelijk van hoeveel mensen er komen.

In dit geheel, voorzitter, geldt de provincie Zeeland als sponsor. Het bedrag voor elke sponsor is en was 70.000 euro. Zo zijn wij er ingestapt en op grond daarvan mogen relaties worden uitgenodigd. Welnu, wij hebben heel wat externe relaties op het oog om uit te nodigen. Men denke aan ministers, bestuurders uit Vlaanderen enz. Dat is een lange lijst. Wij hadden bedacht --ook al gelet op de mogelijkheid dat de Staten vandaag zouden instemmen met het beschikbaar stellen van extra middelen-- dat wij ook statenleden zouden moeten uitnodigen. Regelmatig wordt ons gevraagd, bijvoorbeeld in verband met culturele evenementen, waarom statenleden niet worden uitgenodigd. Wij dachten dan ook: laten wij er één per fractie doen; er zijn tegenwoordig veel fracties... Wij wilden dus twaalf kaarten aanbieden, overigens met de gedachte dat het er wel minder zouden worden, om allerlei redenen.

Echter, informeel kregen wij vervolgens signalen in de zin van: waarom niet álle statenleden? Voorzitter, gezeglijk en gehoorzaam als wij zijn, hebben wij gezegd: wij nodigen álle statenleden uit, zij het dat wij bij sommigen een vraagteken zetten. Mensen die nu op de wachtlijst staan, kunnen mogelijk alsnog worden uitgenodigd. Vandaar onzerzijds het verzoek om snel op de uitnodiging te reageren. Als men om welke reden dan ook vindt dat men het niet kan maken om daar aanwezig te zijn, dan is dat een eigen beslissing.

Zoals elke uitgenodigde zelf kan besluiten om daarop in te gaan, geldt dat ook voor statenleden.

De heer Van den Berge vraagt mij: wat waren uw toezeggingen waard toen u het vorige jaar zei dat het bij 70.000 euro zou blijven? Voorzitter. Ik weet nog goed dat mevrouw Van Unen mij vroeg: blijft het daar écht bij? Ik antwoordde haar: hier blijft het bij. Dat was ook de bedoeling totdat al die extra veiligheidseisen naar voren kwamen in de periode januari-april. Nogmaals, daarvan hebben wij vaak in gesprekken en onderhandelingen gezegd: het zal toch niet wáár zijn... Had ik een jaar geleden geweten wat ik nu weet, voorzitter, dan had ik natuurlijk niet gezegd dat wij het met 70.000 euro zouden redden. Dan had ik de Staten om een bijdrage van 350.000 tot 400.000 euro gevraagd. In dat geval hadden wij nu geld overgehouden en zouden de Staten blij zijn geweest... Het is allemaal achteraf beschouwd; op dát moment was een en ander niet bij het college bekend. Nergens was bekend wat je allemaal moet doen als je een tourfinish in je provincie binnenhaalt. Was dat lijstje er maar geweest, voorzitter; dan hadden wij het de Staten kunnen voorleggen. Het bestond niet omdat er de afgelopen jaren geen tourfinish in Nederland is geweest.

In verband met het co-ownership is gevraagd of de doelstellingen zijn gehaald. Voorzitter: by speech yes, by money no. Ik ben hierop al eerder ingegaan. Verder weet ik niet exact wat er in het kader van de promotie al is besteed. Ik weet niet wat er exact aan rekeningen is binnengekomen en betaald. Wél kan ik de PVV-fractie melden dat de sponsors nu 300.000 euro hebben gestort van de toegezegde 500.000 euro. Ze doen dit in etappes. De hiervoor ingestelde sponsorcommissie --men heeft een stichting gevormd-- moet met de leden het betalingsverkeer regelen. Overigens, de promotiekosten zitten niet in die 250.000 euro. Die middelen komen apart uit ons promotiebudget, zoals ook blijkt uit de antwoorden die op vragen van de SP-fractie zijn gegeven.

Hoeveel gesprekken zijn er geweest met al die co-owners? Voorzitter, dat zijn er talloos veel geweest. Ze zijn gevoerd door de commissaris, door mij, door collega's, door de projectleiding enz. Wij hebben voortdurend, telefonisch, vis-à-vis en op andere manieren gepoogd om al die claims van tafel te krijgen. Dat is maar gedeeltelijk gelukt en het lukte nog het snelst waar het ging om het contact met sponsors over de genoemde bocht. Ik hoop dat u begrijpt, mijnheer Veraart, dat ik nu niet nóg een keer naar die sponsors loop met de vraag of zij het gat van tweeënhalve ton willen dichten. De redenering die zij mijns inziens terecht zouden volgen, zou zijn: als u als overheid al deze eisen stelt, waarom zouden wij daar dan voor op moeten draaien? Voorzitter, ik had niet het lef om te

zeggen: bedrijfsleven, willen jullie alsnog ook dat bedrag van tweeënhalve ton bijdragen.

De heer De Wit zegt dat de euro's onze schatkist uitvliegen. Voorzitter, er vliegen ook weer euro's schatkisten in, maar niet in die van de provincie. Het gaat om de schatkisten van al die bedrijven in het desbetreffende gebied, die volgeboekt zijn en die allerlei activiteiten organiseren waarmee ze geld verdienen en waardoor mensen kunnen werken, wellicht permanent maar in elk geval in die periode. Er vliegt dus wel degelijk geld binnen.

Men hoort mij niet zeggen dat "elke euro er drie wordt". Wij kregen zelfs een e-mail van een inwoner die stelde: nou, schroef de kosten maar flink op wanneer er tóch met drie kan worden vermenigvuldigd. Voorzitter. Zo werkt het natuurlijk niet. Het gaat om gegevens uit Rotterdam.

Hadden wij beter moeten weten, mijnheer Van Geesbergen? Ja, meer in het algemeen vind ik dat, maar ik hoop u duidelijk gemaakt te hebben dat wij dit alles vooraf niet in de peiling konden hebben.

Zijn wij dat nu aan het goedpraten? Neen, voorzitter. De heer De Wit stelt dat er, als hierover zóveel tekst wordt geproduceerd, iets aan de hand is. Ik wijs erop dat wij in dit huis nog nooit expliciet over de Tour de France hebben gesproken. Vandaar dat wij het nodig vonden om met dit statenvoorstel al die informatie over promotie en mogelijke economische spin-off aan de Staten voor te leggen, zodat zij daarop zouden kunnen reageren, hetgeen is gebeurd. Het gaat dus niet om "goedpraten", maar om informeren en om het schetsen van perspectief. Als gesteld wordt dat het college een volgende keer niet meer op deze wijze met het budgetrecht van de Staten mag omgaan, kan ik wat dat betreft --wanneer er wéér sprake zou zijn van een tourfinish in Zeeland-- een harde toezegging doen. Het is de vraag of wij dat ooit nog moeten doen, maar inmiddels weten wij beter en zouden wij het altijd béter kunnen doen.

Voorzitter. Het betoog van insider Oudeman onderschrijf ik natuurlijk. Ik meen dat ik intussen zijn vragen heb beantwoord. Na deze vergadering zullen wij de globale begroting specificeren. Het is nu even in "containers" gezet, maar natuurlijk kunnen wij dit uitwerken.

Verder ben ik blij met de trots van de fractie van de PvZ, die ik heel goed herken en waarover ik bij het begin van mijn betoog heb gesproken. Het bepalen van de landmarks is gebeurd met gezond Zeeuws verstand. Wordt vanuit Frankrijk gevraagd wat er in beeld moet worden gebracht, dan roepen wij allereerst "de Deltawerken", en vervolgens "het landschap en het historisch erfgoed". Overigens, ik heb ze wel gezegd: als u tussen de finish en de cérémonie protocolaire de helikopter nog wat verder kunt laten vliegen, in de richting van de havens, is dat heel mooi. Wij kunnen dan ook laten

zien dat wij de poort naar West-Europa zijn. En dan, voorzitter, zien de mensen ook Waterdunen...

De heer **Babijn** (PvZ). Het is toch de bedoeling, voorzitter, dat het toerisme wordt gestimuleerd, dat er mensen naar ons gebied komen? Welnu, dan moet je Waterdunen, zoals het er nu uitziet, niet in beeld brengen...

De heer **De Reu** (GS). Het garanderen van mooi weer, voorzitter, zou ik graag doen... Ik heb de ironie in de bijdrage van de heer Veraart goed begrepen. Overigens, wat is in dit verband "mooi weer"? Dat geldt niet voor het weer dat wij vandaag hebben. Het moet wel waaien. Dat is het credo dat wij ook in verband met Zeeland Anders gebruiken: "Zeeland waait anders", maar niet met alle winden mee.

Mevrouw **Pijpelink** (PvdA). Voorzitter. Wij hebben het voortdurend over 5 juli, maar er is ook een etappe op de volgende dag. Vertrekt men vanuit Zeeland en, zo ja, worden er dan ook TV-beelden uitgezonden?

De heer **De Reu** (GS). Ze vertrekken vanuit Antwerpen.

De **voorzitter**. Natuurlijk moeten de renners worden vervoerd van Neeltje Jans naar Antwerpen. Ze zullen op de een of andere manier vanuit Zeeland die kant opgaan.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Mijn fractie heeft behoefte aan overleg. Ik verzoek u om de vergadering even te schorsen.

De **voorzitter**. Ik zal de vergadering straks schorsen maar eerst vraag ik de indieners van de motie of zij, gelet op het betoog van de gedeputeerde, de motie handhaven of intrekken.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Na overleg met de andere indieners hebben wij besloten om de motie te handhaven, zodat zij later in stemming kan worden gebracht.

De vergadering wordt voor enkele minuten geschorst.

De heer **Otte** (CU). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitleg, maar één ding is mij nog niet helemaal duidelijk. De gedeputeerde heeft aangegeven dat van gemeenten ten zuiden van Rotterdam het bericht is ontvangen dat ze geen rekening zullen sturen, maar hoe zit het met de bijdragen waar de provincie om heeft verzocht? Heeft de gedeputeerde ook daarop al een reactie

gekregen van de desbetreffende gemeenten? Hij heeft gezegd dat de provincie wat betreft Veere en Schouwen-Duiveland een en ander voor haar rekening neemt, maar hoe zit het met de gemeenten in Zuid-Holland?

Voorzitter. Het is niet van harte, maar wij zullen instemmen met het statenvoorstel, gelet op de bestuurlijke overweging dat de provincie een verplichting is aangegaan en gelet op het feit dat wij aan de gestelde veiligheidseisen willen voldoen.

De heer **Van Hertum** (PvdA). Voorzitter. Ook ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoorden. Mijn fractie zal instemmen met het statenvoorstel. Wat onze motie betreft voeg ik nog toe dat wat ons betreft de kosten worden betrokken bij het fietsknooppuntennetwerk. Dat betekent dat hiervoor nû geen geld nodig is.

De heer **Temmink** (GL). Voorzitter. Ik dank de gedeputeerde voor zijn uitvoerige beantwoording. Blij zijn wij met de toezegging dat er niet nogmaals naar de Staten zal worden gekomen met een verzoek om nog meer geld. Tandenknarsend stemmen wij met het statenvoorstel in, vooral met het oog op het veiligheidsaspect.

De heer **Viergever** (SP). Voorzitter. Ook mijn fractie dankt de gedeputeerde voor zijn uitleg. Wij onderschrijven het belang van het veiligheidsaspect. De veiligheid móet goed geregeld zijn. Niettemin vinden wij deze overschrijding met 350% nog steeds onacceptabel. Eerder vandaag hebben wij, tussen de regels door, gehoord dat mogelijk de opcenten op de motorrijtuigenbelasting worden verhoogd. Dat vinden wij, in combinatie met deze overschrijding, wrang.

Voorzitter. Ik meen dat de gedeputeerde, met zijn betoog dat je als Zeeuw je gevoelens voor de provincie moet uitdragen, een beetje heeft ingespeeld op de onderbuik. Ook ik ben Zeeuw en daar ben ik trots op, maar dat betekent niet dat gemaakte afspraken overboord kunnen worden gezet. Een woord is een woord, en ook dát is mijns inziens een goede Zeeuwse eigenschap.

Wij hadden een motie van afkeuring voorbereid, voorzitter, maar die zullen wij niet indienen. Echter, het statenvoorstel zullen wij niet steunen.

Wij vinden de motie een sympathiek initiatief maar wachten met het geven van ons oordeel totdat er meer duidelijkheid is over de dekking. Op dit moment kunnen wij de motie niet steunen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. De gedeputeerde heeft de vele vragen beantwoord, waaronder de vragen die door onze fractie zijn gesteld. Hij heeft daarbij aangegeven respect te hebben voor het gevoel van de SGP waar het

gaat om een evenement als de Tour de France en om het feit dat dat evenement op de zondag plaatsvindt. Hij heeft betoogd dat de extra kosten, waarvoor het college nu 250.000 euro vraagt, niet echt te voorzien waren, en dat pas vanaf januari meer en meer duidelijk werd welke eisen er werden gesteld. Het voorstel had niet eerder kunnen worden gedaan; het juiste bedrag kon het vorige jaar niet worden gevoteerd.

Voorzitter. Mijn fractie hecht zeer aan veiligheid; dat mag algemeen bekend zijn. Het is een van de belangrijke speerpunten geweest in ons laatste verkiezingsprogramma. Veiligheid hebben wij hoog in het vaandel staan. Echter, het vorige jaar hebben wij aangegeven dat wij, onder andere om principiële redenen, tegen het project van de Tour de France waren. Wij stemden toen tegen het desbetreffende voorstel.

Voorts kan ik mij herinneren dat wij hier, jaren geleden, een principieel betoog hielden over een ander wielerevenement, zulks naar aanleiding van een motie van de heer Holtring. Bij die gelegenheid hebben wij uitdrukkelijk aangegeven hoeveel belang wij hechten aan de eerste dag van de week, de rustdag. In onze ogen zou het zo moeten zijn --het gebeurt niet, jammer genoeg-- dat iedereen die dag zou afzonderen voor de Dienst des Heeren.

Voorzitter. Er zitten twee kanten aan deze zaak: enerzijds het veiligheidsaspect en anderzijds de zondag. Wat vandaag niet expliciet aan de orde is --het tegengestelde is het geval-- is de vraag of akkoord moet worden gegaan met de aankomst van een touretappe in Zeeland. Zou dat het geval zijn geweest --ook al zou het daarbij om slechts één euro gaan-- dan had onze fractie tegengestemd. Nogmaals, die vraag ligt vandaag niet voor. Niettemin is er sprake van een dilemma en aan dat dilemma zal mijn fractie bij de stemming uiting geven.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Voorop moet worden gesteld dat mijn fractie veiligheid zeer belangrijk vindt. Daarover kan geen misverstand bestaan. Voorts zijn wij zeker niet tegen de Tour de France, absoluut niet. Wij vinden het een mooi evenement en wij hebben er waardering voor dat de gedeputeerde dit heeft kunnen organiseren; daarvoor alle lof.

Waar wij géén lof voor hebben, is het feit dat de gedeputeerde nu een en ander afdoet met de stelling: wij hebben dit nooit eerder gedaan. Voorzitter. Ik vind dat je, juist als je dingen voor het eerst in je leven doet, die dingen goed moet organiseren. Je gaat die dingen grondig onderzoeken en er je uiterste best voor doen om problemen zoveel mogelijk tegen te gaan.

Voorzitter. Wij hebben het vorige jaar voor de keuze gestaan om hiervoor 70.000 euro uit te trekken. Zou het toen om 320.000 euro zijn gegaan,

dan hadden waarschijnlijk meer partijen tegengestemd. Nu heb ik een beetje het idee dat ons dit door de strot wordt geduwd, in de zin van: u kunt niet anders, u móet wel voor stemmen omdat wij anders met z'n allen een groot probleem hebben. Ik vergelijk het met het volgende voorbeeld: ik verkoop u mijn huis voor 50.000 euro, maar als u naderhand ook het dak erbij wil, komt er nog 30.000 euro bij; ook de keuken moet er nog bij; al met al loopt het flink op. Voorzitter, dat is een beetje het gevoel dat wij hierbij hebben.

Het blijft een vervelende kwestie maar ik herhaal dat wij veiligheid zeer belangrijk vinden. Verder vinden wij de promotie van Zeeland belangrijk en zien wij dit evenement ook als promotie, maar ons inziens gaat het om verschillende zaken die nu door de gedeputeerde door elkaar worden gehaald.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Mijn fractie is de gedeputeerde erkentelijk voor de uitgebreide beantwoording.

Wij hebben een duidelijk onderscheid willen maken. Enerzijds is er het project-tourfinish. Daar hebben wij vanaf het begin van harte achter gestaan. Wat dat betreft was het uitvoerige betoog van de gedeputeerde over de spin-off van het evenement niet aan ons besteed. Dat zat er al goed in; het zat er het vorige jaar al in. Anderzijds is er het feit dat dit proces de schoonheidsprijs absoluut niet verdient. De laatste tijd zijn wij voor dergelijke ontwikkelingen wat gevoeliger geworden omdat ons met betrekking tot andere dossiers ook al het een en ander is overkomen.

Mijn advies voor een volgende keer --het behoeft dan niet per se om de Tour de France te gaan-- is dat het zou kunnen helpen wanneer de Staten in een eerder stadium worden betrokken bij onverwachte wendingen. Dat had hier ook gekund. Wij hebben elke zes weken een hartelijke ontmoeting in de commissie. Als de gedeputeerde bij die ontmoetingen een beetje had "voorgesorteerd", zou deze kwestie nu wellicht niet overkomen als "slikken of stikken".

Mijn bijdrage in eerste termijn heb ik positief afgesloten, voorzitter, en dat wil ik ook nu doen. De VVD-fractie is zeker niet zuur over dit project. In het openbaar, voor de radio, heb ik na de commissievergadering gezegd dat het de investering door de provincie waard is. Daar gaat het nu wat ons betreft niet om. Het gaat erom dat wij in goed samenspel met het college over onze budgetten gaan. Voor de rest: veel succes.

De motie kunnen wij in haar huidige vorm niet steunen. Een dictaat in een motie... Daar zijn wij niet zo enthousiast over. Wij wachten af hoe de gedeputeerde hierop in tweede termijn reageert.

De heer **Oudeman** (CDA). Voorzitter. Wij danken de gedeputeerde voor zijn uitgebreide

beantwoording. Het is goed om te horen dat er voor de provincie Zeeland vanuit Zuid-Holland geen rekeningen komen. Is mijn conclusie juist dat de 78.000 euro, in de begroting opgenomen als Zeeuwse bijdrage aan het opstellen en uitvoeren van het veiligheidsplan, ook echt 78.000 euro blijft? Ik zie de gedeputeerde knikken; dat klopt dus.

Voorzitter. De CDA-fractie vindt het belangrijk dat de touraankomst op een goede manier doorgang kan vinden en dat dit voor Zeeland een succes wordt. Daarom zullen wij het statenvoorstel steunen.

De heer **Babijn** (PvZ). Voorzitter. Het college heeft met betrekking tot de motie geadviseerd haar aan te houden, gelet op de dekking. Dat advies wil ik graag volgen. Al klinkt deze motie sympathiek, in kan haar in dit stadium niet steunen.

Waar het gaat om de criteria voor het aanwijzen van landmarks, constateer ik dat, jammer genoeg, het college niet breder heeft gekeken en Zeeuws-Vlaanderen over het hoofd heeft gezien. Dat is jammer, een gemiste kans.

In verband met de garantstelling met betrekking tot de vijf ton van het bedrijfsleven, heb ik zojuist vernomen dat drie ton binnen is, twee ton nog niet. Onze zorg op dit punt blijft dus bestaan.

Ik herhaal mijn in eerste termijn verwoorde conclusie: wij kunnen niet meer terug; er zijn toezeggingen gedaan; je zou enorme claims krijgen. Voorzitter, laat ons hopen dat het een geslaagd en veilig evenement wordt.

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Er is al veel gezegd en daarbij vallen af en toe Engelse termen. Dat brengt mij tot het volgende: "Le valeur de cette proposition s'exprimera dans les réussites visées de la promotion économique. Aujourd'hui il nous faut accepter les incertitudes qui semblent se multiplier.". Wij kunnen eigenlijk niet anders --wij kunnen niet terug-- maar uiteindelijk zullen wij dit beoordelen aan de hand van de economische effecten, zoals ze ons zijn voorgehouden en beloofd door de heer Reu. Wij kijken uit naar de in dat verband op te stellen berekeningen.

Ook wij kennen aarzelingen, voorzitter, maar net als andere fracties kiezen ook wij voor een bestuurlijk juiste benadering, een correcte provincie Zeeland. Verder laten ook wij het aspect veiligheid prevaleren. Hopelijk zegt ook de heer De Reu naderhand: "Non, je ne regrette rien".

De heer **Faasse** (ZL). Voorzitter. Het begin van het betoog van de heer Oudeman, gehouden in eerste termijn, heeft mij wel gegrepen. Naar aanleiding daarvan heb ik mij afgevraagd: wie wordt er in een wielervedstrijd winnaar? Dat zijn de mensen die kunnen afzien. Welnu, mijn conclusie is dat ook wij nu moeten afzien, in financiële zin. Echter, ik hoop

dat dat ons tot winnaar zal maken en daarvoor zie ik twee redenen.

In de eerste plaats kan ik mij nog goed de beelden van de Tour de France in York herinneren. York is een plek waar je, bij wijze van spreken, nog niet dood gevonden zou willen worden. Ik zou er nooit stoppen wanneer ik onderweg zou zijn naar Schotland. Niettemin waren die beelden heel mooi. Ze nodigden echt uit om daarnaartoe te gaan.

In de tweede plaats constateer ik dat de tourfinish op 5 juli plaatsvindt, terwijl het seizoen meestal pas in de tweede helft van juli op gang komt. Ik hoop, voorzitter, dat wij met dit evenement een versnelling van de start van het zomerseizoen in Zeeland kunnen realiseren. Ik heb er wel vertrouwen in en ik dank de heer De Reu voor zijn gloedvolle betoog.

De heer **De Reu** (GS). Voorzitter. Wat de vraag van de heer Otte over de Zuidhollandse gemeenten betreft kan ik zeggen dat wij via onze projectleider het bericht hebben gekregen dat men geen rekeningen zal indienen. Ook is duidelijk dat er met Gouda nog een probleem is, maar dat zal door de gemeente Utrecht worden opgelost, aangezien dit hoort bij het traject Utrecht-Rotterdam. Ik zeg dit op basis van een e-mail, maar volgens mij heeft dat geldingskracht.

De fractie van de SP gebruikt de term "onderbuik". Voorzitter. Eigenlijk wachtte ik een goed moment af om de heer Van Tilborg een compliment te geven gelet op zijn interview met Ferdinand Koppejan van Omroep Zeeland, na de discussie over de Sloeweg. Hij kijkt nu alsof hij het niet meer weet, maar ik heb het goed genoteerd. Hem werd gevraagd: heeft u zich met betrekking tot de Sloeweg niet een beetje te veel door onderbuikgevoelens laten leiden? Zijn antwoord was: misschien wel. Voorzitter, er zijn niet veel politici die zo iets toegeven. Ik voeg hieraan toe dat ik "trots op Zeeland" niet direct een onderbuikgevoel wil noemen. Het zit iets hoger, namelijk in het hart.

De PVV-fractie is van oordeel dat je, als je iets voor het eerst doet, de dingen goed moet onderzoeken. Voorzitter. Ik heb inmiddels een respectabele leeftijd bereikt en kan de heer De Wit zeggen dat ik in mijn leven veel dingen heb gedaan zonder een en ander vooraf te onderzoeken. Ook in dit geval was het lastig om dat allemaal vooraf te doen, maar ik snap zijn boodschap wel. Blij ben ik wanneer ik van hem hoor dat het een mooi evenement is. Ik zou zeggen: laten wij na 5 juli terugblikken, niet alleen om na te gaan wat de economische effecten zijn geweest, maar ook om te constateren dat het daadwerkelijk een mooi en veilig evenement is geweest.

De heer **De Wit** (PVV). Voorzitter. Ik begrijp uw standpunt maar herhaal dat je eerst alles moet

onderzoeken voor je iets gaat doen. Als je zomaar in het diepe springt --het geldt zeker wanneer er sprake is van een zo grootschalig evenement-- kan het fout gaan. Wellicht had de gedeputeerde beter geïnformeerd moeten worden, ook door het hele "tour-gebeuren". Dat is een heel grote organisatie en die had de gedeputeerde kunnen adviseren, óók in verband met de veiligheid. Ik denk dat dat aspect in Nederland niet anders is dan in Frankrijk.

De heer **De Reu** (GS). De verleiding is groot, voorzitter, om hierop in te gaan, maar dat zal ik niet doen. Wel kan ik zeggen dat ik een paar keer op de Alpe d'Huez ben geweest en dat ik op grond daarvan concludeer dat het daar toch wat anders ligt.

Voorzitter, wanneer door de VVD-fractie wordt gesteld dat het beter was geweest om hierover eerder in de commissie te spreken, ben ik het met haar eens. Ook dit is weer een les voor de toekomst.

Met de fractie van de PVV deel ik de hoop op een geslaagd evenement. Tot de fractie van D66 zou ik willen zeggen: merci beaucoup.

De heer Faasse vraagt zich af wie er winnaar wordt. Voorzitter, wanneer er welertermen worden gebruikt, zoals "afzien", heb ik er ook nog één, namelijk van Gerrie Knetemann: "het is harken". Dat heb ik vandaag moeten doen en ik hoop dat dat bijdraagt aan het realiseren van een mooi evenement.

Over de motie heb ik even gesproken met de collega die het fietsknooppuntennet in haar portefeuille heeft. Wij denken dat het heel lastig is om, zoals nu in verband met de motie is gesuggereerd, iemand anders een opdracht te geven om iets te doen waarover wij niet zelf gaan. Wij kunnen ermee leven wanneer de Staten uitspreken dat de provincie het routebureau zal vragen om bij de eerstvolgende herziening, die in 2016 plaatsvindt, de beoogde fietsroute te bewegwijzeren en in het knooppuntenplan op te nemen, met inachtneming van de nodige afstemming met al bestaande routes. Dubbelingen moeten worden voorkomen. Als de indieners zeggen dat dit overeenkomt met datgene wat zij bedoelen --dat heb ik een beetje begrepen uit de woorden van de heer Van Hertum-- kunnen wij de motie overnemen.

De heer **Babijn** (PvZ). Mogen wij ervan uitgaan, voorzitter, dat de dekking geen enkel probleem meer is? Als dat het geval is, kan ook ik voor de motie stemmen.

De heer **De Reu** (GS). Deze opzet veronderstelt dat dat probleem in het kader van het budget voor de fietsknooppunten wordt opgelost. Dat is wel het uitgangspunt.

Voorzitter. Ik vond het betoog van de heer Roeland heel goed. Ik heb begrip voor en respecteer zijn standpunt. Ik meen een goede indruk te hebben gekregen van de worsteling die in verband met dit onderwerp binnen de SGP-fractie plaatsvindt. Ook dat verdient mijns inziens ons aller volle respect.

De **voorzitter**. Ik geef gelegenheid tot het afleggen van stemverklaringen.

De heer **Roeland** (SGP). Voorzitter. Ik leg een stemverklaring af namens degenen in mijn fractie die het statenvoorstel zullen accepteren.

Wij hebben van de gedeputeerde heel uitdrukkelijk te horen gekregen dat er van deze 250.000 euro geen euro naar promotie gaat en dat deze middelen bestemd zijn voor de veiligheid. Dat is één van de redenen waarom wij, na langdurige afweging, hebben besloten om het voorstel te steunen.

Het statenvoorstel wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de PvZ, ZL, 50+, D66, GL, de PvdA, het CDA, de VVD, de CU en van de SGP-fractie de leden Roeland, Van der Maas en Van de Velde voor dit voorstel hebben gestemd.

In stemming komt de motie van het lid Van Hertum c.s. inzake een Wouter Weylandt-fietsroute.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Omdat de dekking nu geen probleem meer is, zal ook mijn fractie voor deze motie stemmen.

De heer **Babijn** (PvZ). Dat geldt ook voor mijn fractie.

De heer **Van Geesbergen** (VVD). Voorzitter. Wij houden met deze motie een beetje moeite, in die zin dat er geen sprake moet zijn van een dictaat aan het adres van het routebureau. Wij pleiten ervoor dat er een fatsoenlijke communicatie plaatsvindt om na te gaan of dit wel of niet kan. Wij willen geen dictaat opleggen waar het gaat om een zaak waar een andere instantie over gaat. Als de motie met die instelling wordt overgebracht, als wens van de Staten, hebben wij daartegen geen bezwaar.

De heer **Bierens** (VVD). Een punt van orde, voorzitter. Wordt de motie nu aangepast, gelet op de reactie van de gedeputeerde? De indieners

gaan over de tekst van de motie en ik heb van hen niet gehoord dat die tekst wordt gewijzigd.

De **voorzitter**. Ik heb geconstateerd dat de gedeputeerde heeft aangegeven hoe deze motie door het college zal worden uitgevoerd, als zij wordt aangenomen. Een motie is geen amendement; er is geen sprake van een "dictaat".

De heer **Van Hertum** (PvdA). Wij zijn het eens, voorzitter.

De **voorzitter**. Ik heb eerder van u begrepen dat de indieners zich kunnen voorstellen dat het college met de motie omgaat zoals door de heer De Reu is aangegeven. Zo zal het ook geschieden.

De motie wordt bij handopsteken aangenomen.

De **voorzitter**. Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van de CU, de PVV, de VVD, het CDA, de PvdA, D66, 50+, ZL, de PvZ, de SP en GL voor deze motie hebben gestemd.

13. Vragensessie

14. Vragen van het lid Veraart over het op 4 juni 2015 afsluiten van de Westerscheldetunnel na een ongeluk

De heer **Veraart** (D66). Voorzitter. Gisteren was de oostbuis van de Westerscheldetunnel urenlang afgesloten, ongeveer van 14.30 tot 20.00 uur, zulks als gevolg van een aanrijding buiten de tunnel. Waarom heeft het zoveel uren geduurd voordat de weg weer was vrijgemaakt? De berichtgeving hierover was blijkbaar niet goed. Wat was hiervan de oorzaak en hoe gaat men dit verbeteren? Wij zouden verwachten dat de westbuis in een dergelijke situatie wordt gebruikt voor verkeer in beide richtingen. Waarom was dat nu niet het geval? Welke afspraken zijn er gemaakt over het vrijmaken van wegen bij aanrijdingen waarbij er alleen sprake is van materiële schade?

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter. Het ongeluk vond plaats om 14.40 uur. De berger was er binnen een halfuur. De politie gaf vervolgens aan dat er uitgebreid sporenonderzoek zou plaatsvinden, in verband met de schade aan de voertuigen. Dit onderzoek heeft geduurd tot 19.15 uur; 41 minuten later was alles opgeruimd. Vervolgens kon de tunnel worden vrijgegeven. Daar zijn 1947 voertuigen doorgegaan.

Wat de berichtgeving betreft kan ik zeggen dat wij direct met de communicatie zijn begonnen in

de veronderstelling dat de politie na een uur weg zou zijn. Toen om 16.30 uur bleek dat dat niet zo was, zijn wij direct overgeschakeld op de berichtgeving: dit gaat langer duren. Wij hebben geen klachten over de informatievoorziening gehad.

Het mogelijk gebruik van de andere tunnelbuis voor tweerichtingsverkeer heeft te maken met de Tunnelwet. De ventilatoren verplaatsen de lucht in één richting. Als men de buis voor twee richtingen wil gebruiken, moeten er ventilatoren in twee richtingen zijn omdat er anders een bepaalde rookontwikkeling ontstaat, hetgeen gevaarlijk is. Wat de wetgever betreft is er dan sprake van een onaanvaardbaar risico.

Zijn er afspraken gemaakt over het optreden bij ongelukken met uitsluitend materiële schade? Ja, voorzitter, die zijn er maar de politie heeft in dit geval gezegd: wij gaan sporenonderzoek doen. Wij hebben besloten om deze situatie met de politie te gaan evalueren. Er zal sprake zijn van een stakeholdersoverleg, als evaluatie van dit hele gebeuren. Daarbij wordt iedereen die hiermee te maken heeft, betrokken.

Mevrouw **Van Unen** (SP). Voorzitter. Als er werkzaamheden zijn, wordt er wél van één buis gebruik gemaakt voor verkeer in twee richtingen. Dat verhaal van de gedeputeerde over de ventilatoren lijkt mij niet op te gaan.

De heer **Van Heukelom** (GS). Voorzitter, ik heb gereageerd voor zover ik het weet. In de daluren kan het; dan mag het van de wetgever. Dan mag dit risico worden genomen, maar niet als er in één keer 1947 voertuigen doorgaan. Het was spitsuur. Dat is de overweging van de directie geweest.

15. Moties niet behorend bij een agendapunt

Er zijn geen moties ingediend.

16. Resumptie van de besluiten; statengriffier gemachtigd

Zonder discussie en zonder stemming wordt besloten de resumptie van de besluiten aan de griffier over te laten.

17. Sluiting

De vergadering wordt te 14.33 uur gesloten.

Vastgesteld door Provinciale Staten van Zeeland in
hun vergadering van 3 juli 2015, onder nummer:

Provinciale Staten voornoemd,

, voorzitter.

, griffier.